

Föredrogos, men begärdes af flere ledamöter ånyo på bordet, Banko-Utskottets den 24 dennes bordlagda Memorial:

N:o 2, angående verkställd undersökning och granskning af Riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning;

N:o 3, angående afskrifning af åtskilliga lån och öfverräntor utur Diskontkontorets räkenskaper; och

N:o 4, i fråga om afskrifning af åtskilliga vid Lånekontoret i Göteborg upptagna diskontlån, äfvensom af derstädes balanserade räntor å dylika lån.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ till 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 27 Februari 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades protokollet för den 20 dennes.

Upplästes ett af Herr Rettig inlemnadt memorial af följande lydelse:

Jag anhåller vördsamt om 14 dagars ledighet från Riksdagen, räknadt från den 1 instundande Mars.

Denna anhållan bifölls.

Herr Kuylenstjerna hade ingifvit ett memorial, som nu upplästes och lydde sålunda:

Vördsamt får jag anhålla att uti kommunala och egna angelägenheter aflägsna mig från Riksdagen under loppet af 16 dagar, från den 1 Mars detta år.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kansli-deputerades förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelse N:o 4, angående val af Justitie-ombudsman och hans suppleant, dels ock till Riksdagens förordnanden, N:o 5, för Advokatfiskalen m. m. N. A. Fröman att vara Riksdagens Justitie-ombudsman, och N:o 6, för Revisions-sekreteraren m. m. C. A. Lindhagen att vara Riksdagens Justitie-ombudsmans suppleant.

Sedan Herr Grefven och Talmannen tillkännagifvit, att Herr Statsrådet, Friherre af Ugglas anmält sig nu skola på Kongl. Maj:ts nådiga befallning till Kammaren aflemna några Kongl. Propositioner, framträdde Herr Statsrådet och öfverlemnade till Herr Grefven och Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner:

angående förändring i sättet för räntans och kronotiondens utgörande; samt

med förslag till utgiftsstaten för skogsstyrelsen, skogsstaten och skogsläroverken, att gälla från och med år 1870.

De Kongl. Propositionerna blefvo härefter föredragna och bordlagda.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 20 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 23, Litt. A., i anledning af väckta motioner angående upphörande af tionde för tillverkning af metaller.

Föredrogs ånyo Stats-Utskottets den 20 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 23, Litt. B., i anledning af väckt motion angående fyr- och båkafgiftens upphörande för fartyg, gående mellan inrikes orter, och nedsättning för öfriga fartyg.

Friherre Silfversköld: Under åberopande af min vid detta Utlåtande fogade reservation, anhåller jag att få för Kammaren framlägga de grunder, hvarpå jag stödjer min från Stats-Utskottets mening afvikande åsigt.

Vid denna frågas första behandling i Stats-Utskottet anställdes

en undersökning af hvad som vid föregående riksdagar i ämnet förekommit, hvarvid befanns, att Rikets Ständer så väl vid 1809—1810 års som vid flera följande riksdagar förklarad, att fyr- och båkafgifterna ej finge användas för något annat ändamål än det dermed afsedda. Häraf framgår klarligen, att dessa afgifter ej heller böra uppbäras till högre belopp än som för ändamålet erfordras. Af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof inhämtas emellertid under Femte Hufvudtiteln, att under åren 1867 och 1868 af fyr- och båkmedlen uppstått ett öfverskott till belopp af omkring 180,000 R:dr, hvilket belopp funnits kunna för lots- och fyrinrättningarnes behof undvaras. Enligt min tanke utgör denna omständighet tillräckligt bevis därför, att rätta tidpunkten nu är inne att minska denna afgift, helst af åtskilliga handlingar, dem Stats-Utskottet infordrat, inhämtats, att öfverskottet 1868 uppgått till än högre belopp, och tillika att detta öfverskott ej är erforderligt för uppförandet af nya fyrar eller underhållet af redan befintliga sådana, för så vidt sådant af hittills inkomna framställningar kunnat bedömas. Då derjemte blifvit upplyst, att denna afgift af den inrikes sjöfarten under de sednare åren icke uppgått till fullt 30,000 R:dr, anser jag, för min del, all vidare utredning, huruvida nedsättning af denna afgift kan och bör ske, för öfverflödig, samt att Riksdagen därför ej bör underlåta att hos Kongl. Maj:t göra framställning om borttagande af fyr- och båkafgifterna för den inrikes sjöfarten.

Hvad deremot angår berörda afgift af den utrikes sjöfarten, som utgår med 84 öre per nyläst för hvarje resa, så kunde visserligen äfven denna, såsom Herr Wærn Wærn föreslagit, tåla vid en nedsättning af 4 öre per nyläst, hvarigenom en minskning i den nu inflytande afgiften skulle uppkomma med omkring $\frac{1}{11}$ -del af hvad den hittills utgjort, men icke $\frac{1}{20}$ -del, såsom af missstag i Herr Wærns reservation influtit. Men då denna nedsättning i alla fall blefve så obetydlig, att något dermed ej vunnas, har jag, för min del, ansett det vara bäst att afstå ifrån att begära nedsättning i denna afgift, hvadan jag får inskränka mitt yrkande till fyr- och båkafgifterna å den inrikes sjöfarten. Att denna tarfvar hvarje lättnad kan ej förnekas, och dertill kommer, såsom Utskottet uttrycker sig, att uppbörden utaf fyr- och båkafgiften, hvad den inrikes sjöfarten beträffar, synes vara invecklad. Den verkställes nemligen af lotsar och lägre tullbetjente, som skola af skepparen särskildt ersättas, i fall de för afgiftens upptagande behöfva ro ut till fartyget. Mig synes derfore allt skäl vara för handen, att så snart som möjligt afskaffa denna afgift, hvars belopp, till följd af det invecklade och olämpliga uppbördssättet i allt fall blir okontrollbart, likasom det blifver skäl att afskaffa hvarje afgift, hvars uppbärande medför så dryga omkostnader, att dessa stå i missförhållande till det, som genom afgiften inflyter.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, får jag yrka att Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen skall i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, om icke den af inrikes sjöfarten utgående afgift till fyr- och båkmedlen kunde afskaffas.

Herr von Ehrenheim: Emot den skrifvelse, som Stats-Utskottet föreslagit, synes mig ej skäl att invända något, då onekligen de omständigheter, som deri åberopas till stöd för lindring i fyr- och båkafgiften, förtjena att tagas i öfvervägande och närvarande förhållanden gifva stöd för den åsigten att någon nedsättning utan fara kan göras. Deremot kan jag för min del icke tillstyrka den bestämdare form, som Friherre Silfversköld nu velat åt samma skrifvelse gifva. Det synes mig böra tagas i närmare öfvervägande, om det är så alldeles följdriktigt att afgiften för den inrikes sjöfarten helt och hållet afskaffades, under det att densamma oförändradt utginge af den utrikes sjöfarten. För öfrigt synes det väl som om för det närvarande nedsättningar skulle kunna vidtagas, enär hittills och isynnerhet under de sednare åren ifrågavarande afgifter lemnat en riklig inkomst, men, innan någon bestämd nedsättning förordas, torde det förtjena att tagas i betraktande och göras till föremål för utredning, om det är antagligt, att ett sådant förhållande äfven för framtiden kommer att ega rum och om icke andra åtgärder, som äfven kunde vara billiga, skulle kunna komma att vidtagas, hvarigenom afgifterna minskades. På grund häraf skulle jag, för min del, anse önskligt, om Kammaren inskränkte sig till den af Utskottet föreslagna skrifvelse.

Herr Schartau: Äfven jag är af den tanke, att uti ifrågavarande hänseende en väsendtlig skilnad förefinnes emellan den inrikes och utrikes sjöfartens förhållande till fyrar och båkar; ty den inrikes sjöfarten har ett jemförelsevis mindre behof af sjelfva inrättningarne och idkas endast af Svenska medborgare, som i denna sin näring väl behöfva en lindring, då deremot en nedsättning i afgiften å den utrikes sjöfarten skulle till $\frac{1}{4}$ -delar eller $\frac{1}{3}$ -delar komma utländska flaggor till godo. Svenska skeppsredare finge således en ganska ringa fördel af den utaf motionären ifrågasatta nedsättning uti sistberörda afgift. På grund häraf anser jag mig böra rösta för, att ifrågavarande afgift helt och hållet må afskaffas för den inrikes sjöfarten, men deremot för den utrikes oförändrad bibehållas.

Herr Ekman, Johan Jakob: Ehuru jag för min del i hufvudsaken instämmer med Herr Wærn, så anser jag dock lika med den siste talaren att det icke är värdt, att vid detta tillfälle söka rubba den afgift, som af utrikes sjöfarten utgår. Man kan nemligen antaga, att, om dessa medel ej användas till andra ändamål än de dermed afsedda, den tid snart skall komma, då våra kuster blifva så väl försedda med fyrar och båkar, att flera sådana ej anses behöfliga, och då tror jag, att det snart skall visa sig, att denna afgift kan nedsättas med vida högre belopp, än de 4 öre per läst, man nu föreslagit, hvilken nedsättning är så obetydlig, att jag anser densamma hvarken kunna göra till eller ifrån med afseende å den lättnad, hvaraf sjöfarten är i behof. Jag får fördenskull hemställa, huruvida det ej kunde vara skäl att låta denna fråga i afseende å den utrikes sjöfarten för det närvarande hvilas,

Med den inrikes sjöfarten åter är förhållandet annorlunda. De egentliga anledningarne till klagomål i detta hänseende äro icke afgiftens belopp, utan det orättvisa och onerösa sätt, hvarpå densamma utgår. Det orättvisa består, enligt mitt förmenande, deruti, att man inom ett och samma distrikt, hvilket stundom kan vara ganska stort, får segla huru länge som helst, utan att mer än en gång i månaden behöfva erlägga den ifrågavarande afgiften, hvaremot, så snart man kommer in i ett annat distrikt, afgiften skall ånyo erläggas. Det ligger ock orättvisa deruti, att man för öfverskjutande bräddel af läst får betala såsom för full läst. Mig synes derföre bättre och rättvisare, att icke hafva någon afgift alls, än att på detta vis, för att vinna en obetydlig inkomst, bestämma en afgift, som, om äfven i och för sig ej af så väsendtlig beskaffenhet, dock under närvarande konjunkturer kämmes tryckande. Det onerösa i afgiften ligger i de stora svårigheter och besvärligheter, som äro förenade med denna afgifts uppbörd och erläggande samt dess redovisande. Det mest praktiska synes mig derföre vara, att rent af afskaffa en afgift, som på intet vis behöfves och är så obetydlig, att den knappast inbringar 30,000 R:dr om året samt om hvars befogenhet meningarne kunna vara delade.

Men om man hyser en sådan åsigt, som den jag nu förfäktat, så bör det väl vara skäl att uti den skrifvelse, man ämnar aflåta, åtminstone säga hvad man önskar och ej säga något, som jag tror att ingen önskar, hvilket blefve fallet om Kammaren antog hvad Stats-Utskottet i sitt Utlåtande föreslagit. Jag ser nemligen ej, huru en förenkling i uppbörden af ifrågavarande afgift skulle kunna ske. Om uppbördsmän skola finnas, så skola de ock betalas, och då skulle de kanske uppåta hela inkomsten. Tillika har man föreslagit att hemställa, det Kongl. Maj:t måtte se till om ej en nedsättning skulle kunna ega rum, men derom är ej nu fråga, ej heller är fråga om afgiftens bestämmande till ett jemnare belopp. Jag får derföre instämma i Friherre Silfverskölds förslag.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Jag anhåller att först få besvara hvad den siste värde talaren yttrade derom, att Stats-Utskottets förslag innefattade en hemställan, att den ifrågavarande afgiften måtte förenklas, samt att detta enligt hans åsigt icke kunde ske. Jag tror nemligen, att en förenkling kan ganska väl göras, och det på åtskilliga sätt, såväl med afseende på sjelfva uppbördssättet, som med afseende å afgiftens belopp. Detta utgör för närvarande 84 öre för hvarje nyläst af till utrikes ort gående och derifrån ankommande lastadt fartyg samt för inrikes gående fartyg 24 öre för hvarje dylik läst. I stället för dessa särdeles ojemna siffror kunde vid den af Utskottet föreslagna förenklingen andra och lämpligare siffror bestämmas. Äfven i afseende å sättet för afgiftens uppbärande torde åtskilliga förenklingar kunna ske såväl med afseende å inrikes som utrikes sjöfarten, hvarför Utskottet ansett, att åt den blifvande skrifvelsen borde gifvas en sådan lydelse, att, derest vid skeende undersökning funnes, det uppbörden af sisberörda afgift kunde något förenklas, sådant då måtte ega rum. Det synes mig derföre icke hafva varit utan skäl som Utskottet ansett åt den ifrågavarande skrifvelsen böra gifvas den af

Utskottet föreslagna lydelse. Utskottet har hufvudsakligen inskränkt sig till att instämma med motionären, ehuru Utskottet icke på grund af dennes framställning ansett sig kunna positivt föreslå vare sig borttagande af ifrågavarande afgift af inrikes sjöfarten eller några bestämda nedsättningar i samma afgift för den utrikes sjöfarten. Vi skola nemligen ihågkomma, mine Herrar, att dessa afgifter utgå på grund af taxor, som af Kongl. Maj:t fastställas och med hvilka Riksdagen ej har något att skaffa, hvarföre jag, för min del, ej kan tillstyrka Riksdagen att inslä på den vägen, att densamma skulle uti så beskaffade afgifter begära någon till siffran bestämd nedsättning. Om Riksdagen uttalar en önskan, att en sådan afgift må nedsättas på de skäl, som kunna förefinnas, så synes mig detta ganska lämpligt. Deremot kan jag icke annat än anse det vara ett alltför ovanligt och våldsamt sätt att gå till väga, om Riksdagen, såsom det blifvit föreslaget, skulle bestämdt uttala sig för den ena afgiftens borttagande och den andras nedsättande. Då jag icke kan anse, att Riksdagen bör beträda en så våldsamt väg, synes Utskottets förslag mig lämpligast.

Man har vidare påstått, att med frågans afgörande skulle komma att draga ut på tiden, om Utskottets förslag antoges, hvaremot densamma genast skulle kunna blifva afgjord, ifall motionärens förslag antoges. Men af Utskottets Utlåtande synes, huru Regeringen på sednare åren varit betänkt på att uti de här ifrågavarande afgifterna införa de lindringar, som möjligen kunnat ifrågakomma. Här finnes t. ex. en Kongl. Förordning af den 11 April 1867, hvarigenom flera nedsättningar och undantag blifvit medgifna. Den 31 December 1868 utkom ett Kongl. Bref, hvarigenom förordnades, att den afgift, hvilken under benämning af infartspenningar erlagts af fartyg, hvilka egt begagna sig af frihet från skyldigheten att taga lots, då de kommo från öppen sjö, från och med den 1 innevarande Februari skulle upphöra att vidare utgå. Genom detta Kongl. Bref erhöi sjöfarten på en gång en lindring af omkring 20,000 R:dr årligen. Man ser således, huru förvaltningen af sig sjelf vidtagit nedsättningar uti ifrågavarande afgifter, så snart den funnit sådana kunna ega rum. För min del tror jag derföre, att man med full förtröstan kan öfverlemnna frågan till Regeringens bedömande, viss att densamma icke skall underlåta att i anledning af Riksdagens framställning vidtaga alla de nedsättningar, som efter en blifvande utredning kunna finnas lämpligen böra ske.

Hvad åter beträffar det långa uppskof med frågans afgörande, som man antager komma att blifva en följd af den utaf Riksdagen begärda utredning, så tror jag ej, att detta kommer att blifva af någon särdeles betydighet, utan snarare att frågans afgörande derigenom kommer att påskyndas. Häraf skulle åter följden blifva, att de lindringar, som vid en blifvande utredning visa sig kunna ega rum, så mycket förr komme att tillämpas, och härigenom beredes ju både för motionären och andra vänner af sjöfarten en icke ringa vinst.

På alla dessa skäl och då man, genom att bifalla hvad Utskottet föreslagit, skulle komma att vinna sin önskan lika väl som genom bifall till Friherre Silfverskölds förslag, kan jag, för min del, icke anse, att de anmärkningar, som här blifvit framställda, äro af beskaf-

fenhet, att böra föranleda till ändring i Utskottets förslag, till hvilket jag derföre får anhålla om bifall.

Herr Wærn: Den siste värde talaren har emot det af Friherre Silfversköld framställda förslag till underdånig skrifvelse gjort åtskilliga invändningar, såsom att detta förslag skulle vara ett ovanligt och våldsamt sätt att gå tillväga och att Utskottets förslag borde vara fullt tillfredsställande, helst man redan sett och kunde hoppas, att framdeles ytterligare få se Regeringen af egen drift göra de nedsättningar uti ifrågavarande afgifter, som omständigheterna kunde medgifva. Jag för min del är af olika tanke. Hvad först beträffar att det af Friherre Silfversköld förordade förslag skulle innebära något ovanligt och våldsamt, så ber jag att få anmärka, att hvarken jag i min motion eller i min reservation och ej heller den sistnämnde ärade talaren haft för afsigt att taga någon slags beslutanderätt i anspråk, utan städse afsett endast en underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes borttaga eller nedsätta de ifrågavarande afgifterna. Jag vill önska, att Regeringen aldrig måtte få att behandla förslag, som äro mera våldsamma än detta. Deremot tror jag, att det är Riksdagens skyldighet att i den underdåniga skrifvelsen ej komma med några obestämda framställningar, utan säga hvad den vill, och då man underställer detta Kongl. Maj:ts pröfning, synes mig all rättfärdighet uppfylld.

Emot Utskottets Utlåtande skulle jag vilja göra följande anmärkningar. Deri säges nemligen, att, då andra näringar i allmänhet icke torde böra betungas med utgifter, som direkt afse sjöfartens behof, Utskottet ansett betänkligt, att under närvarande förhållanden, innan frågan blifvit närmare utredd samt vidare erfarenhet vunnits om verknin-garne af de nyligen medgifna lindringarne, förorda några ytterligare nedsättningar i berörda afgift. Men att något sådant betungande af andra näringar alldeles icke kan ifrågakomma, synes tydligen af de officiela uppgifter dem jag i min reservation meddelat. Jag tror der-före, att någon vidare utredning, som endast skulle komma att med-föra tidsutdrägt, alldeles icke är behöfzig. Vidare vill jag emot Ut-skottets förslag anmärka, att det tager tillbaka lika mycket som det säger, då det först talar om afgiftens förenkling, derefter om dess nedsättning och slutligen om dess bestämmande till ett jemnare be-lopp, genom hvilket sistnämnda yttrande all verkan af det föregående yrkandet på afgiftens nedsättning tillintetgöres.

Hvad derefter beträffar den invändning, som här blifvit gjord, att man ej skulle behöfva framställa någon bestämd begäran, enär det redan visat sig, huru Regeringen vidtagit alla möjliga nedsättnin-gar, som kunnat ega rum, så ber jag att få anmärka, att de föränd-ringar, som hittills skett, till större delen bestå i undantag för den ena eller andra arten af fartyg. Men genom dylika undantag snarare ökas än minskas det invecklade uti uppbörden, hvaröfver man klagat. När man samlat så många undantag som man redan gjort, och hvilkas vigt jag ej vill bestrida, synes mig som man ej längre borde tveka att taga steget fullt ut och upphöja undan-tagen till regel, det vill säga helt och hållet borttaga den på segel-farten mellan inrikes orter hvilande afgiften. Härigenom skulle man

äfven undvika sådana orättvisor, som att man i Skåne, der distrikten äro små, icke kan segla mera än en mil, utan att nödgas änyo betala en afgift, för hvilken man i Norrland kan segla ganska långa sträckor, kanske 20 mil. Men hvad som allmännast klagas öfver, är ej afgiftens belopp, utan sättet, hvarpå den uppbäres. Detta är onekligen så besvärligt och oneröst, att det endast därför torde vara skäl att borttaga en afgift, som inbringar så litet i statskassan, men medför så många olägenheter både för den som skall erlägga och för den som skall uppbära densamma.

Jag kommer nu till den finansiela delen af frågan. Det kan i sanning väcka häpnad att se sådana behållningar som dem, hvilka å denna titel uppstått. Den 1 December 1858 fanns hos Förvaltningen af Sjöärendena ett öferskott af 476,789 R:dr 50 öre, och vid samma års slut inestodo hos Statskontoret 201,925 R:dr 51 öre, således mera än 678,000 R:dr. Häraf har Kongl. Maj:t bestämt att utgå till nya fyrar m. m. under detta och följande år 333,834 R:dr 24 öre, hvarefter dock återstår en odisponerad besparing af nära 345.000 R:dr, och denna fond skall oupphörligen stiga, detta år säkerligen med minst 120,000 R:dr, äfven om man beräknar endast de vanliga intraderna. Det synes mig då vara hög tid att uttala sig något mera positivt för borttagande af afgiften på den inrikes sjöfarten, som med sitt invecklade uppbördssätt icke inbringar mera än knappa 30,000 R:dr om året. På grund häraf synes det mig vara allt skäl att bifalla Friherre Silfverskölds förslag.

Men på samma gång jag detta gör, anhåller jag att få påpeka de omständigheter, som kunna tala för en nedsättning äfven i afgiften å den utrikes sjöfarten. Emot en sådan nedsättning har här blifvit invändt, dels att densamma till aldra största delen skulle komma utländska flaggor tillgodo, och dels att den nedsättning, som blifvit föreslagen, vore så obetydlig, att sjöfarten deraf icke skulle erhålla någon betydligare lindring. Jag tror dock, att intetdera af dessa antaganden är fullt riktigt. Ty äfven om det är den utländske redaren eller skepparen, som i första hand får vidkännas afgiften, så tager han dock igen densamma uti den högre frakt han till följd deraf betingar sig, så att det alltid blifver konsumenten, som i sista hand får betala afgiften. Hvad åter afgiftens belopp beträffar, så utgör en nedsättning deruti af några öre icke så litet. För ett fartyg om 100 läster utgör nu afgiften för ingäendet 84 R:dr och lika mycket för utgåendet eller tillhopa 168 R:dr för hvarje resa. En nedsättning af endast 4 öre per läst skulle således för ett fartyg af nu nämnda lästetal redan åstadkomma en minskning af 8 R:dr för hvarje resa. Hvilken fördel en befrielse från berörda afgift utgör, synes bäst af de stora ångfartyg, som göra resor på vestra kusten och af hvilka en del, nemligen de som föra posten mellan Sverige och England, äro från berörda afgift befriade. Dessa fartyg åtnjoto till en början i årlig ersättning för postföringen 1,000 £, hvilken sedermera nedsattes till 500 £ och slutligen alldeles borttogs, så att de för närvarande endast åtnjuta befrielse från umgälderna. Denna omständighet, som visserligen i sig sjelf kan vara bra, försvårar dock konkurrensen och förhindrar

förhindrar inrättandet af direkt ångbåtsfart emellan Sverige och Frankrike, enär för fartyg, som skulle ombesörja denna trafik, en afgift för hvarje resa och hvarje 100 nyläster af deras drägtighet skulle erläggas af 168 R:dr och med antagande af 40 resor för året 6,720 R:dr.

Den nedsättning, jag föreslagit, utgör endast 8 öre per läst för ut- och inresan, men jag får säga, att en afgift, som i rent öfverskott lemnat ett år 100 å 120,000 R:dr och ett annat ända till 156,000 R:dr, tål vid en ännu betydligare nedsättning. Ehuru jag nu vill afstå från yrkandet om nedsättning i denna sistnämnda afgift, är jag likväl fullt öfvertygad, att, sedan uppmärksamheten en gång blifvit fästad på förhållandet, en nedsättning till vida högre belopp än det nu ifrågasatta icke länge skall låta vänta på sig.

Jag vill ej väcka något nytt förslag, utan är nöjd med det af Friherre Silfversköld framställda, och anhåller hos Kammaren, att den icke måtte anse det förhastadt eller vågadt, att i skrifvelsen till Kongl. Maj:t säga bestämdt hvad det är man önskar, i stället att låta blygsamheten gå så långt, att man kommer endast med några sväfvande och otydliga framställningar.

Friherre Skogman: Den siste ärade talaren har sökt bevisa nödvändigheten af en nedsättning i allmänhet af ifrågavarande afgifter, enär dessa på sednare tider uppgått till betydligt högre belopp, än som erfordras för de med dem afsedda ändamål. En sådan bevisning synes mig temligen öfverflödigt, då förhållandet klart framstår uti de i Kongl. Maj:ts Proposition anförda siffror. Att samla fonder till obestämda belopp af afgifter, sådana som dessa, kan icke vara riktigt, och jag för min del har aldrig betviflat, att en nedsättning i dessa afgifter bör ske, hvarom äfven alla synas vara ense; det är endast om fördelningen af nedsättningen tankarne äro delade, och, till följd deraf, om ordalagen i den underdåniga skrifvelse, som till Kongl. Maj:t bör aflätas. Vid denna fördelning kan man utgå från två olika synpunkter; den ena är den af en rättvis fördelning emellan sjöfartens olika grenar; den andra synpunkten är den som afser att vinna större enkelhet och bekvämlighet. I afseende på den förra, så tror jag, att den inrikes sjöfarten icke bör tilldelas så stora förmåner, som en föregående talare ansett. Det är visserligen samt, att vid alla dylika fall, då gränser skola uppdragas, vare sig i afseende å ort eller siffra, så uppstå gerna alltid, i närheten af gränserna, förhållanden, hvilka blifva ganska orättvisa. Klagomål häröfver höra till ordningen för dagen; man hör ständiga anmärkningar emot Riksdagsordningen och kommunallagarne med afseende på strecket för census vid röstberäkning. Äfven uti ifrågavarande fall inträffa orättvisa förhållanden, vid jemförelse emellan den inrikes och utrikes sjöfarten. Herrarne torde finna, att om två fartyg segla samtidigt från Stockholm och det ena skall lossa i Haparanda, det andra i Finland, t. ex. några mil öster eller söder om Torneå, så erlägger det förra fartyget i fyr- och båkafgifter endast 24 öre per nyläst, då deremot det andra får betala 84 öre. Det förra har dessutom den fördelen att icke behöfva betala förutnämnda afgift mer än en gång i hvarje månad och

dock hafva båda haft alldeles samma gagn af fyrarne. Ett annat exempel: Om två fartyg gå från någon Skånsk stad ut i Kattegat och det ena går direkte till Göteborg, men det andra till Danska kusten, så, och oaktadt det förra obestriddligen har mera nytta af fyrarne än det andra, får det sednare likväl betala den högre afgiften 84 öre per nyläst. Således anser jag, att man ej kan eller bör utslutande från rättvisans synpunkt se denna sak, om man vill komma till önskad resultat, utan att man snarare bör ställa sig på enkelhetens och bekvämlighetens ståndpunkt. Gör man det, så är det klart, att en stor del af den inrikes sjöfarten lider mehn af hvad som finnes stadgad rörande uppbörden af fyr- och båkafgifterna. Små fartyg t. ex., som lasta och lossa å ställen, der tullkamrar ej finnas, måste erlägga ifrågavarande ungfälter till tullvaktmästare eller lotsar, hvilka understundom skola, för ungfälternas uppbärande, färdas långa vägar, hvarför ersättning måste utgifvas ofta till betydligt större belopp än sjelfva afgifterna. Det är dessa omständigheter man bör afse, om man skall finna antagligt skäl för att borttaga afgifterna för den inrikes sjöfarten; och först i andra rummet bör man, enligt mitt förmenande, taga i betraktande nedsättning i afgifterna för den utrikes sjöfarten.

På grund af hvad jag sålunda anført, och då ett nogare afvägande af de olika förhållanden torde erfordras, innan egentligt beslut i saken fattas, får jag för min del yrka en sådan redaktion af den underdåniga skrifvelsen, som Stats-Utskottet föreslagit.

Friherre Sprengtporten: Om den grundsatsen är riktig, att fyrar och båkar gagna äfven den inrikes sjöfarten, så finner jag det icke vara principenligt att helt och hållet borttaga båk- och fyravgifter af fartyg, gående emellan inrikes orter. Har man förkastat den grundsatsen, att dessa fartyg böra, på sätt som hittills skett, deltaga i kostnaderna för båk- och fyrväsendets upprätthållande, torde det blifva ganska svårt, äfven om omständigheterna framdeles skulle fordra det, att ånyo införa dessa avgifter. Vi sakna ej erfarenhet af hvad det vill säga att principiellt, på mer eller mindre goda grunder, gå till väga på detta sätt. Man väcker genom att gå för långt i eftergifter till förman för den inre sjöfarten ganska lätt anspråk på lindringar från den yttre sjöfartens sida, som torde blifva svåra att afvisa, och stadnar alltför möjligt till slut vid otillräckliga tillgångar för att upprätthålla dessa för all sjöfart så nödvändiga anstalter. Lindring uti de ifrågavarande afgifterna och en jemnare fördelning af desamma må vara med billighet öfverensstämmande, men jag antager, att Stats-Utskottets Betänkande afsett allt hvad man i detta fall kan önska, då det öfverlemnadt åt Regeringen att, efter föregående utredning, tillse hvad som i sådant hänseende kan göras.

På dessa och de skäl, som förut blifvit anförda, tillstyrker jag bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande Betänkande.

Herr Wallenberg: Jag ber att få gå något tillbaka och såsom motiv få vidröra andra frågor, som röra sjöfarten, för att visa, att

denna är i stort behof att komma i åtnjutande af sådana lindringar, som kunna lemnas utan skada för något annat intresse och utan åsidosättande af något af de ändamål, hvarför vissa afgifter äro afsedda. — Redan på 1830-talet och sedan ända till 1858 befriades sådana fartyg, som hos Kongl. Maj:t derom gjorde anhållan, från skyldigheten att erlägga fyr- och båkaafgifter, hvarjemte de erhöilo befrielse från skyldigheten att taga lots. Det var först den 4 Maj 1858, som en författning utkom, hvilken ålade alla fartyg, och således jemväl dem, som förut varit derifrån befriade, att taga lots och att erlägga fyr- och båkaafgifter. Denna författning kom som ett åskslag för ångbåtsfarten; isynnerhet var tidpunkten mindre väl vald, enär den utkom året efter 1857 års kris, då ökade pålagor visserligen icke kunde vara på något sätt välkomna. — Den 12 Februari 1861 utkom en ny författning, hvarigenom de sjöfarande, i stället för skyldigheten att taga lots, ålades att betala $\frac{1}{4}$ af lotsafgiften, äfven då lots ej begagnades, ja till och med då lots ej kunde erhållas. Det är i sanning principvidrigt, att man skall nödgas betala det biträde, som ej står att få; och jag tror också, att man numera allmänt insett detta. Den 9 Juli 1862 utkom en författning rörande fyr- och båkaafgifterna, och i densamma igenfinner man på många ställen det besynnerliga sätt, hvarpå dessa afgifter skola uppbäras för inrikes gående fartyg, som ej beröra tullkammare. Ibland annat skall fartygsbefälhafvaren ersätta med 50 öre per mil den tullbetjent eller lots, som uppsöker ett fartyg och inkasserar en afgift på kanske 72 öre. Detta är ytterligare omgång och tunga för dem, som minst tåla vid att bära sådana. Genom författningen af den 31 December 1868 afskaffades de så kallade infartspenningarne; och Herr Montgomery-Cederhjelm har ansett som en stor berömmelse för Regeringen, att den undanröjde denna stora obillighet. Man kan väl vara glad, då en orimlighet borttages, men man behöfver icke därför anse det som någonting särdeles utmärkt. — Odäckade fartyg under 9 och däckade under 12 nylläster äro från fyr- och båkaafgifter befriade, då de gå inrikes orter emellan. Det är således endast en del af den inrikes sjöfarten, som erlägger dessa afgifter; och den delen, hvarom det är fråga och som lämpligen kan befrias, behöfver äfven denna befrielse. — Sjöfarten inom vårt land har ej den utsträckning, som den kunde och borde få, om dess utveckling icke hämmades af de svårigheter, som äro lagda i vägen därför. Transportmedlen på sjön hafva aldrig begärt något direkt bidrag genom Statens mellankomst hvarken i anslag eller lån, eller af hvad slag det vara må, utan endast att få gå fritt fram utan att behöfva betala alltför dyrt därför. Bland andra svårigheter, för hvilka sjöfarten är utsatt, ber jag att få nämna några ord om förhållandet med skeppsmätningen. Den 21 December 1865 fingo vi ett nytt skeppsmätningsreglemente, som vållade, att flera fartyg befunnos, åtminstone på papperet, större än den skeppsbyggmästare som konstruerat fartygen hade aning om. Det utröntes, genom undersökningar och vid jemförelse med förutvarande förhållanden, att åtskilliga fartyg voro 3 å 4 gånger så stora som förut. Detta gällde hufvudsakligen hjulångarfartyg. och den solklaraste bevisning har blifvit förebragt derom. att

dessa blifvit efter ifrågavarande reglemente för högt uppmätta. Andra Kammaren beslöt derföre vid tvänne riksdagar en underdånig framställning till Kongl. Maj:t om förändring i detta reglemente, men Första Kammaren ansåg, att Regeringen icke borde besvaras med en sådan skrifvelse, ty Kammaren hoppades, att Regeringen skulle derförutan vidtaga lämpliga ändringar. Det blef också något gjordt — det måste man erkänna, ty en författning utkom den 20 Maj 1868, som innehåller, att den, hvilken är missnöjd med den efter reglementet verkställda mätningen, egde rättighet att gå med sitt fartyg till en jern- och metallvåg, der lasta det med jern, samt derifrån få bevis öfver fartygets verkliga lästetal. — Jag får för min del säga, att jag beklagar, att Regeringen skall lida så stor brist på vetenskapligt bildade personer till sin hjälp, att hon måst tillgripa en så primitiv utväg som denna, för att få veta hvad ett fartyg lastar. På många andra sätt skulle detta kunna utrönas, t. ex. derigenom, att skeppsbyggmästaren inlemnade ritningen, och några andra personer derefter afgåfvö intyg om lästetalet. Det var väl icke för att föranleda en ytterligare kostnad, Regeringen, genom sist omnämnda förordning, medgaf detta sätt att vinna rättelse, i händelse ett fartyg blifvit, efter reglementet, för högt uppmätt? En sådan in- och utlastning vid en våg kostar ändock några hundra riksdaler förutom tidspillan, en omständighet som nog förtjenar tagas i betraktande. Af ångfartyg, som begagnat sig af den i Kongl. Förordningen af den 20 Maj 1868 medgifna rättighet, må nämnas Götha, som, enligt mätarebref af den 19 September 1854, upptogs till 12,⁶¹ Svenska, omkring 8 nyläster, men, efter ytterligare undergången mätning den 13 Juli 1866, i enlighet med skeppsmättningsreglementet, upptogs, enligt mätarebref af den 16 i nyssnämnda månad, till 26 nyläster. Nu lades det emellertid till Stockholms jernvåg, der, i närvaro af skeppsbyggmästaren, mätningen förrättades af skeppsmätaren Beckman, hvarefter en så lydande vågattest utfärdades:

Mätbref

för

Svenska ångfartyget "Götha"

om 26,⁰ nyläster eller 114,⁶⁷ register-tons.

Norrköpings stads tullkammare i konungariket Sverige intygar härmedelst, att detta fartyg, som nu föres af Skepparen N. A. Djurberg och den 6 Juli detta år af edsvuren skeppsmätare härstädes blifvit mätt och stämpladt, kan, enligt granskadt och godkänt mättningsbevis, som å baksidan häraf finnes ordagrannnt intaget, inlasta tjugusex nyläster om 100 centner, eller under däck inrymma ett hundra fjorton och $\frac{67}{100}$ engelska register-tons om 108 svenska eller 100 engelska kubikfot,

{English register-tons of 100 cub.feet each } 114,67,
 {Register-tons anglais de 100 pieds cub }
 varande berörda lästetal, jemte Kongl. Svenska vapnet och öfriga
 föreskrifna stämpelmärken, inbrändt i storlucksbalken.

Till yttermera visso är detta mätbref med tullkammarens sigill
 och vederbörlig underskrift bekräftadt. Norrköpings stads tullkam-
 mare den 13 Juli 1866.

G. W. Lönegren.

J. N. Ljungstedt.

(Sigill).

N:o 16.

Mättningsbevis

för

Svenska ångfartyget "Götha".

Till utrönande af den drägtighet, som å detta med hytt försedda
 ångfartyg, bygd i Stockholm af jern på klink, nu fördt af befälhaf-
 varen N. A. Djurberg, här nedan finnes utsatt, har undertecknad,
 Norrköpings stads edsvurne skeppsmätare, denna dag förrättat mät-
 ning och uträkning å samma fartyg i öfverensstämmelse med Kongl.
 Maj:ts nådiga Instruktion för skeppsmätare den 21 December 1865
 och som härvid befunnits:

att fartygets längd i däck från ytterkant af bordläggningen i aktern
 till samma kant af bordläggningen invid förstäfven är = 136,5 fot,

att hyttens längd är = 56,9 "

ditto höjd = 2,7 "

hvarigenom tillägget till perimetrarne utgör:

$$\frac{56,9 \times 2,7 \times 2}{136,5} = 2,1 "$$

$$\frac{1}{2} \cdot 136,5 \times (136,5 - 56,9) = 2,1 "$$

samt vidare:

att fartygets perimeter vid första fjerdedelen af längden,
 från aktern räknadt, är = 53,1 + 2,1 = 55,2 "

att perimetern midtpå längden är = 55,7 + 2,1 = 57,8 "

att perimetern på tre fjerdedelar af
 längden är = 52,2 + 2,1 = 54,3 "

äfvensom att dessa perimetrar motsvaras af:

akterskeppsarean $A_a = 177,24$ kv.-fot

midskepps-dito $A_m = 204,96$ "

förskepps-dito $A_f = 177,34$ "

hvarigenom fartygets yttre volym, enligt formeln:

$$V = \frac{1}{3} l (A_a + \frac{1}{2} A_m + A_f)$$

blir:

$$V = \frac{1}{3} \cdot 136,5 (177,24 + \frac{1}{2} \cdot 204,96 + 177,34) = \frac{1}{3} 136,5 \times 457,06$$

$$= 20,796,23 \text{ kubikfot;}$$

samt lästetalet enligt formeln:

$$L = 0,0063 kV,$$

$$L = 0,0063 \times 0,200 \times 20796,23 = 26,0 \text{ nyläster,}$$

samt vidare:

att maskinstrummets längd är = 30,2 fot,

 dito djup = 11,6 „

 dito medelbredd = 19,7 „

hvarigenom afdraget för maskineriet blir:

$$v = 30,2 \times 11,6 \times 19,7 = 6901,30 \text{ kub.-fot,}$$

samt tontalet, efter formeln:

$$T = 0,0086 V - 0,0093 v,$$

$$T = 0,0086 \times 20796,23 - 0,0093 \times 6901,30 = 178,85 - 64,18.$$

$$= 114,67 \text{ registertons;}$$

så får jag härmed intyga, att ifrågavarande fartyg, som har mätningar anbragta på vederbörliga ställen dels i ledstängerna, dels i däck och å hvilket i storlucksbalken äro inbrända stämpelmärkena:

(Tre kronor).

R. Bennet.

N:o 16.

Svensk egendom.

26—N.L.

Norrköping

18^o66,

kan inlasta en tyngd af 26,0 nyläster, hvarje läst beräknad till 10,000 skålpund, eller under däck inrymma 114,67 registertons om 108 svenska eller 100 engelska kubikfot hvardera. Norrköpings stad af skeppsmätarekontoret den 6 Juli 1866.

Rob:t Bennet,
Skeppsmätare.

Lastningsbevis

för

Svenska hjulångfartyget "Götha".

För att genom direkt lastning utröna den drägtighet, som detta till tjugusex (26) nyläster uppmätta ångfartyg kan ega, hafva under tecknade, på anmodan af tullkammaren härstädes, låtit en sådan lastning i enlighet med Kongl. kungörelsen den 20 Maj 1868 verkställa; och har dervid befunnits, att ifrågavarande ångfartyg som inlastat Ett tusen åttahundra fem centner och tjugu skålpund jern, eger, under de vilkor berörda nådiga kungörelse bestämmer, en drägtighet af aderton (18) nyläster, hvarje läst beräknad till 10,000 skålpund hvilket lästetal blifvit i förluckskarmen inbrändt. Stockholms stad af skeppsmätarekontoret den 14 November 1868.

S. I. Beckman.
Skeppsmätare.

Bevittnas:

Kai Agerskov,
Skeppsbyggmästare.

E. Törnros,
Ångfartygsbefälhafvare.

Enligt den i kongl. kungörelsen den 20 Maj 1868 skeppsredare medgifna rätt att genom direkt lastning utrona fartygs drägtighet, och på grund af förestående lastningsbevis för svenska hjulångfartyget "Götha", får Stockholms stads tullkammare i konungariket Sverige härmed förklara, att såsom fartygets rätta lästetal skall, i stället för det i mätbrevet angifna, anses 18,0 nyläster; varande detsamma efter utplånandet af det förra, inbrändt i förluckskarmen.

Till yttermera visso, är denna förklaring med tullkammarens sigill och vederbörlig underskrift bekräftad. Stockholms stads tullkammare den 16 November 1868.

L. Ahlsell,
Tullförvaltare.

A. Blanck,
Kontrollant.

(Sigill.)

Häraf finna herrarne således, att detta fartyg blifvit uppmätt till närmare 50 procent mera än det kunde högst bära. Jag säger högst, ty när det var nedlastadt med 18 nyläster, hade det en sådan last, att hvarken jag eller någon annan skeppsredare ville taga på sitt samvete att en höstdag sända det till sjös. De omkostnader, som ett sådant fartyg måste bära, efter förhöjd mätning, har naturligtvis vålat, att man måste undvika hamnar, i stället för att gå till så många som möjligt. Enär detta fartyg under de tvänne sednare åren gått med förlust, hvilken, enligt verifierade räkenskaper, uppgått till 9,475 R:dr det ena och 4,466 R:dr det andra året, har bolaget beslutat lägga upp detsamma till försäljning. På samma sätt förhåller det sig med Svea, som gått på Lybeck. Redaren för detsamma hoppades upplefva den dag, då en ny författning rörande skeppsmätning skulle utkomma; men han fick ej skåda den dagen, och hans arfvingar, hvilka ej vilja att fartyget skall gå med förlust, hafva upplagt Svea till försäljning. Jag hörde någon i mitt grannskap nämna Dana; jag ber derföre få upplysa, att endast hjulångfartyg orättvist drabbas af det ifrågavarande Skeppmätningensreglementet. För propellerångbåtarna åter är detta icke betungande; tvärtom har lästetalet för en och annan af dem blifvit mindre, efter reglementet, än i verkligheten. Såsom exempel härpå må anföras Vieille Montagne. Måhända någon anser, att då, vid mätning efter det nya reglementet, det visat sig, att det ena upptages till mer, men det andra till mindre än det i verkligheten lastar, felaktigheten i detsamma ej är af någon betydelse, emedan det ena skulle kunna hjälpa det andra. Men man glömmar då, att rederierne ej äro desamma; hvad som blir en present åt det ena rederiet, är för det andra en pålaga, som detta ej mäftar bära. Orsaken, hvarföre mätningen har ett sådant inflytande på sjöfarten, är följande. Under gamla mätningssättet och under förutsättning, att fartygen ej voro större än mätbrevet innehöllo, upprättades hamntaxor, hvilka då ej voro högre än skäligt, men då nu genom det nya mätningensreglementet fartygens lästetal blifvit så uppdrifvet och de få erlægga afgifterna efter de gamla hamntaxorna, så hafva dessa hamn-

taxor inbragt orimliga belopp. Till och med Malmö, som skördade vinst af en högt uppdrifven hamntaxa så länge som möjligt, det vill säga tills det blef jernväg till Landskrona, hvarefter Malmö-boarne blifvit något spakare, fann, att dessa höga hamnungälder ej kunde bära sig i längden, och ingick därför till Kongl. Maj:t med anhållan, att enär, genom Kongl. Maj:ts mättningsreglemente, hamnungälderna blifvit för höga, Kongl. Maj:t täcktes tillåta nedsättning i desamma. Kongl. Maj:t biföll detta och för att ej besväras med likartade ansökningar från andra håll, utfärdade Kongl. Maj:t en Kongl. Kungörelse af den 22 Mars 1867, af innehåll att Kongl. Maj:t tillät kommunerna, att, efter sig företeende omständigheter, nedsätta hamnungälderna intill $\frac{1}{4}$ af hvad eljest vore bestämdt. På det sättet öfverlemnade, enligt mitt förmenande, Kongl. Maj:t sin rätt att bestämma hamntaxorna till kommunerna, ty när man satt upp dem så högt, att de omöjligen kunde blifva gällande, så blir det ett faktum, att kommunalmyndigheterna bestämma taxan. Detta är en storartad oegentlighet, ty ej i alla sjöstäder, nej ingenstädes, der det finnes något mera lönande yrke, drifves rederyrket med förkärlek; och under sådant förhållande, tycker man sig kunna beskatta de anlöpande fartygen ganska högt, på det att staden skall erhålla stora inkomster. Det har verkligen därför också blifvit en slags täflan eller "svälta räf" emellan småstäderna och trafiken, hvilket slutat dermed, att ångfartygen gå förbi de orter, der hamnungälderna äro för mycket betungande, ända tilldess de blifvit skäligen nedsatta. Vi skola komma ihåg, att de fartyg, som göra reguliera turer, äro mer än rimligt betungade, ty de måste gå till en plats, antingen de der få något eller ej. Nu är det så, att om ett fartyg innehåller mer last än $2\frac{1}{2}$ läster, får det betala umgälder för hela lasten; fartyg, lastadt derunder, betraktas som barlastadt, och det gör, att dessa afgifter äro särdeles tryckande. Numera är det dock så både i Stockholm och Göteborg, att man ej betalar hamnungälder för mera än som der lossas. Från Stånds-representationen afläts en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om revision af hamntaxorna, men detta önskningsmål har ännu ej vunnits, ehuru, efter hvad jag tror mig veta, en vidlyftig utredning af frågan blifvit af Kommers-kollegium utarbetad. Jag ber få nämna, såsom bevis på huru litet man gör för sjöfarten, dels att, ehuru dermed är förenad kostnad för Staten, bestående i utgifvande af uppbördsprovision, och besvär samt omgång för redaren, denne fortfarande för skeppsinventarier skall erlägga tullavgifter, som han återfår; och dels att sjöfarten är betungad af utgifter till tullverket, äfven då man icke bryter emot dess stadgar. När ingen forman på landet betalar något för nöjet att vara öfvervakad, så synes mig, att äfven sjöfarande bör vara derifrån fri och berättigad att fritt få begagna Guds klara dag.

Man hör vackra tal med afseende på främjandet af den inhemska industrien, räler och lokomotiver efterfrågas, ty de äro nu på modet, men man bryr sig ej om dem som bygga ångfartyg. Det är likväl förhållandet, att nästan alla ångfartyg blifvit byggda i Sverige, och har man någon gång tagit något utifrån, så har detta icke skett för någon annan orsak än för att få klar insigt deruti, att vårt eget lands

industri eger ett afgjort företräde framför utlandets. När man vill använda skattemedel för att lemna premier till åstadkommande af förbättring i en gren af svensk tillverkning, så är det väl icke för mycket begärdt, att man må för en annan handtering taga bort de tryckande pålagorna, sedan det blifvit tydligt att de kunna mycket väl undvaras.

De 30,000 riksdalerna, hvarom här är fråga, och hvilkas borttagande endast tills vidare jag påyrkar, kunna, enligt mitt förmenande, utan olägenhet försvinna, ty om den redan bildade fonden icke kunnat anses förslå till de med densamma afsedda ändamål, och om Regeringen fruktat, att fyr- och båkafgifterna icke skulle uppgått till den för fyr- och lotsinrättningen fastställda stat, så hade Regeringen troligen ej föreslagit att af denna fond taga 180,000 R:dr till krigsfartyg. För min del finner jag det oegentligt, att man skall taga der som finnes för att lägga till der som fattas, utan att taga hänsyn dertill, att man lofvat, att en viss inkomst skall användas till vissa ändamål. Med dessa 180,000 R:dr kommer det sannolikt att gå så, att de öfverlemnas till Riksgälds-kontoret, hvarifrån de förflyttas till den allmänna kassan, för att fylla deri uppkommen brist. Nu kallas denna fond en reservfond för lots- och fyr-inrättningens upprätthållande; den titeln vill man taga bort.

Den ärade rådgifvaren, som yttrat sig, förklarade, att Stats-Utskottets skrifvelseförslag innefattade tillräckligt. Det tror jag nog, att den är tillräcklig, ty på den behöfver Kongl. Maj:t ej svara på många Herrans år. Samma talare yttrade, att det vore väsendtligt, att inkomsterna på denna titel vore tillräckliga, och att han endast fruktade, att, om de alltför mycket minskades, de icke skulle förslå; men på de tillräckliga och öfvertillräckliga utgifterna för sjöfarten har han ej kostat ett ord. Jag tror, att i denna fråga, och ehuru hvarken Regeringen eller Representationen fäster synnerligt afseende vid sjöfarten, det icke är de betungande siffrorna, hvarvid man utslutande bör fästa afseende, utan äfven på det för sjöfarten afskräckande deri, att hvarje minsta dess framställning mötes med nej och aldrig annat än nej.

På grund af hvad jag sålunda anfört, tillstyrker jag bifall till Friherre Silfverskölds förslag.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Den siste talaren har, med den säkerhet en rik erfarenhet lemnar, behandlat denna fråga; men han har gjort anmärkningar hufvudsakligen emot Skeppsmättnings-reglementet, och endast till någon obetydlig del emot Utskottets förslag. Då det nu endast är detta sednare, som utgör föremål för öfverläggning, ber jag för min del att endast få med några få ord bemöta hvad en föregående talare, rörande detsamma, anfört.

Herr Wærn påstod, att han och hans anhängare på det mest milda sätt burit fram sin anhållan. Jag hänvisar då till Herr Wærns reservation pag. 21, der Herr Wærn föreslår, att Riksdagen skulle "hos Kongl. Maj:t anhålla om afgifternas upphäfvande för den inrikes segelfarten etc.", och Friherre Silfversköld går i sin reservation, som följer derefter, än längre. Han vill, att Riksdagen skall hos Kongl.

Maj:t anhålla: "att Kongl. Maj:t täcktes borttaga dessa afgifter å den inrikes sjöfarten etc." Jag tror för min del, att näst den form, att Riksdagen *beslutar* dessa afgifters upphäfvande, hvilken är den positivaste, ingen form mera positiv finnes, än "att hos Kongl. Maj:t *anhålla*" hvilket Herrar Wærn och Silfversköld föreslagit.

Hvad som i synnerhet gjort, att det synes mig betänkligt att helt och hållet borttaga fyr- och båkafgifterna för den inrikes sjöfarten, är att ganska stora anspråk alltjemt framställas på kostsamma åtgärder och anläggningar, för att underlätta och befrämja den inrikes sjöfarten — endast emellan Södertelge och Mem har man på de sista 3 åren begärt 8 fyrar — och man bör äfven önska, att den inrikes sjöfarten må vinna så stor förkofran och framgång som möjligt och att således åtskilliga kostnader må, för dess bästa, ske. Hvarifrån skulle väl medel tagas till alla sådana behof, om inga afgifter vidare skulle erläggas och besparingarne toge slut? Jag tror väl, att denna fråga kan tåla vid en närmare utredning, innan man går in till Kongl. Maj:t med några positiva framställningar.

Herr Wærn tyckes anse, att Utskottet visat för mycken räddhåga och för stor blygsamhet i formen för sitt Utlåtande. Räddhåga är ett fel; för mycken blygsamhet är ej någon förtjenst; men då man följer Herr Wærn något närmare, visar det sig att denna räddhåga och denna öfverdrifna blygsamhet ådagalagts derigenom, att Herr Wærns motion ej blifvit tillstyrkt; det vill säga att, om Utskottet tillstyrkt den, så hade Utskottet visat kurage; men då hade Utskottet tillstyrkt annat än det ansett vara rätt; och beskyllningen att hysa fruktan för att tillstyrka hvad man anser ej vara rätt, kan Utskottet gerna tåla vid. Jag tillstyrker fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Nordström: Under nästföregående riksdag förekom en motion derom, att betydliga minskningar i fastställda afgifter till lotsverket måtte beviljas, och nu framställas i afseende å fyr- och båkafgifter en motion i samma syftning. Derest, på samma gång afgifterna minskas, äfven kostnaderna för dessa viktiga inrättningars underhåll kunde minskas, förtjente visserligen sådana förslag all uppmärksamhet. Men då detta icke är förhållandet, då det är en international förpligtelse, för att så säga, för de vid sjökusterna bosatta civiliserade folk att, till gagn för handel och sjökommunikationer, underhålla lotsar, fyrar och båkar vid sina både inre och yttre kuster, allt efter som de af olika förhållanden föranledda behofven sådant påkalla, kan den omständigheten, att för tillfället något öfverskott i de fyr- och båkassan tillfallande inkomster förefinnes, ej ur någon synpunkt blifva giltigt skäl för det af motionären framställda anspråk. så länge det icke kan visas att fyr- och båkväsendet vid våra kuster och inre vatten erhållit både i kvantitativt och kvalitativt hänseende den fulländning, som ändamålet kräfver. Detta är dock ej förhållandet. Erfarenheten hittills har tvärtom lärt oss, att tillökningar, förbättringar, förändringar ständigt ifrågasättas, och att således för de i allmänhet särdeles måttliga kassabesparingar, som vid sådana tillfällen kunna vara att tillgå, rum sålunda städse står öppet till ändamålsenligt användande. Det stöd för sitt yrkande, motionären

velat hemta från tillvaron af åtskilliga sådana besparingar eller öfverskott för det närvarande, torde man därför ej kunna tillerkänna någon vigt, och andra egentliga skäl hafva ej blifvit anförda.

I sig sjelfva äro dessa afgifter ej annat än ganska måttliga ersättningar, som skola vidkännas af dem, för hvilkas gagn och nytta ifrågavarande inrättningar äro gjorda, och åtminstone hittills har det ej förnummits, att man någonstädes satt i fråga att från dessa afgifter eller ersättningar befria handeln och sjöfarten, hvilkas gagn de omedelbart afse, eller hålla inrättningarna afgiftsfritt i tjenstbarhet till hvar mans tjenst och sörja för deras anläggande och underhållande genom medel, som från den allmänna beskattningen i landet skulle utbetalas. Det är likväl åt detta håll, som förslag sådana som det ifrågavarande tendera, och ju mer fyr-, båk- och lotsafgifterna skulle minskas eller nedsättas, under det sjelfva inrättningarna likväl skulle i fullgodt skick underhållas, desto större skulle i följd deraf den på den allmänna beskattningen fallande kostnadsandelen blifva, och desto mera skulle man frånträda den af alla civiliserade nationer städe omfattade grundsats, att de trafikerande sjelfve åtminstone i någon mån böra ersätta hvad Staten genom bekostande och underhåll af inrättningar, uteslutande till trafikens gagn, förskjutit. Det är rättsjemnlighet, hvarifrån denna grundsats utgår, och jag inser icke något skäl, hvarför man i Sverige skulle vilja undandraga sig samma regime.

Den näst siste talaren före mig har för oss här uppdragit en mycket i svart målad tafla om de bördor, som efter hans utsago illa beräknade skeppsmättningsförfattningar, hamntaxor m. m. skola lägga på sjötrafiken. Det vore illa, om så är; men ehuru det må vara billigt att det illa beräknade i dessa hänseenden afhjelpes, kan dock derifrån något skäl ej hemtas till de nya principer i afseende å fyr- och båkafgifter m. m., som motionären till ifrågavarande förslag vill uppställa; och anhåller jag, på grund af allt detta, att både motionen och den af Utskottet föreslagna skrifvelsen må afslås.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdets fortsättning kl. 6 e. m.

Friherre Raab, Carl: Ifrågavarande motions syftemål är att utveckla sjöfarten i vårt land. Att vi, i hvad på oss kan ankomma, vilja härtill bidra, är otvifvelaktigt, och kunde man komma derhän, att vår sjöfart, som är i aftagande, genom dessa afgifters nedsättande gynnades, så skulle vi åstadkomma mycket godt.

Beträffande den första delen af motionen, eller den om nedsättning i afgiften för den utrikes sjöfarten från 84 till 80 öre per nyläst, så tror jag väl, att härigenom något godt för vår sjöfart skulle vinnas, om man dervid toge hänsyn dertill, att nedsättningen endast komme våra fartyg till godo. Skulle deremot äfven utländska fartyg blifva delaktiga af densamma, så anser jag ifrågavarande nedsättning endast blifva ett nytt medel att ytterligare undantränga våra fartyg och en uppmuntran för utländska fartygs konkurrens. Om vi nedsatte dessa afgifter utan betraktande af reciprocitetsförhållanden, så

skulle vår sjöfart derigenom, enligt mitt förmenande, snarare försämrans än förbättras.

Andra delen rör den inhemska sjöfarten. Jag vill visserligen ej bestrida möjligheten deraf, att en nedsättning i afgifterna för denna kan ske, men jag hemställer till Er, mine Herrar, huruvida det ej vore bättre att se till, att hamn- och bro-avgifterna reglerades. Det har redan af en föregående talare blifvit framhållet, huru orimligt dryga dessa äro. Om ock något kan vinnas genom denna nedsättning, så tror jag dock, att lika mycket, om icke mer vinnes, om vi få tillräckligt antal fyrar och båkar. Dylika saknas ännu på många ställen på våra kuster liksom alldeles i Venern, hvarest både fyrar och båkar erfordras.

Vid Gotländska kusten har Regeringen under sistlidna år förlagt ett fartyg för hjälp vid strandningstillfällen. Sådana åtgärder kosta penningar och tillgångar härtill erfordras. Hvarest skola medel härtill tagas, om man nedsätter afgifterna och derigenom beröfvar sig de tillgångar, hvaröfver man nu disponerar?

Det var för en föregående talare en förskräckelse, att den ifrågavarande fonden hade en tillgång på mer än en million. Jag för min del glädjes öfver en så stor tillgång. Den blir nog behöfzig för de med densamma afsedda ändamål.

Ehuru jag helst skulle sett, att Representationen icke gjort någon framställning till Kongl. Maj:t i detta ämne, så vill jag likväl, då majoriteten synes vara besluten för en sådan framställning, förena mig med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Frisk: Det vore visserligen väl, om sjöfarten, genom ändamålsenliga åtgärder, kunde befrämjas, och ingen kan högre önska att bidra härtill än jag; men då den inre sjöfarten behöfver ännu många flera fyrar än de befintliga, kan jag för min del ej godkänna motionärens yrkande om upphäfvande af fyr- och båkavgifterna för den inrikes sjöfarten. Att en nedsättning i dem möjligen kan ega rum, vill jag ej bestrida, men jag anser dock, att detta ej bör ske utan en föregående utredning, och jag tillstyrker därför bifall till Utskottets förslag.

Herr Wærn: En aktad talare har ansett, att det förslag, jag väckt, skulle vara alltför positivt. Detta kan jag för min del ej finna. Såväl Friherre Silfversköld som jag hafva föreslagit, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t göra en anhållan i detta ämne. Emot denna form kan väl ej vara något att anmärka. Att vi dessutom framställt hvad vi önska, må väl ej anses obehörigt; jag tror fortfarande, att man i en underdånig skrifvelse bör säga hvad man tänker, så att ingen tvetydighet i det afseendet må ega rum.

En annan talare har sagt, att det skulle varit min afsigt att till sista skillingen uttömma de befintliga tillgångarne, så att de nödvändiga kostnaderna sedan komme att tynga på bevillningen. Man behöfver dock blott läsa Betänkandet och min dervid fogade reservation, för att finna huru oriktig och orättvis en sådan tydning är. Långt ifrån att vilja helt och hållet afskaffa alla fyr- och båkavgifterna, har jag

äfvén i min motion ej gått längre än till hälften af öfverskottet, och det nu framställda yrkandet inskränker sig till $\frac{1}{4}$ -del deraf. Men kanske den värde talaren ej behagat taga kännedom af betänkandet.

Samme talare yttrade äfvén att, om min framställning bifölls, man hade att emotse flera dylika. Detta är, sammanställt med det förra, verkligen ganska absurdt, ty om min mening varit den, som nämnde talare antydt, så vore ju alla vidare framställningar i detta ämne öfverflödiga. Man klandrar oss för att vi nu ständigt komma tillbaka med våra yrkanden och anspråk, och säger, att derföre måste man också ständigt vägra. Detta sätt att resonera är den rena koservatismens. Då något *bör* ändras, så är det ju helt naturligt, att man måste gå på gång derom göra framställning, ända till dess man vinner gehör.

Det har vidare blifvit sagdt, att det skulle behöfvast en grundlig revision af författningen, och att man ej bör göra ändringar plockvis genom att taga bort eller stöpa om än en, än en half paragraf. Jag vill derpå endast svara att, om man blott behagar antaga det nu af oss yrkade förslaget, så är den grundliga revisionen verkställd, ty i och med detsamma komma 5 eller 6 §§ i författningen att utgå.

Bland alla de inkast, som emot mitt förslag om fyr- och båkafgifternes upphörande för den inrikes sjöfarten blifvit gjorda, är det egentligen ej mer än ett, som förtjenar afseende, det nemligen att då fyrar finnas, som hufvudsakligen för den inrikes sjöfarten äro af gagn, det ej kan vara riktigt att befria densamma från ifrågavarande afgifter. Men då sjöfarten sjelf bekostat samtliga de fyrar, som finnas, och det nu endast kan blifva fråga om underhållet af sådana fyrar, som uteslutande för den inrikes sjöfarten äro behöfliga, så och då, på sätt af min reservation framgår, detta underhåll kan bekostas utan att man behöfver fortfara med fyr- och båkafgifterna för den inrikes sjöfarten, anser jag detta inkast ej vara af någon särdeles vigt.

Jag yrkar fortfarande bifall till Friherre Silfverskölds förslag.

Herr von Ehrenheim: Jag har begärt ordet egentligen i anledning af en talares yttrande, att Kongl. Maj:t, genom 1867 års författning, skulle öfverlemnadt åt kommunalmyndigheterna att bestämma hamntaxorna. Genom denna författning, som föranleddes deraf, att åtskilliga fartyg, som, i följd af det nya Skeppsmättningsreglementet, blifvit uppmätta till betydligt högre lästetal än förut, fingo vidkännas alltför dryga hammungälder, och att detta, då de flesta städers hamntaxor blifvit fastställda för en tid af fem år, således under denna tid ej utan särskild framställning till Kongl. Maj:t kunde ändras, fingo kommunerna rättighet att nedsätta hammungälderna intill $\frac{1}{4}$ -del af hvad som vore stadgadt. Hvad som medgafs kommunerna var således endast att nedsätta hamntaxorna, under det att pröfningen af afgifternas högsta tillåtna belopp fortfarande vid hvarje förnyelse eger rum hos Kongl. Maj:t och lärer väl vigten för det allmänna, hvars rätt af Kongl. Maj:t bör bevakas, ligga derpå att afgifterna ej blifva för höga, under det att man, åtminstone intill en viss gräns gerna kan medgifva de kommuner, som finna sådant med sitt intresse förenligt, att bevilja nedsättning i afgifterna.

Medan jag nu har ordet, ber jag få erinra, att äfven om det förslag, Friherre Silfversköld framställt, skulle blifva Riksdagens beslut, lärer väl frågan ej kunna afgöras utan remiss till vederbörande embetsverk; men jag vågar dock hoppas att, oaktadt den utredning som i hvarje händelse måste ega rum, Regeringen ej skall behöfva, såsom en talare fruktat, dröja i många år med svar å Riksdagens framställning.

Herr Tornerhjelm: En talare yttrade, att Herr Wallenberg i sitt anförande vidrört saker, som kunde vara af intresse, men som dock ej hade sammanhang med den nu förevarande frågan. Deruti har han dock, enligt min tanke, misstagit sig. Hvad Herr Wallenberg framhållit, är just omständigheter, som utgöra talande bevis för bifall till Friherre Silfverskölds förslag. Jag tillåter mig nämna, att i Skåne höll all förbindelse med Danmark på att upphöra just derföre, att hamnurgälderna voro alltför dryga efter sednaste Skepps-mättningsreglementets utfärdande. På särskild anhållan hos Kongl. Maj:t beviljades dock, såsom förut är nämndt, rättighet att nedsätta dessa umgälder. Här är föreslagen lindring i afgifter för ett af våra bästa yrken; och då detta kan ske, utan att man behöfver frukta för någon brist, eller att andra yrken derigenom skola betungas, så och då dertill kommer, att sjöfarten onekligen under sednare åren betydligt aftagit och derföre tarfvar uppmuntran, kan jag ej föreställa mig annat, än att Kammaren begagnar sig af det tillfälle, som nu erbjudes, att bidraga till förskaffande åt sjöfarten af den ifrågasatta lindringen.

En föregående talare har motsatt sig Herr Wærns motion, enär han ej ville, att man skulle lägga allt på den allmänna bevillningen. Huru han kunde komma till denna konklusion, kan jag sanmerligen ej fatta.

Jag yrkar bifall till Friherre Silfverskölds förslag.

Herr Wallenberg: Det är med afseende på en talares yttrande, att allt skall läggas på den allmänna bevillningen, som jag ber få nämna, att intet yrke så mycket bidrager till bevillningen som sjöfarten; ty den betalar till Kronan först och främst efter fartygens lästetal, och dessutom betala redarne, efter andra artikeln, den vanliga inkomstskatten, hvilken beräknas efter behållningen på de inseglade frakterna. Annorlunda förhåller det sig med de andra näringarne. För en mekanisk verkstad t. ex. erlägger man icke bevillning både derför att den är i rörelse och för nettobehållningen, utan endast för den sednare. Men med afseende på fartyg betalar man för begge delarne, så att sjöfarten ingalunda kan sägas hafva undandragit sig bevillning.

En ärad regeringsledamot bemötte mitt anförande med afseende på hamntaxorna. Det är ostridigt, att man af Regeringen hoppas och förväntar, att den skall anse såsom sin pligt att vaka deröfver, att dessa taxor ej göras för höga; men Regeringen har dock lemnat kommunalmyndigheterna rättighet att godtyckligt sätta ned dessa taxor,

och jag tror, att Regeringen derigenom lemnat ifrån sig en rättighet, som ej borde tillkomma nämnda myndigheter.

Det förhåller sig visserligen så med dessa taxor, att de ej räcka längre än fem år, men sedan omsättas de och vid denna omsättning tillgår det på samma sätt, som vid omsättningar å korta lån i bankerna: den sker utan någon vidare revision.

Samme ärade regeringsledamot har tillkännagifvit, att, antingen Stats-Utskottets eller Friherre Silfverskölds förslag bifölles, erfordrade frågan en utredning, hvarföre den komme att remitteras till vederbörande embetsverk. Jag för min del trodde, att en sådan fullständig utredning var gjord redan förut, enär jag ej kunnat föreställa mig, att Regeringen eljest kunnat föreslå Riksdagen att, af den utaf fyr- och båkafigifter bildade fonden, 180,000 R:dr skulle användas till krigsfartyg.

Jag yrkar fortfarande bifall till Friherre Silfverskölds förslag.

Friherre Raab, Adam: Jag tror mig ganska väl känna, att sjöfarten i vårt land är hårdt tryckt, och jag, som är lifligt intresserad för att befordra denna närings framgång, skulle således högeligen önska, att man kunde befria den från de onera, som för närvarande besvära densamma. Men om vi se på de öfriga näringarne, på jordbruket, jernhandteringen m. fl., så måste man beklagligtvis medgifva, att äfven en stor del af dem befinna sig i en bekymmersam ställning och behöfva lindring i sina bördor.

Om man emellertid tager i betraktande, att en mängd nya utgifter föreligga och att inskränkningar i de gamla ej blifvit ifrågasatta, så synes det betänkligt att, såsom sitt första beslut, börja med borttagande af en afgift, som hittills egt rum. Att deremot, såsom Utskottet föreslagit, först begära en utredning och uppskjuta det positiva beslutet, till dess en sådan åstadkommit, anser jag vara försigtigt och rätt; hvarföre jag ock finner mig föranlåten tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Bennich: Då jag under utöfvandet af mitt embete varit i tillfälle att inhemta en riklig erfarenhet af den svårighet, som är förbunden med uppbörden af inrikes fyr- och båkafigften, och det tryck på sjöfarten, som deraf följer, har jag ansett mig böra för Kammararen tillkännagifva den mening, hvartill jag på grund af nyssnämnda erfarenhet kommit, eller att den inrikes fyr- och båkafigften bör ju förr desto heldre fullständigt afskaffas.

Det har af andra talare blifvit anmärkt, att afgiften drabbar ojemnt. Den träffar nemligen ofta seglationen å smärre områden, under det att seglationen å de större områdena är befriad derifrån, allt beroende af tullkammardistriktenas indelning. Vidare har det erinrats, att den utgår med en mängd stadgade undantag, som göra att man knappast kan anse den vara rättvist fördelad. Derjemte är fullkomligt konstateradt, att kontrollen å uppbörden af densamma är svår, och så svår, att det är mycket säkert, att många fartyg, hvilkas befälhafvare bemöda sig derom, kunna helt och hållet undandraga sig afgiftens erläggande. Under sådana förhållanden anser jag

olämpligt att bibehålla en afgift, som för det ändamål hvarför den utgår, inbringar en så obetydlig summa som 30,000 R:dr, och hvilken hvarken kan till sin uppbörd riktigt kontrolleras eller utkrävas med iakttagande i alla enskilda fall af full rättvisa mot de betalnings-skyldige. Jag får fördenskull instämma i Herr Silfverskölds reservation, till hvilken jag anhåller, att Kammaren måtte lemna bifall.

Friherre Silfversköld: Ehuru jag icke har något att i sak tillägga till hvad jag förut haft äran yttra, ber jag likväl att med några ord få bemöta åtskilliga anmärkningar, som under diskussionen blifvit framställda.

Det synes hos några af de talare, som i ämnet uppträd, råda den föreställning, att här skulle vara fråga om ett fullständigt borttagande af fyr- och båkafgiften. I min reservation har jag emellertid på det bestämdaste framhållit, att ifrågasavarande afgift icke borde borttagas, utan endast så till vida förändras, att den upphörde att utgå för inrikes-sjöfarten och i öfrigt till beloppet något nedsattes. En annan talare har ansett, att formen för den af mig ifrågasatta underdåniga framställning till Kongl. Maj:t vore mindre lämplig. Jag ber att i detta hänsende få erinra, att, enligt min, förra gången jag hade ordet, gjorda framställning, borde Riksdagen i den underdåniga skrifvelsen endast anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande huruvida icke den ifrågasatta förändringen med afgiften af inrikes sjöfarten skulle kunna ävägbringas. En i sådan form från Representationens sida gjord framställning till Kongl. Maj:t torde väl icke kunna anses vara alltför anspråksfull.

En annan talare har sammanblandat frågan om nedsättningen i denna afgift med frågan om statsregleringen. En sådan sammanblandning anser jag vara i hög grad vådlig, ehuru den möjligen kan rättfärdigas af den omständighet, att i Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Statsverkets tillstånd och behof, en del af inkomsten utaf fyr- och båkafgiften blifvit beräknad att användas för ett uppgifvet ändamål. Jag tror emellertid att, då statsregleringsbetänkandet hinner hit anlända, vi sköla blifva i tillfälle att se, att Stats-Utskottet vindicerat rätt för Riksdagen att, oberoende af nyssberörda förhållande, väcka fråga om nedsättning af fyr- och båkafgiften. Jag finner sålunda icke något skäl, hvarföre ej detta ärende skulle kunna afgöras utan hänsyn till statsregleringen och yrkar fortfarande bifall till mitt förslag.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande Utlåtande och dels af Friherre Silfversköld, att Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i underdånig skrifvelse skulle anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, om icke den af inrikes sjöfarten utgående afgift till fyr- och båkmedlen kunde afskaffas; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvids varades många ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på antagande

gande af Friherre Silfverskölds förslag, då svaren likaledes utföllo med många såväl ja som nej; hvarefter och sedan proposition på bifall till Utlåtandet förnyats samt med många ja och nej i blandning besvarats, Herr Grefven och Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes och justerades följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 23, Litt. B., i anledning af väckt motion angående fyr- och båkaafgiftens upphörande för fartyg, gående mellan inrikes orter, och nedsättning för öfriga fartyg, röstar

Ja:

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar Kamnaren för sin del, att Riksdagen må uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes tillse, om icke den af inrikes sjöfarten utgående afgift till fyr- och båkmedlen kunde afskaffas.

Sedan voteringspropositionen blifvit anslagen, verkställdes omröstningen; och befunnos vid dess slut rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 53;
Nej — 55.

Föredrogs änyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 20 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 23, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

Utskottets å sid. 2 afgifna hemställan angående förslagspriset å Kronans spannmål.

Bifölls.

1:sta punkten, räntan, 2:dra punkten, tiondespannmålen, 3:dje punkten, tiondespannmålslösen efter bestämda pris, 4:de punkten, arrendemedel af kungsgårdar och andra kronolägenheter, 5:te punkten, silfvertionde, myntare-lön och slagskatt, 6:te punkten, kopparräntan, 7:de punkten, tiondetackjer-net, 8:de punkten, skafvelbrukstionden, 9:de punkten, mantalspenningarne, 10:de punkten, bötesmedlen, 11:te punkten, kavalleriregementenas hästvakanspannmål, 12:te punkten, tillfälliga rotevakansafgifter, 13:de punkten, vakansafgifter af nyroterad jord, 14:de punkten, rotevakansafgifter af utsockne frälsehemman i Halland, 15:de punkten, trosspassevolansafgiften, 16:de punkten, båtsmansvakansafgiften och 17:de punkten, kontrollstämpelmedel.

Riksd. Prot. 1869. 1 Afd. 1 Band.

12

Alla de af Utskottet i dessa punkter föreslagna beräkningar godkändes.

18:de punkten, fyr- och båkmedel.

Herr Schartau: Till följd af det beslut, som inom denna Kammarer nyss blifvit fattadt i afseende å fyr- och båkafgiften, torde denna punkt böra till Utskottet återförvisas.

Grefve af Ugglas: Jag medger visserligen, att, om meningen vore, att frågan i sin helhet skulle gå till Kongl. Maj:t, så kunde denna punkt behöfva återremitteras, men då det inkomstbelopp, som här är i fråga, endast är förslagsvis beräknadt och då det under diskussionen har ådagalagts, att fyr- och båkafgiften till och med brukar lemna öfverskott, så torde någon ändring af Utskottets förevarande beräkning icke vara erforderlig och sålunda icke heller någon återremiss böra ifrågakomma. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till punkten och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på punktens godkännande, och då dervid svarades många ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

19:de punkten, jernvägstrafikmedlen.

Grefve Mörner, Carl Göran: I allmänhet har man vid beräkandet af Statsverkets inkomster byggt på de upplysningar, som den förflutna tiden lemnat. Denna gång har Stats-Utskottet likväl gått annorlunda till väga. Det har nemligen byggt sin beräkning af jernvägstrafikmedlen på förhoppningarnes grundval.

Afven vid förra riksdagen byggde man i detta afseende på förhoppningar, i det man beräknade dessa medel till mellan 3 å 400,000 R:dr mera, än hvad jernvägstrafiken under nästföregående år visat sig hafva lemnat i inkomst. Dessa medel upptogos nemligen sistlidet år uti inkomststaten till 6,400,000 R:dr. Men huru hafva dessa förhoppningar sedermera realiserats? Jo så, att, enligt Trafikstyrelsens beräkning, inkomsten af jernvägstrafiken under förra året uppgått till endast 6,157,918 R:dr 88 öre. Nu vågar man ytterligare höja den förlidit år beräknade inkomstsommen med 100,000 R:dr, eller från 6,400,000 till 6,500,000 R:dr, och man grundar sin förhoppning i detta afseende på den omständighet, att fyra mil jernväg af nordvestra stambanan skola under innevarande år blifva färdiga att för trafiken öppnas. För min del hyser jag den tro, att en sådan förhoppning är alltför djerf. Om man närmare granskar de förhållanden, som framgå af Trafikstyrelsens berättelse, så finner man, att inkomsten af trafiken å nordvestra stambanan hittills icke ens betäckt trafikknaderna, än mindre gifvit någon behållning. Den nya inkomstkälla, som man väntat sig finna i den del af samma bana,

hvilken kommer att under nästa år vara för trafiken öppen, torde sålunda snarare böra betraktas såsom en anledning till ökade utgifter, enär det, på grund af nyssnämnda förhållande, är alltför sannolikt, att inkomsterna af den nya väglängden icke ens komma att betäcka trafikkostnaderna, till hvilka de öfriga stambanorna sålunda nog få lemna bidrag. Att vid sådant förhållande beräkna första årets inkomst af ifrågavarande nya bandel till högre belopp, än som hittills för motsvarande väglängd erhållits å någon af öfriga stambanor, synes mig temligen vågadt, helst då den för närvarande tryckta affärsställningen och den ringa tillgången inom landet på produkter af jordbruket snarare torde gifva grundad anledning befara, att inkomsterna af de äldre stambanorna under innevarande år ej ens komma att uppgå till samma belopp som förut. Den summa, hvarmed den nu beräknade trafikinkomsten öfverskjuter sistlidet års, uppgår emellertid till mera än 300,000 R:dr, hvadan jag för min del får an hålla, att Kammaren måtte nedsätta beräkningen åtminstone med sistnämnda belopp, eller till 6,200,000 R:dr, då den möjligen kan komma att gå någorlunda ihop.

Friherre af Ugglas: Ibland Statsverkets alla ordinarie inkomstitlar finnes det utan tvifvel icke någon, som är svårare att beräkna än den nu ifrågavarande, och det förvånar mig sålunda ej, om en och annan kan vara tveksam huruvida densamma verkligen kan komma att gifva det belopp, som här blifvit förutsatt. Jag ber emellertid att med några ord få närmare förklara anledningen, hvarföre Kongl. Maj:t, i Propositionen om Statsverkets tillstånd och behof, upptagit trafikmedlen till 6,500,000 R:dr.

Den siste talaren har förmenat, att man vid beräkningen af trafikmedlen både nu och förut byggt på idel förhoppningar, och han frågar huru dessa förhoppningar hittills hafva utfallit. I detta hänseende ber jag att få erinra, att trafikinkomsterna för sistlidet år kalkylerades till 6,200,000 R:dr och att desamma, enligt Trafikstyrelsens beräkning, i verkligheten uppgått till 6,157,918 R:dr 88 öre. Sålunda kan man väl icke säga, att beräkningen för sistlidet år slagit särdeles illa ut. Vidare ber jag att få fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att Kongl. Maj:t i sin till denna Riksdag aflättna Proposition, vid beräkningen af de redan färdiga jernvägarnes trafikinkomster, bibehållit enahanda belopp, hvar till dessa inkomster vid förra riksdagen beräknades skola för innevarande år uppgå. Nu tillkommer emellertid, för den statsregleringsperiod som här är i fråga, ytterligare fyra mil ny jernväg å nordvestra stambanan, och att inkomsterna af denna nya bandel blifvit beräknade till 100,000 R:dr, torde väl icke kunna anses innebära någon alltför djerf förväntan. Gå vi tillbaka till år 1858, då först någon större del af Statens jernvägar för trafiken öppnades, så finna vi, att trafikinkomsten per banmil nämnda år utgjorde i medeltal 36,124 R:dr 55 öre. Sedermera har denna inkomst så småningom stigit, så att den numera uppgår till öfver 60,000 R:dr för hvarje trafikerad banmil. Under sådana förhållanden lärer det icke kunna anses alltför förmätet att för den nya bandel, som kommer att under denna statsregleringsperiod för trafiken öppnas, beräkna trafik-

inkomsten till 25,000 R:dr per banmil, eller till mindre än hvad hittills erhållits å någon trafikerad jernväg inom riket, med undantag endast för det mellan Arvika och Norska gränsen belägna vägstycke, hvars afskildhet från det öfriga jernvägsnätet naturligtvis måste hafva föranledt, att trafiken å denna bandel lemnat ett mindre gynnsamt resultat. Betraktar man vidare huruledes trafikinkomsten i det hela under de sednare åren stigit, så finner man, att densamma från år 1866, då den utgjorde 5,640,000, ökats för år 1867 till 6,017,049 R:dr och att för sistlidet är uppkommit en ytterligare tillökning af omkring 150,000 R:dr. Härvid bör dessutom ihågkommas, att just under sistlidet är, till följd af välkända orsaker, trafiken å jernvägarne varit vida mindre liffig, än som under normala förhållanden kunnat förväntas. Om emellertid trafikinkomsten för nästa år ökas med endast samma obetydliga belopp som under nästlidet år, eller med 150,000 R:dr, så äro vi redan uppe vid den summa, som Regeringen ansett sig kunna beräkna. Jag har velat påpeka dessa förhållanden, ehuru jag väl erkänner, att icke någon inkomsttitel är svårare att med säkerhet beräkna.

Herr Montgomery-Cederhjelms: Till hvad nyss blifvit yttradt ber jag få tillägga, att om, å ena sidan, trafikinkomsten blifvit beräknad till 100,000 R:dr mera än vid sista riksdagen, så har, å andra sidan, på samma gång i den Kongl. Propositionen äskats en tillökning af 157,000 R:dr i anslaget för trafikkostnadernas bestridande. Stats-Utskottet har tillstyrkt sistberörda tillökning, hvadan Utskottet, på det hela taget, kan anses hafva beräknat nettoinkomsten af jernvägarne till 57,000 R:dr lägre än som vid sista riksdagen kalkylerades.

Grefve Mörner, Carl Görans: Jag börjar med att erkänna, att jag uttryckte mig mindre riktigt, då jag jemförde resultatet af sistlidet års trafik med den beräkning, som vid förra riksdagen gjordes. Det är nemligen först under innevarande år som det resultat erhålles, som skall komma att visa om nämnda beräkning håller stånd eller icke. Jag hoppas att det då måtte visa sig blifva mera gynnsamt än jag antagit. För min del vågar jag dock betvifla detta, helst det är töga anledning tro, att man under detta år skall få något öfverflöd på varor att forsla å våra jernvägar, så vida man ej bygger sina förhoppningar på tillförseln af några utländska produkter. Att under sådana förhållanden beräkna inkomsten af våra jernvägar högre än någonsin förut, detta anser jag fortfarande vara temligen vågad.

Jag har här i min hand Trafikstyrelsens berättelse för år 1867, och jag ber att med några derur hemtade siffror få närmare belysa den verkliga hållbarheten af de antaganden, som man trott sig kunna uppställa med hänseende till den väntade inkomsten af det nya jernvägsstycke å nordvestra stambanan, som under denna statsregleringsperiod kommer att för trafiken öppnas. Enligt Trafikstyrelsens uppgifter utgjorde bruttoinkomsten af bandelen emellan Arvika och Norska gränsen under år 1867 endast 13,546 riksdaler 69 öre, hvaremot trafikkostnaderna för samma bandel under nämnda år uppgingo till

27,193 R:dr 37 öre. Det uppstod sålunda på denna trafikled en förlust af 13,646 R:dr 68 öre, hvaraf synes, att inkomsten icke ens räckte till att betäcka halfva trafikknostnaden. Huru kan man då förvänta att en fyra mils ytterligare utsträckning af samma väglängd skall bereda en tillökning i trafikinkomsterna af 100,000 R:dr? Vi hafva dessutom åtskilliga andra äldre linier, som icke lemnat ett stort bättre resultat. Så har till exempel linien Laxå—Christinehamn gifvit endast en mycket klen behållning. Inkomsterna af denna linie hafva nemligen utgjort 29,083 R:dr 2 öre emot 25,831 R:dr 77 öre utgifter, hvadan behållningen uppgått till endast 3,251 R:dr 25 öre. Genomgår man den af Trafikstyrelsen meddelade tabell, så skall man finna, att ännu flera af de äldre linierna, exempelvis mellan Falköping—Jönköping, Stockholm—Upsala och Katrineholm—Norrköping, lemnat nästan lika ogynnsamma resultat. Vissa linier, såsom den mellan Stockholm och Gnesta, hafva visserligen varit bättre, och dessa linier hafva fått hjälpa upp de öfriga. Men då man tager i betraktande att de nyss uppräknade äldre linierna å södra, östra och norra stambanorna under år 1867 lemnat en behållning af endast respektive 3, 10 och 13,000 R:dr per banmil, och att inkomsten af bandelen mellan Arvika och Norska gränsen knappast uppgått till hälften af trafikknostnaden, så torde det vara temligen vågadt att till 25,000 R:dr per banmil beräkna inkomsten af det nya vägstycke, som tillkommer under denna statsregleringsperiod. Jag tror sålunda att, om man vill få räkningen att gå ihop, så bör man ej upptaga siffrorna så högt.

Herr Troilius: Det synes mig, att Finansministern redan fullständigt framhållit de skäl, som föranledt Trafikstyrelsen att upptaga inkomsten af jernvägstrafiken till 6,500,000 Riksdaler. Det återstår mig sålunda endast att något mera specifikt redogöra för huru dervid tillgått.

Den tillökning af 100,000 Riksdaler, som blifvit beräknad med hänseende till det under statsregleringsperioden förestående öppnandet för trafiken af den nya jernvägssträckningen mellan Carlstad och Christinehamn, tror jag icke är för högt tilltagen, helst det är ganska sannolikt, att denna nya bandel kommer att erhålla åtminstone en liffig persontrafik, och man i öfrigt icke har anledning befara, att de öfriga jernvägslinierna skola gifva mindre behållning, än som vid sista riksdagen beräknades. Att trafiken å samtliga jernvägarne under sistlidet år icke lemnade ett alldeles så gynnsamt resultat, som man trott sig kunna förvänta, torde uteslutande böra tillskrifvas den mindre liffighet i affärer och industriel verksamhet, som då rådde samt den mångenstädes felslagna skörden. Jag tror sålunda att, om innevarande år lemnar en god skörd, så skola trafikinkomsterna säkerligen uppgå till det belopp, som här blifvit beräknadt.

Hvad särskildt beträffar resultatet af trafiken å nordvestra stambanan, så ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att detta icke bör bedömas uteslutande med ledning af de siffror, hvartill trafikinkomsterna å vissa mindre fördelaktiga bandelar uppgått. Somliga af dessa jernvägslinier, såsom den mellan Christinehamn och Laxå, hafva nembgen, på sätt närmare synes af en i Trafikstyrelsens berättelse

intagen tabell. tillskyndat de öfriga stambanorna, och i synnerhet den vestra banan. en ganska betydande trafik tillökning. Samma fördel torde också kunna förväntas af den nya jernvägslinie, som nu är i fråga. Linien Christinehamn—Carlstad kan i detta afseende ingalunda ställas i likhet med den aflägsne och enstaka bandelen Arvika—Norska gränsen, utan skall säkerligen medföra en betydlig trafik för det öfriga landet och för de stora banorna. Jag tror sålunda, att de 6,500,000 Riksdaler, som här blifvit beräknade, med all visshet skola inflyta, så vida icke skörden blir dålig. I detta fall vågar jag visserligen icke ansvara för beräkningens tillförlitlighet, men under antagande af normala förhållanden tror jag icke att den är för hög.

Grefve Mörner, Carl Göran: Den siste talaren har bland annat erinrat, att vägstycket mellan Christinehamn och Laxå tillfört den vestra stambanan en betydande trafik tillökning, och han har förmenat, att man borde kunna förvänta enahanda indirekta vinst af den under byggnad varande bandelen emellan Carlstad och Christinehamn. Jag kan för min del svårligen ingå på ett sådant antagande. Den förstnämnda jernvägslinien sammanstöter i Christinehamn med vestra bergslagens kommunikationsled och detta har naturligtvis haft till följd, att berörda jernväg fått till stambanan framföra denna bergslags produkter. Å det område, som genomskäres af den ifrågavarande, utmed Wenerns strand löpande nya bandelen, kan man deremot svårligen upptäcka några liknande orsaker att förvänta ett motsvarande resultat. Med hänseende till de i landet nu rådande ekonomiska förhållanden tror jag dessutom det vara anledning befara, att å samtliga banor så väl gods- som persontrafiken skall snarare af- än tilltaga, ehuru jag gerna skulle önska att framtiden gäfvade mig orätt i dessa mina farhågor.

Friherre af Ugglas: Jag ber endast att få fästa uppmärksamheten på, att då jag talat om bruttoinkomsten af jernvägstrafiken, så har min motståndare hufvudsakligen sysselsatt sig med nettoinkomsten. Det är emellertid endast bruttoinkomsten, som afses med nu ifrågavarande beräkning, och om vi taga denna inkomst i betraktande, så skola vi finna att den oupphörligt varit i stigande, så att den år för år visat ett högre belopp per trafikerad jernvägs mil. År 1858 utgjorde nemligen bruttoinkomsten per banmil endast 36,124 Riksdaler 55 öre, och år 1867 hade den stigit till 61,976 Riksdaler 62 öre, hvilket visar en tillökning under dessa tio år af närmare 30,000 Riksdaler per banmil. Under sådana förhållanden torde det icke, jag upprepar det, vara för djerft att beräkna inkomsten af de fyra mil, som tillkomma i Wermland, till 25,000 Riksdaler för mil, eller till betydligt mindre, än hvartill bruttoinkomsten uppgått å samtliga jernvägs linier, med undantag endast för det enstaka vägstycket mellan Arvika och Norska gränsen. Den siste talaren anför sjelf till stöd för sin sats förhållandena med trafikinkomsten å linien Laxå—Christinehamn. Bruttoinkomsten af trafiken å denna linie har dock utgjort 29,083 Riksdaler 2 öre eller 4,000 Riksdaler mera än den nu kalkylerade inkomsten af bandelen mellan Christinehamn och Carlstad. Jag har

endast velat påpeka detta såsom en ytterligare förklaringsgrund för den beräkning, hvilken jag ansett mig kunna tillstyrka Kongl. Maj:t att för Representationen framlägga.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels antagande af Utskottets förslag oförändradt och dels af Grefve Mörner bifall till detsamma med den förändring, att det beräknade inkomstbeloppet af jernvägstrafikmedlen nedsattes till 6,200,000 R:dr; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på antagande af Utskottets förslag oförändradt och, då dertill svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

20:de punkten, skogsmedlen, 21:sta punkten, observationsmedel, 22:dra punkten, extra medel och uppbörder.

Godkändes.

Utskottets hemställen nederst å sid. 12, i fråga om den jemkning af en eller annan inkomstitels belopp, som vid Riks-statens uppgörande kunde finnas nödig.

Bifölls.

Utskottets slutliga yttrande angående de extra-ordinarie inkomsterna, totalbeloppet af samtliga statsinkomsterna samt skilnaden dem emellan och de vid sista riksdagen beräknade.

Lades till handlingarne.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 20 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion angående utgörande antingen in natura eller efter markegångspris af den spanmål, som blifvit anslagen till de svagare rotarne vid Westmanlands regemente.

Föredrogs ånyo och företogs delvis till afgörande Konstitutions-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 1, angående af Herrar Treffenberg, Wallén och Falkman väckta motioner om ändring i 23 § Riksdags-ordningen.

1:sta och 2:dra punkterna.

Herr Wallenberg: Det rättaste behandlingssättet af denna motion är, enligt min tanke, att Kammaren, utan att för närvarande ingå i granskning af sjelfva frågan, återremitterar densamma till Ut-

skottet, på det att Andra Kammaren må få tillfälle att handlägga detta ärende utan att vara afklippt genom Första Kammarens möjligen blifvande afslag på Betänkandet. Jag, som sitter i Stats-Utskottet och derstädes är i tillfälle att höra mycket tal om den svåra nöden i landet och om många andra beklagansvärda omständigheter, som göra att äfven nödiga anslag icke kunna tillstyrkas, känner mig förvissad att Andra Kammarens ledamöter skola, genomträngda af ett lifligt medvetande härom, taga den vigtiga frågan i grundligt öfvervägande, och anhåller, på det att sådant må kunna ske med hopp om ett tillfredsställande resultat, att Första Kammaren behagade återremittera densamma.

Herr Hasselrot: Da jag begärt ordet, så är det visserligen för att i likhet med den föregående talaren yrka återremiss af Betänkandet; men jag anser det vara af vikt, att de skäl, som kunna påkalla ett sådant behandlingssätt af frågan, blifva tydligare framhållna, och har jag af sådan anledning velat yttra mig, helst jag för egen del ej saknar personlig erfarenhet till ledning vid bedömandet af detta ärende. Jag har nemligen, såsom ledamot dels af t. d. Borgare-ståndet och dels af denna Kammare, bevistat ej så få riksdagar, och på grund af den erfarenhet jag derunder vunnit angående de med vistelsen vid riksdag förenade kostnader, vågar jag uttala den åsigt, att det arfvode, som för närvarande åtnjutes af Andra Kammarens ledamöter, är alldeles för högt. I Preste-Ståndet erhöles ledamöterna vanligen tre, högst fyra Riksdaler banko om dagen, och jag har mig väl bekant, att detta i allmänhet ansågs fullt tillräckligt för bestridande af deras utgifter under vistelsen vid riksdagen. Vi känna alla att lefnadskostnaden, åtminstone för den, som lefva på värdshus, numera icke är högre, utan snarare lägre, än förut. Det är också känt, att för Revisorerna af Stats- och Banko-verken, äfvensom för andra från Riksdagen delegerade, arfvodet ända till sednaste tid utgjort endast 6 R:dr för dag. Jag tror sålunda att detta belopp kan anses fullt tillräckligt för bestridande af nödiga lefnadskostnader. Nu säger man visserligen, att i arfvodet åt Andra Kammarens ledamöter bör ingå jemväl någon ersättning för den uppoffring, som tillskyndas riksdagsmannen till följd af frånvaron från hemmet samt bristande tillfälle att egna behörig vård åt sin enskilda ekonomi. För min del kan jag icke erkänna riktigheten af en sådan grundsats. Det ersättningsanspråk, som härigenom skulle tillgodoses, måste nemligen i nästan hvarje enskildt fall blifva betydligt olika. Hvad beträffar den mindre jordbrukaren, så är det uppenbart, att dennas frånvaro från hemmet under vintermånaderna icke bör medföra några särdeles stora olägenheter. Hvad åter beträffar den större industri-idkaren och affärsmannen, så är det klart, att dennes uppoffringar, på grund af frånvaron från hemvist och yrke, icke kunna anses motsvarade af det arfvode, som nu åtnjutes, och skulle man bereda en skälig ersättning i nyssnämnda hänseende åt riksdagsmän, som tillhöra nämnda samhällsklass, så vore det väl nödvändigt att höja arfvodet vida utöfver dess nu varande belopp. Således tror jag, att denna grund för beräkningen af arfvodet icke är riktig, så mycket mindre som det väl torde få

förutsättas, att hvar och en, som vill åtaga sig det viktiga riksdagsmannakallet, bör hafva det intresse för allmänt väl, att han till dess befördrande gerna underkastar sig ifrågavarande personliga uppoffringar. Hufvudsaken är, att arfvodet icke bestämmes så högt, att riksdagsmannakallet kan blifva en lukrativ befattning, och under nuvarande förhållanden kan det verkligen blifva detta. Det är väl känt, att ledamöter af Andra Kammararen, i synnerhet om de hafva långa resor från och till deras hemorter, nu kunna göra besparingar af 5-, 6- å 800 R:dr för hvarje riksdag, och för en hel riksdagsperiod kunna sålunda dessa besparingar uppgå till en summa af 2,000 R:dr, det vill säga till ett belopp, som är tillräckligt för inköp af en mindre hemmansdel. Jag påstår sålunda, att arfvodet för närvarande är tillräckligt högt, för att kunna locka till emottagande af riksdagsmannaupdraget redan för den inkomst, som dermed är förenad. Motivet i detta fall bör dock ej vara vinstbegär, utan en liflig önskan att kunna gagna fäderneslandet. På denna grund är jag af den mening att arfvodet bör nedsättas till 6 R:dr; och får jag i sådant syfte yrka återremiss af Betänkandet.

Grefve Hamilton, Henning: Den förste talaren yrkade återremiss af Betänkandet på den grund, att man borde lemna Andra Kammararen fritt val vid bestämmandet af sitt beslut. Det finnes likväl två sätt att gå till väga vid behandlingen af denna fråga, utan att man träder Andra Kammararen i förväg, nemligen antingen att återmittera densamma, på sätt de begge föregående talarne yrkat, eller ock att genast lemna bifall till den af den ena motionären föreslagna nedsättning af arfvodet till 6 R:dr. Ty om Andra Kammararen önskar bifalla detta förslag, så är saken derigenom afgjord. Afslår Andra Kammararen åter motionen, så är saken också derigenom i öfverensstämmelse med samma Kammarares önskan afgjord, och läser väl sedan under denna riksdag icke kunna åter upptagas. Då emellertid redan tvänne talare förordad återremiss af Betänkandet, så vill jag förmin del icke yrka bifall till motionen, för att icke åstadkomma splittring inom Kammararen.

Då samma fråga vid förra riksdagen var föremål för behandling, gjorde inom denna Kammarare den åsigt i allmänhet sig gällande, att man af konsideration för Andra Kammararens majoritet icke ville i ämnet yttra sig eller ingå i någon granskning af sjelfva förslaget, som då afslogs. Jag tror likväl icke att konsideration är något väl valdt sätt att vinna aktning hos Andra Kammararens majoritet, och kan för min del icke af sådana skäl förmås att dölja min öfvertygelse.

De motiv, som af Utskottet blifvit anförda för bibehållandet af ifrågavarande arfvode vid dess nuvarande belopp, tror jag icke äro giltiga. Utskottet har nemligen ansett, att bibehållandet af detta arfvode vore ett vilkor för att åt samhället bevara möjligheten att kunna för riksdagsmannens viktiga kall taga i anspråk den verkliga förtjensten och det lefvande intresset för samhällets angelägenheter. Jag finner denna konklusion något besynnerlig, åtminstone hvad beträffar det "levande intresset." Ty just om arfvodet är lågt, måste väl det lefvande intresset för det allmänna tagas i anspråk. Är åter arfvode

det högt, kan det möjligen tjena att uppväcka åtskilliga andra intressen, men icke blir det intresset för samhällets angelägenheter.

Utskottet har vidare anfört, att arfvodet jemväl borde afse beredandet af någon ersättning för de olägenheter af ekonomisk art, som frånvaro från hemvist och yrke samt bristande tillsyn å enskilda angelägenheter måste förorsaka. Detta vore ett giltigt skäl, om det finnes någon möjlighet att beräkna den ersättning, som i hvarje enskildt fall vore skälig, och bestämma hvars och ens arfvode derefter; men då den ene försummar litet och den andre mycket, så måste denna ersättning alltid utfalla orättvist, och då gör man bättre att helt och hållet förkasta denna beräkningsgrund och i stället stödja sig på den enda, efter mitt förmenande, riktiga, eller den, att arfvodet bör bereda ersättning för de lefnadskostnader, som äro förenade med vistelsen i hufvudstaden under riksdagstiden.

Utskottet har vidare yttrat, att man borde ihågkomma det af Riksdags-ordningen förutsatta fall, att nemligen Riksdagen kunde komma att vara samlad utöfver fyra månader, och att arfvodet borde vara så högt, att det kunde lemna ett för detta fall behöfligt öfverskott. På detta skäl vill jag särskildt taga fasta. Ty för det första bevisar det, att Utskottet verkligen ansett det nu utgående arfvodet för högt för 4 månader, då det skulle kunna lemna ett dylikt öfverskott, och för det andra hafva både föregående riksdagar ådagalagt och kommer sannolikt äfven denna riksdag att ådagalägga, att under alla vanliga förhållanden Riksdagens sammanvaro ej räcker mera än 4 månader; och man bör väl stifta lagar eller fatta beslut med afseende å hvad som är regel, ej för undantagsfall.

Reservanterne emot detta Betänkande hafva visserligen icke velat instämma i Utskottets motivering, men de hafva i stället såsom skäl för afstyrkande af motionen anfört, att under den nya representationens första treårsperiod rubbning i en sådan Riksdags-ordningens föreskrift som den förevarande bör undvikas och den erfarenhet afvaktas, som de förnyade valen till Andra Kammaren komma att gifva vid handen. Detta sker verkligen, om vi nu antaga motionärens förslag, men icke om vi afslå detsamma, ty om vi nu afslå motionen, så är jag visserligen öfvertygad, att den änyo kommer att väckas vid nästa riksdag, men den kan då icke definitivt bifallas under samma riksdagsperiod och följaktligen blir möjligheten för dess antagande ännu mera tillbakasatt. Om vi deremot nu antaga motionen, så blir den hvilande till nästa riksdag, som sålunda efter förnyad pröfning kan antaga eller förkasta densamma.

Konstitutions-Utskottet har i slutet af sin motivering anfört, att man ännu icke funnit att erfarenheten gifvit något stöd åt farhågorna för arfvodets menliga inflytande på riksdagsmannaplatsernas besättning, och att man sålunda borde afvakta den tidpunkt, då dessa farhågor vunnit ett sådant stöd af erfarenheten. Jag måste tillstå att, om jag också kan instämma i Utskottets premiss, så kan jag deremot icke instämma i dess konklusion. Ty skulle det gå så olyckligt, att erfarenheten en gång visat, att dessa farhågor varit berättigade, lär det nog då vara för sent att åstadkomma någon ändring — i så fall komme nog arfvodesbeloppet att bibehållas, så vida det icke till och med komme att förhöjas.

Den summa, som skulle kunna besparas genom den nu ifrågasatta arfvodesnedsättningen, är visserligen endast omkring 100,000 R:dr, men äfven en sådan besparing är icke alldeles att förakta. Vi minnas den allmänna glädje som väcktes, då Svenska Staten för några år sedan af en i utlandet bosatt Svensk fick såsom skänk emottaga en enda pansarbrytande kanon. Vi skulle nu kunna få fyra sådana kanoner för den summa, som kunde besparas genom en liten nedsättning i arfvodet för Andra Kammarens ledamöter. Kongl. Maj:t har vid denna riksdag för afhjelpande af de Norrländska länenes betryck och verkställande af utdikningar och affappingar i Norrland, begärt ett anslag af 60,000 R:dr. Hela detta anslag och 40,000 R:dr derutöfver skulle kunna erhållas genom den nu ifrågavarande arfvodesnedsättningen. Jag behöfver icke här vidare uppräknat alla de nyttiga ändamål, hvartill denna summa skulle kunna användas. Det vissa är, att den alltid skulle kunna användas bättre, än att dermed höja riksdagsmannaarfvodena utöfver hvad som är skäligt. Om sålunda denna summa icke är synnerligen stor, så är den å andra sidan icke heller så liten, att den icke bör tagas i betraktande. Hufvudfrågan är dock alltid den, huruvida 10 R:dr är mera, än som erfordras för bestridande af lefnadskostnaden under vistelsen vid riksdagen. Jag medger visserligen, att det kan finnas en och annan riksdagsman med sådana lefnadsvanor, att 10 R:dr icke ens äro tillräckliga i detta afseende, men i sådana fall är jag förvissad att lefnadsvanorna icke förändras, om också arfvodet nedsattes till 6 R:dr. Man bör sålunda icke fästa afseende vid undantagen utan vid regeln; och då är min öfvertygelse, att 6 R:dr är ett arfvode, som ej endast är fullt tillräckligt, utan till och med kan lemna öfverskott. Man kan här i Stockholm hyra ett mycket anständigt rum med eldning och uppsättning för 1 R:dr 50 öre per dag. Man kan vidare här på Riddarholmen äta sin middag med smörgåsbord och tre rätter mat för en riksdaler. Antaga vi frukosten till 50 öre och supéen till lika mycket, så återstår i alla fall 2 R:dr 50 öre om dagen till nöjen och diverse småutgifter. Sex riksdaler om dagen torde sålunda icke vara otillräckligt, åtminstone för riksdagsmän som ej hafva alltför kostsamma lefnadsvanor. Att detta belopp är fullt tillräckligt bevisas dessutom deraf, att såväl Riksdagens Revisorer, som äfven de ledamöter i af Regeringen nedsatta komitéer, hvilka icke äro bosatta i Stockholm, icke åtnjuta högre dagtraktamente.

På dessa skäl, hvilka jag icke af någon konsideration velat undertrycka, får jag för min del yrka återremiss af Betänkandet.

Herr Hazelius: Äfven jag yrkar återremiss, ehuru icke på samma skäl som den förste talaren, eller för åstadkommande af besparing. Den summa, som här är i fråga att besparas, är icke så betydande, att ej vid behandlingen af detta ärende de politiska skälen böra sättas framför de finansiella. För min del är jag af samma tanke som reservanterne, då de yttra, att riksdagsmannaarfvodet bör bestämmas snarare lågt än högt och i alla händelser till så måttligt belopp, att ingen må kunna antagas att för arfvodets skull emottaga uppdraget att vara riksdagsman. Den rätta grundsatsen för bestäm-

mandet af riksdagsmannaarfvodet är sålunda, enligt min åsigt, att detta arfvode bör lenna tillgång till bestridande af nödiga lefnadskostnader å den ort der riksdagen hålles. Men att arfvodet derutöfver, på sätt Utskottet förmenat, "bör bereda någon ersättning för de olägenheter af ekonomisk art, som frånvaron från hemvist och yrke samt bristande tillsyn å enskilda angelägenheter måste förorsaka" — detta är en grundsats, som jag på det lifligaste måste ogilla. Dessa särskilda uppoffringar, som i enskilda fall kunna vara förenade med riksdagsmannakallets utöfvande, borde få anses tillräckligt ersätta redan genom medvetandet att hafva gagnat fosterlandet; och den medborgare, som ej redan af detta skäl kan påtaga sig detsamma, gör efter mitt förmenande bäst uti att söka undandraga sig erhållandet af riksdagsmannaupdrag. Jag skulle tro, att, om man i detta hänseende gör hvad man kan, så påtvingas man ej ett sådant förtroende — åtminstone skall detta icke inträffa utom i mycket sällsynta fall. För öfrigt instämmer jag i den siste talarens åsigt, att det skulle vara fullkomligt omöjligt att till beloppet bestämma denna ersättning, så att full rättvisa blefve iakttagen i hvarje enskildt fall. Huru skulle man väl kunna till siffran uppskatta de uppoffringar, som tillskyndas exempelvis godsegaren, näringsidkaren eller den större affärsmannen genom hans frånvaro från yrke och hemvist? De enda, för hvilken en sådan ersättning kunde med någon noggrannhet bestämmas, vore måhända de med måttlig lön försedde tjänstemännen, men dessa höra i Andra Kammaren till undantagen. Ser man närmare till huru denna Kammare är sammansatt, så skall man finna, att densamma, till ojemförligt större delen, består antingen af personer i sådan samhällsställning och med sådana lefnadsvanor, att de utan mycken hushållning kunna, om de vilja, inbespara minst hälften af det nuvarande riksdagsmannaarfvodet, eller också af sådana personer, hvilka icke behöfva iakttaga någon större sparsamhet. Det är blott ett mindre antal — kanske 20 eller 30 — för hvilka arfvodets öfverskott öfver lefnadskostnaderna kan anses utgöra en skälig och behöflig ersättning för bristande tillsyn å enskilda angelägenheter. Man stiftar emellertid lag icke för de få, utan för de många, och jag anser sålunda att arfvodet lämpligen borde nedsättas till det nu ifrågasatta beloppet. Jag antager äfven möjligheten deraf, att några få personer genom en sådan nedsättning skulle blifva utestängda från möjligheten att komma till riksdagen; men om man väger olägenheterna mot fördelarne, så tror jag man skall finna att det är bättre, att en eller annan framstående man af sådant skäl afhålles från riksdagsmannakallets emottagande, än att måhända tio gånger detta antal skulle komma till riksdagen för att göra vinst genom besparingar å arfvodet. På dessa skäl skulle jag för min del helst vilja instämma i Herr Treffenbergs förslag. Men då jag finner, att tankarne i detta afseende äro delade, så vill jag inskränka mig till att yrka återremiss i syftning att Herr Treffenbergs motion måtte vinna bifall.

Grefve Sparre, Eric: Då jag, lika med de talare som redan yttrat sig, önskar bifall till motionen eller återremiss, skulle jag kunna

afhålla mig från deltagande i diskussionen. Jag gör det likväl icke, emedan jag måste erkänna att beskaffenheten af detta Betänkande icke riktigt tillfredsställt mig; — må ledamöterna i Konstitutions-Utskottet tillgifva mig denna anmärkning! Då vi insatt i Konstitutions-Utskottet våra bästa karlar och de yppersta män vi hafva, så begära vi af dem att vid besvarande af en fråga få se i motiveringen antydtt åtminstone, att de äro "à la portée de la question", och jag kan ej neka, att beskaffenheten af detta Betänkande berättigar en hvar att derom hysa tvifvelsmål. De skäl, som i motiveringen äro anförda, äro matta, och de i reservationen ännu mattare, ty om — hvad här redan blifvit uttaladt — man befarar någon olägenhet af det höga arfvodet, så är det väl ej rätt att afbida en tidpunkt då utvägen att vinna ändring redan är oss frångången. I hela den konstitutionella världen är frågan, om riksdagsombuden skola erhålla salarium eller ej, debatterad och i de flesta samhällen afgjord på det sätt, att de ej uppbära arfvode. Jag har här i min hand en författare känd såsom representant för de liberala idéerna, Mr Stuart Mill, och han säger om detta ämne följande:

"Om, parlamentsledamöters aflöning. Om, såsom i några af våra kolonier, det ej finnes personer, som kunde åtaga sig en sysselsättning utan betalning, så skulle lönen utgöra en ersättning för förlust af tid och penningar och ej ett arfvode. Den större lättheten vid valet, som en bestämd lön skulle åstadkomma, är en illusorisk förman. Huru stor ock ersättningen blifver, så skulle den dock ej utgöra något lockmedel för personer, allvarsamt sysselsatta med andra vinstgifvande yrken med utsigt att lyckas i dem. I följd deraf skulle en parlamentsledamots sysselsättning, i och för sig blifva en sysselsättning företagen som andra yrken, endast med hänsigt till pekuniära fördelar och utsatt för demoraliserande verkan af hufvudsakligen vinstgifvande affärer. Den skulle utgöra målet för alla äventyrares från de lägre regionerna sträfvande. De, som innehafva denna post och de som hoppades att erhålla den, skulle oupphörligen bemöda sig att bibehålla eller vinna valmännens röster genom att lofva dem alla slags både hederliga och ohederliga, både möjliga och omöjliga saker, de skulle i täflan med hvarandra visa sig tjänstviliga mot de dåligaste böjelser, de våaste fördomar hos den lägsta delen af massan".

Det skulle blifva för långt att uppläsa hela resonnementet, men om jag också i ett fattigt land som Sverige icke vill godkänna dessa åsigtter i alla konsekvenser och således ej vill bortaga detta salarium helt och hållet, så är väl otvifvelaktigt ändå att vi böra nedsätta detsamma.

Utän tvifvel är ock, att vi i Andra Kammaren hafva att påräkna krafter, nyttiga för samhällslifvets utveckling, hvilka i följd af sina enskilda förhållanden icke utan arfvode kunna deltaga i riksdagsarbetet. Jag accepterar således, säger jag, denna nödvändighet i ett rättigt land som Sverige, men jag vill ej gå ett steg längre än nödvändigheten fordrar, och då jag har mig bekant genom uppgifter af flera ledamöter i denna Kammare, att de göra sin riksdag för omkring 600 R:dr (eller betydligt mindre än det belopp 720 R:dr, som

det nu ifrågasatta arfvodet skulle blifva efter 6 R:dr om dagen), tvekar jag ej att tillstyrka motionen i denna del. Hvad jag tvekar om är, huruvida det ej är till och med för mycket. Jag erinrar mig mycket väl, att under ståndsriksdagarne för de personer, hvilka då uppburu salarium, inom Presteståndet 5 R:dr, inom Borgareståndet 4—5 R:dr och inom Bondeståndet 4½ R:dr ansågs fullt tillräckligt. Jag är således fullt öfvertygad om att det ifrågasatta beloppet af 6 R:dr är möjligen för mycket men alldeles icke för litet. Då den nya Riksdags-ordningen var före till afgörande, var väl mången, som lika med mig hyste tvekan huruvida den borde antagas, men säkert fanns ingen, som, då han lika med mig tvekar, icke ansåg att hvad som i författningen möjligen kunde vara orätt, det må vi ändra så fort som möjligt innan det blefve för sent. Jag kan således omöjligt finna skälen till reservanternas tvekan att nu föreslå ändringar i 23 § Riksdags-ordningen, ty om denna paragraf är olämplig och bör ändras, måste detta ske nu och innan ytterligare bekräftelse derå kommer. Det finnes ingenting i världen så farligt som att uppfostra ett stånd till att "göra i" politik, och att sätta arfvodet så högt att det kan bli ett lefvebröd för de personer, hvilka af ett eller annat skäl deraf kunna vara i behof och nu kunna ärligen derpå förtjena nära 1,400 R:dr; jag antager att ersättningen i allmänhet för dem, som ej bo alltför nära riksdagsorten, uppgår till 200 R:dr.

Jag önskar sålunda, att, om denna fråga återkommer till Konstitutions-Utskottets handläggning, sagda Utskott behagade åt densamma, såsom verkligen förtjent af mera uppmärksamhet än jags spåret i Betänkandet, egna all den omsorg, all den oväld. all den frihet från konsiderationer, som frågan förtjenar.

Herr Frolle: Såsom ledamot af Konstitutions-Utskottet ber jag att få till besvarande upptaga några af de i frågan här gjorda anmärkningar. Jag har då för min del ingenting emot, att ärendet till Utskottet återremitteras, i syfte att afvakta Andra Kammarrens beslut. Frågan har visserligen blifvit i Utskottet behandlad med all den sorgfällighet, som ämnets vikt kräfde, och Utskottet har derföre ej gjort sig förtjent af de förebräelser det fått uppbara. Jag tror ock, att det väl tål öfvervägas, huruvida icke de väsentliga skäl som föranlett Utskottet att bibehålla detta stadgande om beloppet af arfvodet för Andra Kammarrens ledamöter, äro riktiga. Man har i allmänhet svårt att beräkna den siffra, som motsvarar såväl lefnadskostnaden i hufvudstaden, hvilken är närmast beroende af personers olika vanor i flera hänseenden, som ock uppskatta den ersättning ledamöterna böra åtnjuta, derföre att de, nödsakade att mottaga det hedrande uppdraget att vara representanter, måste vara från hemmet frånvarande och utan afseende på hvad de enskilda intressena kräfva, uppehålla sig vid riksdagsorten. Man har här för sin åsigt om arfvodesbeloppens tillräcklighet med 6 R:dr per dag hemtat skäl från de förhållanden, som i detta hänseende egde rum inom förra Riks-stånden; men dessa arfvoden beständes under helt olika förhållanden. Preste-ståndet bestod till större delen af embets- och tjänstemän, hvilka åtnjoto sina löneinkomster temligen oförminskade. I Borgare-ståndet var aflönin-

gen olika efter de olika orternas förmåga att underhålla sina representanter, och Bonde-ståndet bestod då mera uteslutande af mindre jordegare, som voro vana vid tarfliga lefnadsvilkor och derföre kunde åtnöja sig med ett ringa arfvode.

Nu förekommer deremot, att Andra Kammarens aldra flesta ledamöter väljas inom trånga landtdistrikt och för årliga riksdagar, och desto angelägnare är då, att inom hvarje distrikt de lämpligaste personer skola kunna utan hinder af ekonomiska svårigheter utses. Om sålunda egare eller brukare af större landtegendomar utses, som sjelfva sköta sin landthushållning, — och sådana blifva allt flera med snart sagdt hvarje år, — så skulle dessa riksdagsmän nödsakas anställa fogde eller inspektor för sitt jordbruk med en kostnad som väl öfverstege hvad man nu på arfvodet vill afpruta. Det må väl då kunna sättas i fråga, huruvida Representationen skulle vinna derpå, att dylika, i allmänhet lämpliga personer derifrån uteslötos, i följd af för lågt arfvode, ty om än dessa mera framstående personer i antal betydligt understiga mindre hemmansegare, så är dock visst att deras betydelse inom Representationen icke får beräknas efter vanliga sifferförhållanden. Klart är ock, att den förmenta lockelsen till vinst icke borttages eller kanske ens minskades, om man nedsätter arfvodet till 6 R:dr, ehuru lockelsen då ginge längre ned bland besutenheten, hvadan redan 6 R:drs dagstraktamente med vinst derjemte på resekostnadsersättningen kunde medföra nöjaktig vinst, om sådan skulle antagas utgöra maximet till sökandet efter riksdagsmannauppdraget, men icke vunne Kammarens sammansättning derpå.

Då nu härtill kommer, att Konstitutions-Utskottet vid föregående riksdag afgaf ett nära nog euahanda Betänkande, som då godkändes af båda Kamrarne, så förefaller det nog underligt att höra en ledamot i Kammaren skarpt förebrå Konstitutions-Utskottet, att det nu ej afgifvit ett annat yttrande som fallit i hans smak, ty merberörda förhållande torde fullt uppväga den värda ledamotens opinion, huru högt man än må vilja skatta densamma.

Vi få icke heller förbise, att numera, då Riksdagen årligen sammanträder, stor skilnad ligger i uppoffringen att lemna hemmet och enskilda intressen, emot förut då samma uppoffring fordrades endast hvar 3:dje eller 5:te år, och aldra minst bör man förbise, att detta stadgande, af hvars beskaffenhet den långt talrikare Kammarens sammansättning ganska mycket kan bero, nu finnes i den nya Riksdagsordningen och derföre väl icke bör förändras, med mindre erfarenheten gifver vid handen förändringens nytta och nödvändighet.

Beträffande slutligen motiveringen af Utskottets Betänkande, får jag tillkännagifva, att jag var förhindrad att deltaga i justeringen af densamma, dervid jag i annat fall velat påyrka uteslutning af sista punkten i Betänkandet.

Att en återremiss vid ofvannämnda förhållanden i hvarje fall vore ändamålslös, om dervid såses annat än ett uppskof med afgörandet, synes mig klart.

Friherre Raab, Adam: Då det ej kan vara omöjligt att, under det vi här diskutera, frågan blifvit afgjord genom Andra Kammarens

beslut, anhåller jag att Herr Grefven och Talmannen ville låta under-
rätta Kammaren, huruvida Andra Kammaren fattat beslut i frågan.

I anledning häraf tillkännagaf undertecknad, att någon under-
rättelse om Andra Kammarens beslut i ämnet ännu icke ankommit.

Friherre Raab: Vid sådant förhållande ber jag att få yttra nå-
gra ord i detta ämne, och förenar jag mig med den, som yrka åter-
remiss. Jag bekänner, att jag hör till dem, för hvilka motiveringen
i Betänkandet icke fallit i smaken, och sålunda instämmer jag med
Grefve Sparre och anser de anförda motiven för bibehållande af
nuvarande arfvodesbeloppet ingalunda hålla streck. Då jag i detta
hänseende redan hört så många skäl anföras, är det orätt att upp-
taga Kammarens tid med upprepande deraf. Jag ber endast att få
tillägga, att jag gjort mig underrättad, att i Danmark, vårt grannland
i söder, nöjer man sig med 3 Rbdlr om dagen, både i Landstinget
och Folkthinget, eller ungefär samma belopp som Herr Treffenberg
föreslagit, med den skillnad att man der ansett sig tvungen i grund-
lagen ålägga ledamöterna att emottaga detsamma, emedan fosterlands-
känslan der var så stark, att flera ledamöter afsade sig detsamma.
Detta belopp har der ansetts fullt tillräckligt. Herr Trolle, som
responderat å Utskottets vägnar, har förklarat att återremiss skulle
till ingenting tjena, därför att man ej kunde vänta, att Utskottet
skulle ändra åsigt. Det vore ledsamt, om det Utskott, som är att
anse såsom en delegation af Riksdagen och som får i uppdrag att
sammanjemka de olika meningarne, skulle underlåta att rätta sig ef-
ter Riksdagens åsigt, och därför anser jag hvar och en vara skyldig
att här uttala sina åsikter; men jag är öfvertygad, att dessa yppersta
män, som vi invalt i Konstitutions-Utskottet, rätta sig något efter
Kammarens önskan. Herr Trolle har uppdragit en jämförelse med
den gamla Representationen och antydt, att somliga der hade ganska
tarfliga lefnadsvanor, och detta må så vara. Men nog erinrar jag
mig emellertid exempelvis en ledamot af det fordnä Bondeståndet,
hvars namn jag ej behöfver förtiga, då han nu är död, Daniel Da-
nielsson, som hade stort arfvode och här förde stort hus, men gjorde
bankrutt då han kom hem, och jag vet flera som lefvat stort här och
tarfligt hemma. Derom är emellertid ej frågan, utan om det belopp
som kan vara tillräckligt för hvars och ens anständiga underhåll vid
riksdagen; och jag tror det belopp vara tillräckligt, som Herr Tref-
fenberg föreslagit och flera talare här förordat. Ett yttrande af Herr
Trolle ber jag att få fästa mig vid. Han har sagt, att en följd af
nedsättningen skulle bli, att hufvudsakligen de mindre jordegarne
skulle eftersträfvat plats i Andra Kammaren. Häraf skulle man kunna,
om man så vill, iu absurdo sluta att, i fall vi satte upp arfvodet,
skulle blott de större jordegarne komma till Riksdagen. Detta vågar
jag betvifla, och tror, att förhoppningen om större vinst också skulle
framkalla flera täflare. För min del hör jag till antalet af dem, som
anse mindre lyckligt, att ett så högt arfvodesbelopp blifvit i grundla-
gen uttryckligen bestämdt, och anses häruti ett misstag vara begän-
get,

get, hvilket vi böra så fort som möjligt rätta; liksom jag, långt ifrån att anse tidpunkten för denna ändring mindre väl vald, håller på, att det just är lämpligt att vid utgången af första riksdagsperioden göra en sådan ändring. Jag yrkar således återremiss.

Herr Dickson, Charles: Då jag vid behandlingen af detta ärende inom Konstitutions-Utskottet hade en särskild åsigt, ber jag att i frågan få yttra några ord. Jag ansåg nemligen rättast att hela punkten borttoges ur grundlagen, hvad beträffar arfvodets belopp, när jag var af den meningen, att grundlagen väl borde upptaga det stadgande, att Andra Kammarens ledamöter egde åtnjuta arfvode, men ej ville hafva detsamma belopp i riksdaler i grundlagen bestämdt. Denna åsigt vann emellertid ej sympatier i Konstitutions-Utskottet. Nu till en annan sida af frågan. Jag har nyss hört Grefve Sparre på sätt och vis både lisa och risa Utskottet, då han derom sade, att Riksdagen i detsamma insatt sina yppersta män, men att dessa ej vårdat sig om frågan, äfvensom att Utskottet icke varit "à la portée de la question". Men, mine Herrar, man måste härvid betänka, att Konstitutions-Utskottets hufvudsakliga och förnämsta uppgift är, att granska Statsråds-protokollen och grundlagarne; och man kan väl då knappast begära, att Utskottet skall vara således kompetent att bestämma och afgöra, huruvida Andra Kammarens ledamöter behöfva 10 eller 6 R:dr om dagen i arfvode. För min del och då Kammaren derigenom bereder Andra Kammaren tillfälle att fatta ett högsinnadt beslut, förenar jag mig med dem hvilka yrka återremiss.

Herr Ugglå: Man har tadlat såväl Konstitutions-Utskottet som reservanterna för det de ej egnat nog omsorg åt denna fråga. Jag bekänner öppet, att jag delar de uttalade åsigtorna om nödvändigheten att nedsätta arfvodesbeloppet; men då man vill fäkta, bör man fäkta med hopp om framgång, och utsigt till någon sådan har motionen icke, då ingen enda af Andra Kammarens ledamöter, hvilka ju frågan närmast gäller, i Utskottet understödde densamma. Jag beklagar hjertligt, att beloppet en gång blifvit satt så högt, och befarar att Andra Kammaren aldrig skall gå in på någon minskning i detsamma.

Grefve Mörner, Oscar: Då jag vid föregående riksdag, i egenkap af suppleant i Konstitutions-Utskottet var med då nu förevarande fråga till behandling derstädes förevar, har jag ansett mig skyldig att i år ej stillatigande betrakta saken, helst jag icke kan dela den opinion, som inom Kammaren synes nu vara den gällande. Jag försvarade förra riksdagen den åsigten, att ingen nedsättning borde ega rum, och jag hyser alltjemt denna åsigt. I första rummet fäster jag mig vid att här yrkats återremiss, för att låta Andra Kammaren först afgöra saken. Jag vill för min del ej vara med om att skapa ett dylikt prejudikat och att utan yttersta nödvändighet gifva anledning till att Kamrarnes likställighet rubbas. Icke heller tror jag att, om Första Kammaren afslår motionen, detta kommer att väcka syn-

nerligt missnöje i den Andra Kammaren. I båda fallen är det emellertid Kammarens både rätt och pligt att nu behandla frågan. Jag tror mig ana de tankar, som ligga till grund för några föregående talares åsikter, men gillar dem ej och anser att deras halt ej lemnar mera styrka än det stöd, som erhålles af en bräcklig röststaf. Man har mycket talat om att riksdagsmannakallet är så eftersträfvarsvärdt, att någon pekuniär ersättning icke borde komma i fråga; men jag har icke hört någon anmärka, hvad mig synes anmärkningsvärdt, nemligen grundlagens stadgande, att den, som blir vald till riksdagsman i Andra Kammaren, icke får utan laga förfall afsäga sig detta uppdrag. Huru kan man tala om att det fikas efter ett uppdrag, som erhålles genom val, och hvilket uppdrag man är förbunden att mottaga. Mig synes billigheten fordra, att man just för ett sådant uppdrag erhåller ersättning. Jag har hört en föregående talare uppgöra en utspisningsstat, hvarigenom han kom till det resultat att man kan lefva på 6 R:dr om dagen; jag säger rent ut, att ehuru jag är en man med tarfliga lefnadsvanor, så skulle likväl för mig denna summa icke förslå. För min del kan jag icke tro eller antaga, att någon skulle eftersträfvat riksdagsmannakallet för ersättnings skull eller såsom ett medel att samla rikedom. Det måste åtminstone vara ytterst undantagsvis sådant kan inträffa. Jag vet icke heller, om det ur annan synpunkt vore klokt att häruti företaga en ändring och endast beräkna arfvodet såsom ersättning för lefnadskostnaden och icke för de uppoffringar försummandet af enskilda intressen måste medföra. På det sättet bör icke Riksdagen behandlas, och jag anser att ett alltför lågt arfvode skulle kunna inverka menligt på riksdagens gång. Man sträfvar redan nu efter att kunna afsluta densamma på 4 månader, men blir arfvodet för knappt, så är fara värdt att man skall söka skynda sig än ytterligare; och huruvida det är gagneligt för landet, att Riksdagens göromål skötas med det högtryck, som hittills egt rum, vill jag lemna derhän. Lagar behöfva betänkas, innan de stiftas, och Riksdagen kan visserligen i en hastig vändning besluta öfver huru många författningar som helst; men om de sedan duga någonting till, blir en annan fråga. Arfvodets nedsättande skulle likväl bli en ytterligare sporre för dem, som redan nu hafva brådtom, och ehuru jag visst icke önskar riksdagarne förlängda, sätter jag likväl fäderneslandets bästa öfver sådana konsiderationer, som att sluta på bestämd dag, och jag vill derföre ej antaga sådana anordningar, hvilka skulle verka menligt på det nya statsskickets utveckling. Man har slutligen sagt att, om arfvodet nedsattes, företrädesvis de mindre jordegarna skulle eftersträfva hedern att blifva ledamöter i Andra Kammaren. Detta är ett argument, som jag ej begriper, och icke heller anser förtjent af någon uppmärksamhet.

Jag har vid detta tillfälle ansett mig böra, ehuru på ett ofullkomligt sätt, uttala min åsigt i denna fråga, isynnerhet derföre, att opinionen inom denna Kammare syntes vara så nära nog enhällig för en nedsättning af arfvodet för Andra Kammarens ledamöter, en opinion, som jag ingalunda kan dela; och jag får derföre, ehuru jag ej vill instämma i de af Utskottet framställda motiv, anhålla om bifall till det slut, hvori Utskottet stadnat, samt bestrida en återremiss, som säkerligen icke skulle till något gagna.

Herr Almqvist, Ludvig: Utaf den reservation, som åtföljt Utskottets Betänkande, hafven I, mine Herrar, behagat inhemta, att det enda skäl, hvarföre jag ej ansett mig böra tillstyrka bifall till Herr Treffenbergs motion, bestod deruti, att jag funnit betänkligt att redan nu föreslå ändring i ett så beskaffadt stadgande i grundlagen. Men dessa betänkligheter synas icke vara delade af Kammarens ledamöter, utan snarare tvärtom, och såväl Utskottets som reservanternas motiv hafva blifvit skarpt klandrade. För min del har jag icke någonting emot, om Första Kammaren anser sig oförhindrad att bifalla Herr Treffenbergs förslag. Den Första Kammaren får sin egendomliga karakter icke blott genom sitt ursprung eller sättet, hvarpå dess ledamöter utses, utan äfven och kanske ännu mera derigenom att desse icke uppbära något arfvode. Illa vore det i sanning, om det motsatta förhållandet med ledamöterna i Andra Kammaren skulle kunna anses gifva åt denna en särskild prägel, och om någon skulle anses emottaga uppdraget för det arfvode, som står i grundlagen bestämdt. Jag påstår visserligen icke, att så nu är förhållandet; men blotta misstanken, här af mera än en uttalad, att så kan vara, är tillräckligt skäl att allvarligt taga saken i betraktande. Hvad nu frågan om återremiss beträffar, så ehuru jag är ense med föregående talare derom, att den kanske icke kommer att hafva mycken verkan, vill jag icke motsätta mig densamma, så mycket mindre som icke ens de ledamöter, hvilka icke hysa samma betänkligheter som jag emot antagandet af Herr Treffenbergs förslag, hafva ansett sig böra yrka omedelbart bifall till detsamma.

Herr Bergstedt: Denna fråga har för mig framställt sig ur två synpunkter: den ena af formel beskaffenhet, huruvida arfvodes belopp bör vara bestämdt i grundlagen eller icke; den andra af praktisk natur, med hvilken Konstitutions-Utskottet, litet oegentligt, synes mig, haft att taga befattning, nemligen frågan om hvilket belopp är bäst motsvarande de personers lefnadsbehof, som sitta i Andra Kammaren. I afseende på förra synpunkten föreföll mig från början nästan klart, att denna paragraf i sin nuvarande lydelse icke lämpligen borde hafva sin plats i grundlagen; men å andra sidan är jag fullt öfvertygad, att det vore en stor olycka, om denna fråga skulle vid hvarje riksdag återkomma, och arfvodesbeloppet kunna vid hvarje riksdag förändras. Det återstod för Konstitutions-Utskottet således icke något annat än att pröfva, huruvida det en gång fastställda beloppet vore med billighet öfverensstämmande. Då vid föregående riksdag denna fråga till behandling förevär i Konstitutions-Utskottet, med anledning af då i ämnet väckt motion, föreföll det mig riktigt, att ett representant-arfvode borde sättas så högt, att det betäckte ombudens lefnadsomkostnader, men icke så högt att det för sig kunde utgöra någon sporre att söka erhålla riksdagsmannas uppdraget. Då fanns inom Utskottet egentligen endast en ledamot, som understödde den framställda motionen. Nu åter delas dessa åsikter icke allenast inom Första Kammaren af de reservanter, hvilka i likhet med mig icke kunnat instämma i Utskottets motiv för afslag, utan äfven inom Andra Kammaren utaf åtminstone en ledamot, en borgen för att af-

ven vid kommande riksdagar fråga om nedsättande af detta arfvode kommer att väckas. Frågan har härigenom kommit på en annan ståndpunkt; och jag för min del tror det derföre varit bäst, att nu icke så strängt hålla på bestämmandet af en viss siffra. Man kan visserligen säga, att 6 R:dr om dagen motsvarar ungefär det belopp, hvarmed en person med inskränkta behof kan någorlunda reda sig; men jag anser dock något vågadt att göra ett sådant påstående till regel. Det är högst obehagligt att yttra sig om andras lefnadsvanor, och åtminstone torde icke ledamöter af denna Kammare böra upphäfva sig till domare öfver ledamöternes af Andra Kammaren personliga behof. Härmed skulle jag vilja sluta mitt anförande; men då Grefve Sparre å ena sidan gifvit Konstitutions-Utskottets ledamöter af denna Kammare en så ampel kompliment och å andra sidan uttalat ett så strängt klander emot Utskottets åtgörande i denna sak, att till och med den tjugonedel deraf, som faller på min lott, blir mig för tung att bära såväl i det ena som i det andra afseendet, ber jag få nämna att, då jag söker på mitt vis tolka skälet, hvarföre Kammaren insatt oss i Konstitutions-Utskottet, jag trott mig finna orsaken deri, att en Kammare i samtliga sina Utskott insätter sina bästa män, och att man tillerkänt oss någon grad af fallenhet och något intresse särskildt för grundlagsfrågornas behandling. Att vi härvidlag visat god vilja, tror jag är synligt. Hvad åter förmågan vidkommer, ber jag Grefve Sparre komma ihåg, att vilja och förmåga äro två olika saker, ehuru Herr Grefven mindre än de fleste har erfarenhet af denna sanning; men för oss andra är förhållandet sådant, och vår förmåga att göra gällande den opinion, som här blifvit så kraftigt förfäktad, har dessutom varit skarpt begränsad genom åsigtorna hos de Utskottsledamöter, hvilka tillhöra Andra Kammaren, ty bland dessa var det blott en enda, som var af lika tanke med oss.

Någon stor framgång vågar jag icke hoppas, att frågan vid denna riksdag skall röna i Andra Kammaren, då endast en af denna Kammares ledamöter i Konstitutions-Utskottet instämt i reservationen; en annan har anmält att han icke i ärendet deltagit och om dennes åsikter har jag icke rätt att yttra mig, och alla öfriga Andra Kammares ledamöter instämt uti Utskottets Betänkande. Jag tror icke, att det varit möjligt för Första Kammares ledamöter att *med bästa vilja* åstadkomma ett annat resultat. För min del var jag beredd att anhålla om bifall till Utskottets Betänkande, med bifall derjemte af de utaf reservanterna framställda motiv och med ogillande af Utskottets motivering; men jag skall nu förändra mitt yrkande och i likhet med flera föregående talare anhålla om återremiss, hvarigenom vinnes, om ej någon bättre utredning, åtminstone den fördelen att Andra Kammaren får före oss fatta sitt beslut.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats, dels bifall till hvad Konstitutions-Utskottet i förevarande del af Utlåtandet hemställt, dels bifall till det slut, hvartill Utskottet deri kommit, och dels återremiss af de ifrågavarande punkterna; framställde Herr Gref-

ven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan i förevarande del, hvarvid svarades många nej jemte några ja, sedermera proposition på bifall till det slut, hvori Utskottet stadnat, då svaren likaledes utföllo med många nej jemte några ja, och slutligen proposition på punkternas återförvisning till Utskottet, hvilken proposition besvarades med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

3:dje punkten.

Bifölls.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 2, angående af Herr G. Bjerkander väckt motion om förtydligande af Riksdags-ordningens 23 §.

Hans Excellens, Friherre De Geer: Jemte det jag anhåller om proposition å bifall till detta Betänkande, utbeder jag mig att få tillägga några ord till de skäl, som Konstitutions-Utskottet anført för den enligt min tanke riktiga uppfattning af frågan, som Utskottets majoritet omfattat. Konungen eger enligt vår grundlag, att ensam bestämman om Riksdagens upplösning i två fall, nemligen: då Riksdagen varit tillsammans öfver fyra månader, samt då Konungen dessförinnan vill förordna om nya val till båda Kamrarne eller endera af dem; men i alla andra fall fordras för upplösningen gemensamt beslut af både Konung och Riksdag. Vid sådant förhållande ligger väl den tolkning närmast till hands, att då grundlagen talar om att *Konungen* upplöser Riksdag, menas dermed de fall, då denna upplösning sker på grund endast af Konungens beslut och icke de fall, då upplösningen är beroende af både Konung och Riksdag. Meningen med detta uttryck "Konungen upplöser", som endast förekommer i tre paragrafer i grundlagen, nemligen, utom i den ifrågavarande 23 §, i 5 § Riksdags-ordningen och 109 § Regeringsformen, är också oförtydligt i de båda sistnämnda att syfta på de fall, då Konungen ensam om Riksdagens upplösning eger fatta beslut. Det heter nemligen i 5 §: "och må ej vidare af Konungen upplösas, förrän fyra månader från det sednare sammanträdet förflutit." Antager man att detta uttryck afser hvilken upplösning som helst, så kommer man till den orimligheten, att Riksdagen vid sednaste sammanträdet ej finge upplösas förr än fyra månader förflutit, äfven om göromålen vore afslutade, och Konung och Riksdag fullkomligt ense om att upplösa densamma. Så äfven 109 § Regeringsformen, der ordalag och mening äro desamma. Men då detta uttryck i 5 § Riksdags-ordningen och 109 § Regeringsformen, enligt hvad jag visat, måste tagas i inskränkt bemärkelse, bör väl äfven samma uttryck i denna 23 § i Riksdags-ordningen tolkas i samma bemärkelse. För min del tror jag ock, att det knappt skulle kunna falla någon redaktör in att begagna uttrycket "*Konungen* upplöser", om dermed icke menats an-

nat än Riksdagens upplösning; ehuru jag å andra sidan medger att, om redaktörerna af denna grundlag förutsett en sådan tolkning, som reservanterna antagit, han hade bort uttrycka sig tydligare än nu skett. Ej heller kan jag föreställa mig, att stadgandet i 23 §, det ledamöterna i Andra Kammaren skola för hvarje riksdag ega uppbära ett arfvode af 1,200 R:dr, skulle blifvit uppställt som en hufvudregel, om meningen dermed endast varit att stadga ett maximum, som icke finge överskridas. Alla de distinktioner, som §:n innehåller hade då varit öfverflödiga, och hela §:n hade kunnat inskränkas till ett allmänt stadgande af det innehåll, som nu i slutet af punkten är gifvet om urtima riksdag, eller att Kammarens ledamot undfår i dagtraktamente 10 R:dr, hvilket dock ej för en riksdag må öfverstiga 1,200 R:dr. Nu hafva reservanterna ansett, att beräkningsgrunden för arfvodets bestämmande skulle vara alldeles enahanda vid lagtima och vid urtima riksdag, ehuru §:n uttryckligen uppställer beräkningsgrunden för urtima riksdag såsom ett undantag från hvad som stadgas om lagtima riksdag. För mig synes det tydligen framgå af denna paragraf, att grundlagen velat i stället för dagtraktamente stadga åt Andra Kammarens ledamöter ett visst arfvodesbelopp för hvarje lagtima riksdag, oberoende af om den räckte längre eller kortare tid, och att ett mindre belopp, beräknadt efter dagantalet, endast kan komma i sådana fall, då riksdagsmännens arbete afbrytes innan riksdagsgöromålen blifvit bragta till slut.

Herr Hasselrot: Jag kan ej neka att jag, innan den siste ärade talaren uppträdde, var i denna fråga af samma åsigt som den ene reservanten, Herr Rydin; men de skäl för en annan tolkning, som Hans Excellens Herr Justitie-Statsministern anført, synas mig översägligen riktiga. Detta bevisar bäst, att olika tolkningar kunna finnas. Naturligast och bäst vore enligt min tanke visserligen, om dessa frågor kunde lösas in praxi, men då jag befarar å andra sidan, att en qvarstående tvetydighet kan framkalla slitningar i båda Kamrarna med afseende på tolkningen; så anser jag mig böra understödja yrkandet om återremiss, på det att frågan måtte erhålla ett förtydligande i den riktning, som af Herr Justitie-Statsministern blifvit antydd.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Utlåtandet och dels återremiss deraf; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bifall till Utlåtandet och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr Faxe: Enär angelägna embetsgöromål fordra min närvaro i det mig nådigst anförtrödda län, anhåller jag vördsamt om ledighet från riksdagsgöromålen från och med den 4 till och med den 14 nästintillande månad.

Denna anhållan bifölls.

Herr von Hofsten: Jag får hos Kammaren vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen under 14 dagars tid, räknad från den 1 nästinstundande Mars, för vårdande af enskilda angelägenheter.

Jemväl härtill lemnade Kammaren sitt samtycke.

Herr Croneborg, Hjalmar: För enskilda angelägenheter skötande anhåller jag om befrielse från riksdagsarbetet i tre veckor, räknade från och med den 5 nästinstundande Mars.

Bifölls.

Anmaldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna Utlåtanen och Betänkanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i 72 § Riksdagsordningen.

Stats-Utskottet:

N:o 29, angående Riksgälds-kontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1868 års riksdag;

N:o 30, i anledning af väckta motioner angående kronobrefbärings-skyldighetens skiljande från jordbruket m. m.;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående afsöndring af jord från militieboställslägenheterna Sjöleden och Löks-
huset samt bostället Tostarp, för att tilläggas exercisfältet Ljung-
by hed;

N:o 32, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Första Hufvudtitel;

N:o 33, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Andra Hufvudtitel;

N:o 34, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Tredje Hufvudtitel;

N:o 35, angående regleringen af utgifterna under Riks-statens Fjerde Hufvudtitel.

Bevillnings-Utskottet:

N:o 2, angående tullbevillningen;

N:o 3, i anledning af väckta motioner rörande dels nedsättning af det enkla brefportot och afgiften för slutna rekommendation, dels utbytande af tidningsstämpelnsafgiften mot lämpligt postporto;

N:o 4, i anledning af inom Första Kammaren väckt motion om förhöjd stämpelafgift å spelkort;

N:o 5, i anledning af väckta motioner om särskild beskattning å tillverkningen af maltdrycker.

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 1, med anledning af väckt motion, angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t om meddelande af föreskrifter rörande försigtighetsmått vid svedjande m. m.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Lördagen den 27 Februari 1869.

Kammaren sammanträdde kl. 6 e. m.

Justerades tre protokollsutdrag för sammanträdet å förmiddagen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 25, angående anslag för år 1869 till fästningsbyggnadsarbeten vid Carlsborg samt å Vestra Hästholmen.

Mom. a.

Utskottets tillstyrkande bifölls.

Mom. b.

Herr Statsrådet Abelin: Då frågan om Carlskronas befästade vid förra riksdagen förevar, yttrade jag mig, på sätt af diskussions-

protokollet torde vara Kammarens ledamöter bekant, något utförligare i detta ämne. Jag framhöll då, att en permanent befästning å Vestra Hästholmen alltid ingått i planen för Carlskronas försvar, att den nu under byggnad varande skansen af flera å olika tider tillsatta befästningskomitéer ansetts vara af behovet påkallad, samt att denna skans af 1867 års befästningskomité förklarats vara den, hvars fullbordande i första rummet borde ifrågakomma. Jag anförde vidare att skansen beräknats kosta 318,000 R:dr, att deraf 210,000 R:dr redan voro beviljade och på densamma nedlagda, och att således 108,000 R:dr återstodo för dess fullbordande, enligt den af Kongl. Maj:t fastställda planen.

I betraktande af den stora betydelse för vårt försvar, som måste tillkomma landets förnämsta flottstation och särskildt af den vikt Vestra Hästholmens befästning eger för försvaret af denna punkt, såsom och slutligen af de å arbetet redan nedlagda kostnader, har jag ock ansett det vara med klokheten öfverensstämmande att det derstädes nu pågående befästningsarbete oafbrutet fortsättes, och jag har derför föreslagit Kongl. Maj:t att af Riksdagen äska det anslag, som af fortifikationschefen ansetts vara för detta år behöfligt, i förhoppning att för de närmast följande åren erhålla de medel, som ytterligare erfordras för verkets bringande till fullbordan. Fortifikationschefen har uti den underdåniga framställning, som finnes åberopad i Statsrådsprotokollet till den Kongl. Propositionen, uppgifvit de arbeten, som ännu återstå för ifrågavarande befästnings försättande i komplett skick, och i en sednare till mig ingifven promemoria har fortifikationschefen ytterligare anført följande, som jag torde få uppläsa:

1:o). Den framför kasernen liggande *jordvallen* är dels för låg och svag, dels felas den alldeles. Kasernen är således ej betäckt för skott från sjön och kan ej lemna besättningen skydd.

2:o). *Bröstvärn*et å vestra kasernen felas och således kunna inga kanoner der nu uppställas.

3:o). Om ej *fredstak* påsättas skola snart hvalfven blifva alldeles förderfvade af genomträngande fukt och frost. Erfarenheten har tillfyllest visat oss att sådana tak ej i vårt klimat kunna undvaras.

4:o). Ingen *tilläggningsbrygga* finnes, vid hvilken en grof kanon kan upplästas. Den nuvarande provisionela bryggan är för svag, och snart af röta och is m. m. förstörd.

Om verket ej får fulländas, äro således de derpå nedlagda 210,000 R:dr ej endast tills vidare onyttiga, utan det utförda arbetet snart förstördt och penningarne rent bortkastade.

Stockholm den 3 Februari 1869.

Br. Alb. Leyonhufvud.

Då jag i allo delar de sålunda af fortifikationschefen uttalade åsigter, kan jag icke annat än anse det företrädesvis önskvärdt, om Riksdagen bifölle Kongl. Maj:ts Proposition. Skulle emellertid Kam-maren icke finna skäl dertill, torde dock för misshushållnings undvikande vara nödigt att något höja den summa Stats-Utskottet föreslagit. För 15,000 R:dr kan visserligen erhållas ett fredstak för kasernens skyddande, men då taket skulle påläggas i verkets nuvarande ofullbordade skick, måste det naturligtvis åter aflyftas, när en gång

verket skulle färdigbyggas, för att sedermera ånyo påläggas. Att en dylik anordning innebär en misshushållning och för öfrigt är otillfredsställande inses lätt. Beviljas åter 30,000 R:dr, så kan det felande bröstvärnets å kasernen fullbordas och den nyssnämnda olägenheten förekommas, hvarjemte en tilläggningsbrygga, nödig för lossning, af de grofva kanoner, hvilka erfordras för skansens bestyckning, kan åstadkommas. Vigten häraf är i ögonen fallande, och jag öfverlemnar derföre till Kammarens bedömande huruvida icke anslaget bör höjas från 15,000 till 30,000 R:dr.

Grefve af Ugglas: Då jag vid förra riksdagen varmt förordade Carlskronas befästade, torde det möjligen väcka eder förundran, mine Herrar, att I icke finnen mig antecknad såsom reservant mot Stats-Utskottets nu föredragna Betänkande. Skälet dertill är ingalunda att jag icke fortfarande lika lifligt som förut inser behovet af Carlskronas försvar, utan endast det att öfverläggningarne inom Utskottet öfvertygat mig om att det vid innevarande riksdag lär vara alldeles fåfängt att söka utverka något anslag för detta ändamål; och då Utskottet, för att motivera det slut, hvartill det kom, begagnade såsom skäl, att någon befästningsplan ännu icke var af Kongl. Maj:t godkänd, fanns deri åtminstone en antaglig förevändning för mig att icke framkalla en strid, som ej kunnat vinnas. Med Herr Chefen för Landt-försvars-departementet instämmer jag visserligen deri att påläggande af ett fredstak i skansens närvarande ofullbordade skick kommer att, när detta sedermera skall åter aftagas, medföra en kostnad, som på det af Herr Statsrådet föreslagna sätt skulle kunna undvikas, men jag tvekar dock förorda bifall till hans framställning om anslaget höjande från 15,000 till 30,000 R:dr. Jag befarar nemligen att i händelse Första Kammaren frånträdde den inom Utskottet mellan de båda Kamrarnes ledamöter ingångna kompromiss, hvarigenom dessa 15,000 R:dr erhöles — ty första beslutet inom afdelningen var rent afslag — och höjde anslaget till 30,000 R:dr, det skulle kunna inträffa att Andra Kammaren vägrade allt anslag, då utgången vid den gemensamma voteringen kunde blifva ganska oviss, och jag tror derföre det vara klokast att godkänna Utskottets förslag.

Friherre Beck-Friis: Oaktadt jag för min del är öfvertygad att inloppen till Carlskrona förr eller sednare måste befästas, tror jag dock att i frågans närvarande ståndpunkt, då den, så att säga, gått i baklås, och ingen bestämd plan för befästningarnes fullbordande är af Regeringen och Representationen fastställd, man icke kan komma längre än Utskottet föreslagit. Att bevilja högre belopp skulle innefatta ett gillande af hvad hittills blifvit efter den ursprungliga planen åtgjort och förslaget derom torde derföre, med den opinion, som i detta afseende råder inom representationen, ega föga utsigt till framgång. Inskränker man sig åter till beviljande af medel för uppförande af ett s. k. fredstak, torde frågan vara så bevarad, som för närvarande är möjligt. Ett sådant fredstak är för öfrigt icke, såsom någon möjligen kunde föreställa sig, endast afsedt att vara ett skydd

för de påbörjade arbetena, utan att ett dylikt tak måste alltid finnas, äfven om skansen fullbordas.

Man har visserligen sagt, att huru än Carlskrona kommer att befastas, måste dock alltid inloppet vid Vestra Hästholmen försvaras, och att således de å en der uppförd skans nedlagda penningar icke skulle vara förspillda, men, mine Herrar, det kan komma att dröja många år innan någon definitiv plan för Carlskronas försvar blir antagen, och att vid sådant förhållande befästa ett mindre sund, medan det större inloppet vid Drottningsskär ännu är obefästadt, torde ej vara särdeles lämpligt. Jag tillstyrker därför bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton, Henning: Då jag instämmer i det slut, hvartill de båda sista talarne kommit, kunde jag visserligen afstå från att yttra mig i frågan, men anser det vara för mig sjelf af vigt att få uttala, att jag är långt ifrån att förbise angelägenheten af Carlskronas befastande, samt lifligt önskar, att den tid måtte komma, då våra tillgångar medgifva utförandet af för detta ändamål nödiga arbeten med full kraft. De förändringar, vårt sjöförsvar i sednare tider undergått, har ej haft något inflytande på min öfvertygelse i denna del. Hela den södra delen af landet saknar en fast punkt, och en fiende, som anföll oss, skulle visserligen intet högre önska, än att finna Carlskrona obefästadt, för att genast kunna bemäktiga sig det samma, befästa det åt landsidan, och sedermera der icke blott hafva en utmärkt hamn för sin flotta utan ock en utgångspunkt för sina operationer. Om vi sedan lyckades återfå det, måste bero på omständigheter, som icke på förhand kunna afgöras. Då således den tid kommer, att vi få emottaga en fullständig plan för Carlskronas befastande, med utsigt att i en ej allt för aflägsen framtid kunna hoppas arbetets fullbordan; då vi frångått de förslag, som blifvit framställda, att i vattnet bygga dyrbara verk, som hvarken genom läge och konstruktion äro starka, eller kunna blifva det till sitt byggnadsätt, emedan våra insigter i konsten att bygga i vattnet äro allt för ringa; då skall jag ej tveka att till Carlskronas befastande lemna min röst. Att deremot för närvarande der utföra några större arbeten, anser jag icke lämpligt. Frågan gäller för mig icke det ifrågasvarande beloppet af 15,000 R:dr, — ty om jag också icke ser vår ekonomiska ställning ljus, är den visserligen icke så bekymmersam, att ej en sådan summa kan anslås för det uppgifna ändamålet, — utan har jag blott velat fasthålla den grundsats, att vi ej må anslå större belopp till befästningar, hvilkas blifvande beskaffenhet vi alldeles icke känna, samt framför allt, att vi måtte använda de medel, som till befästningar kunna anslås, för att i första rummet fullborda Carlsborg och befästningarne i Stockholms skärgård, hvilkas fullständiga utförande icke blott är af högsta vigt, utan ock efter en beräknelig tids förlopp möjligt. Ett fortgående på den bana, vi hittills beträtt, måste hafva till följd, att vi alltid hafva flera ofullbordade fästningar, men ingen fulländad, och då befästningskonsten, likasom krigskonsten i öfrigt, ständigt går framåt, vi icke vid någon af våra

fästningar kunna häraf draga fullständig fördel, utan att först nedrifva hvad som efter äldre grunder blifvit uppbyggt.

Hvad särskildt angår verket å Hästholmen, såsom utgörande en del af Carlskronas försvar, är det visserligen sannt, att sättet för dess befästade icke är underkastadt någon tvekan eller skiljaktig mening, och att ön utgör en isolerad punkt, hvarifrån Hästholmsundet kan försvaras, oberoende af de verk, som i öfrigt vid Carlskrona äro nödiga. Det har dock redan blifvit antydt, att Hästholmsundets stängande är i och för sig utan betydelse, alldenstund en fiende, som vill anfälla Carlskrona, icke lär förspilla sina krafter på forcerandet af ett smalt befästadt sund, så länge vägen står honom öppen genom ett bredt och obefästadt inlopp. Så till vida kunde Hästholmens befästade medföra en fördel, att, om vi för Carlskronas försvar hade att påräkna en stark flotta, denna kunde koncentreras vid det stora inloppet, och ej nödgas sprida sig på en alltför lång linie, men beklagligtvis äro vi så långt ifrån att kunna försvara Carlskrona med flottan, att vi måste vara tacksamme, om hon kan skydda inloppen till Stockholm.

Då jag sålunda icke finner lämpligt, att vi på flera håll fördela de anslag, som kunna gifvas till våra befästningsarbeten, utan önskar, att de måtte användas på sådana företag, som inom en mansålder kunna fullbordas, och då planerna för Carlsborgs och Stockholms skärgårds befästade åtminstone i hufvudsaken äro så bestämda, att någon väsentlig förändring ej är satt i fråga, kan jag icke biträda den Kongl. Propositionen, utan anhåller, att, då genom den af Stats-Utskottet föreslagna åtgärd de redan påbörjade arbetena å Hästholmen kunna skyddas mot tidens åverkan, Kammaren måtte till Utskottets hemställan lemna sitt bifall.

Friherre von Otter: Då jag likasom den siste talaren är genomträngd af öfvertygelsen att Carlskrona förr eller sednare och ju förr desto heldre måste befästas, och då jag likaledes är öfvertygad att det "fredstak", man föreslagit, icke kan i någon afsevärd mån främja vårt försvar, utan att det bästa tak för fredens bevarande är att vara rustad till strid, men å andra sidan måste bekänna att fosterlandets närvarande ställning icke medgifver de uppoffringar, som erfordras för fullbordande af befästningsarbetena å Vestra Hästholmen, får jag yrka, det anslaget åtminstone måtte, på sätt Herr Chefen för Landförsvars-departementet nyss hemställt, höjas från 15,000 till 30,000 R:dr. Derigenom möjliggjordes uppförande af brygga för lossning af kanoner till skansens bestyckning, och detta torde väl vara lika nödvändigt som uppbyggande af fredstak. Jag anhåller således om proposition å ett anslag af 30,000 R:dr.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan oförändrad och dels af Friherre von Otter bifall till samma hemställan med den förändring, att 30,000 R:dr skulle beviljas för de ifrågasatta arbetena å Vestra Hästholmen; framställde Herr Grefven och Talmannen proposition på bi-

fall till Utskottets hemställan oförändrad och, då dervid svarades många ja jemte några nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarne Stats-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga remiss å Kongl. Kammar-kollegii berättelse om Sala silfververks ränte-ersättningsfond för år 1867.

Föredrogs ånyo och bifölls Stats-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 27, i anledning af väckt motion angående befrielse för så kallade hästhemman från utgörande af dagsverken till boställsinnehafvare vid Skånska Dragonregementet.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Utlåtande N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående upphörande af det till Handels- och Sjöfartsfonden å Riks-statens Sjette Hufvudtitel uppförda förslagsanslag m. m.

Mom. a.

Grefve af Ugglas: Då jag emot nu föredragna Betänkande helt enkelt tecknat mitt namn såsom reservant, anser jag mig skyldig att inför Kammaren redogöra för hvad denna reservation betyder.

Vid förra riksdagen stridde jag varmt för bevarandet af Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver Handels- och Sjöfartsfonden. Jag gjorde detta, icke allenast derföre att jag ansåg Stats-Utskottets förslag att indraga 500,000 R:dr af anslaget till berörda fond såsom ett försök till kränkning af det aftal mellan de båda statsmagterna, hvilket vid 1856—1858 årens riksdag ingåtts och vid en sednare riksdag bekräftats, utan äfven derföre att en noggrann granskning af det sätt, hvarpå fonden användts, öfvertygat mig derom, att Kongl. Maj:ts disposition öfver densamma varit för landet nyttig och välgörande. Denna uppfattning tycktes då delas af Regeringens ledamöter, och dåvarande Chefen för Civil-departementet bestred icke allenast Utskottets förslag "såsom ett intrång uti den Kongl. Maj:t tillförsäkrade dispositionsrätt, hvilken måste lemnas oförkränkt", utan yttrade äfven under öfverläggningen i Andra Kammaren följande: "Den verksamhet, som medelst Handels- och Sjöfartsfonden utöfvats, torde för de flesta af Kammarens ledamöter vara känd, och jag kan knappt föreställa mig att någon finnes, som icke vitsordar det gagn den uträttat genom bidrag till en mängd gagnande och storartade arbeten, hvilka den förutan säkerligen aldrig kommit till stånd". (Andra Kammarens Prot. Band. 2, sid. 220, rad. 6—10).

I veten alla, mine Herrar, att Utskottets förslag föll sedan Regeringen gjort dess förkastande till en kabinetsfråga.

Vid sådant förhållande var det med särdeles öfverraskning man emottog Regeringens Proposition att hela anslaget till Handels- och Sjöfartsfonden 750,000 R:dr skulle upphöra, emot det att fonden befriades från utgifter till belopp af omkring 670,000 R:dr, hvilka utgifter å den allmänna budgeten öfverfördes. Att denna öfverraskning icke kunnat vara särdeles angenäm för flertalet af denna Kammares ledamöter, hvilka vid förra riksdagen understödde Regeringen, är naturligt, och hos mången torde tvekan hafva uppstått, huruvida han handlade rätt, då han lemnade ett understöd, som af Regeringen så snart ringaktades och bortkastades. Förvåningen ökades ännu mera, då man uti det Statsråds-protokoll, som åtföljde den Kongl. Propositionen, eftersökte det skäl, som föranledt det framlagda förslaget, och i detta protokoll icke upptäckte en rad, icke ett ord, som antydde att Regeringen uppfattat ärendet annorlunda än såsom en vanlig reglerings- eller ordningsfråga. Det förefaller likväl som om Regeringen borde hafva kunnat inse, att någon olikhet förefinnes deremellan, huruvida Regeringen i och för åtskilliga eventuella behof eger medel, hvaröfver den själfständigt kan disponera, eller om hvarje öre skall tillmätas af Representationen med bestämd föreskrift rörande dess användande. Hade Kongl. Maj:t inskränkt sitt förslag derhän, att vissa anslag af Handels- och Sjöfartsfonden, som under tidernas lopp nästan öfvergått till ordinarie, såsom anslagen till konsulsfonden, till expeditioner med flottans fartyg, till sjökartekontoret, till handelsflottans pensionsanstalt m. fl., öfverförts å vederbörliga hufvudtitlar, mot det att fonden afstode från motsvarande inkomster, så — ehuru jag icke kunnat gilla att Regeringen så snart efter den utkämpade striden framställt sådan Proposition — skulle jag i sak ingen invändning haft att göra, men då Regeringen utsträckt sitt förslag till öfverlåtande äfven af de inkomster, med hvilka tillfälliga eller öfvergående utgifter bestridas, ja ända derhän att afemå 80,000 R:dr utöfver det belopp, till hvilket de på Statsverket flyttade utgifterna skulle stiga, då blifver, för mig åtminstone, Regeringens förfarande en gåta. Jag vill icke här söka tyda densamma, jag vill icke ens i och för sådant ändamål söka en ledning deri att, ehuru fondens återstående årliga inkomster ej för närvarande uppgå till högre belopp, än ungefär 53,000 R:dr i räntor och 15,000 R:dr från Trollhätte kanalverk eller tillhopa 68,000 R:dr, Regeringen likväl bibehållit att från fonden utgå årliga utgifter till belopp af öfver 39,000 R:dr, ehuru, såsom nyss nämndes, 80,000 R:dr blifvit utan bestämdt användande till budgeten öfverförda, men öppet och ärligt förklara, att enligt min öfvertygelse Regeringens förslag är skadligt såväl för Staten som för Regeringen själf. Hvad Staten angår, har jag redan angifvit min åsigt, att Staten genom Handels- och Sjöfartsfonden tillskyndats stora fördelar. För att i några större hufvuddrag åskådliggöra detta vill jag nu endast påminna om att förutom ofvannämnda så att säga ordinarie årliga anslag till konsulsfonden m. m., uppgående till 450,000 R:dr, äfvensom de årliga anslagen till Öresunds- och Scheldetullarnes afösning, 214,000 R:dr, så hafva genom bidrag från denna fond åstadkommits Trollhätte kanalverk för en kostnad af 2,250,000 R:dr, samt blott från år 1851 en mängd andra kanal- äfvensom hamn- och väganläggningar,

strömrrensningar och dylikt för 2½-dels millioner, som utgått dels såsom lån och dels såsom anslag, och slutligen har hela vårt elektriska telegrafverk upprättats genom Handels- och Sjöfartsfonden, som dertill bidragit med icke mindre än 3,800,000 R:dr. Frågar jag nu, huruvida sannolikt är, att alla dessa företag skulle hafva åstadkommits, derest det årliga anslaget till fonden, 750,000 R:dr, ingått i ordinarie budgeten och således varit utsatt för påtryckning, ej mindre af alla de stridiga intressen, som kifva inom Representationen, än äfven af Regeringen sjelf — som, i händelse denna tillgång ej varit afsedd för något visst ändamål, helt naturligt skulle hafva sökt använda den till bestridande af för stunden tryckande statsbehof — frågar jag ytterligare, huruvida väl troligt är att i framtiden, sedan de 750,000 Riksdalerna till Representationens förfogande blifvit öfverlätna, liknande fördelar, som de hittills åtnjutna, skola Staten tillskyndas, då vilja svaren icke, för mig åtminstone, utfalla tillfredsställande.

Hvad åter Regeringen beträffar, har jag redan häntydt uppå, att den genom att afhända sig den fria dispositionen af ifrågavarande medel beröfvat sig en kraft till sjelfständig verksamhet, som den förut egt — jag är ledsen att behöfva säga det. Regeringen har genom att *nu* framlägga detta förslag flyttat tyngdpunkten inom vårt konstitutionela samhällsskick utför det lutande plan, hvarå den redan befinner sig. Allt detta synes mig olyckligt, så ödesdigert, att jag, derest jag hyste den ringaste förhoppning att inom Andra Kammaren vinna åtminstone en stark minoritet derför, skulle hafva yrkat afslag å Kongl. Maj:ts Proposition; men då jag ej vågar nära ett sådant hopp, vill jag ej framställa ett sådant yrkande, ehuru det kunde vara af nytta att Regeringen finge erfara hvad Första Kammarens tanke i denna fråga är. Jag inskränker mig nu emellertid till att i protokollet nedlägga min protest mot den Kongl. Propositionen.

Herr Wærn: Jag ber att få till alla delar instämna med Grefve af Ugglas.

Grefve Mörner, Carl Göran: I sjelfva saken delar jag de föregående talarnes åsikter. Under den tid jag var en af Konungens rådgifvare hade jag nogsamnt tillfälle att irse hvilka stora fördelar Handels- och Sjöfartsfonden medförde för Staten, och, utan att ingå i någon granskning af det sätt, hvarpå fonden förvaltats under föregående tider, vill jag endast erinra, att under denna tid utfördes eller åtminstone beslutades större delen af de företag, Grefve af Ugglas omnämnt. Allmänt uttalades då den önskan, att Öresundstullen måtte aflösas; Regeringen vågade dock ej hoppas direkt bidrag härtill från Representationen, utan anlitate Handels- och Sjöfartsfonden, samt begärde sedan Riksdagens sanktion, och erhöll den jemte tacksägelse för hvad Regeringen åtgjort. Då förekom ock fråga om anläggande af den första elektriska telegrafledningen i riket. Företaget var nytt, och man egde så mycket mindre utsigt att dertill erhålla anslag af Riksdagen, som man sett hvilka svårigheter mött för erhållande af bidrag till inrättande af landtbruksskolor, något, hvars nytta man dock kunde förutsätta att äfven oppositionens ledare vid riksdagen

borde hafva lättare att inse. Man tog därför äfven då sin tillflykt till Handels- och Sjöfartsfonden, och förmedelst denna har sedermera hela vårt telegrafnät åstadkommits utan någon särskild kostnad för Statsverket. För min del kan jag icke finna annat än i högsta grad betänkligt att Regeringen afsäger sig denna tillgång, och bekymren för följderne deraf torde icke kunna vara mindre nu, än före år 1865.

Kongl. Maj:t har föreslagit att hela anslaget till Handels- och Sjöfartsfonden skulle försvinna, mot det att åtskilliga från fonden hittills utgående utgifter öfverflyttades på vederbörliga hufvudtitlar. För min del hyser jag ganska stora betänkligheter mot denna öfverflyttning. Det tyckes mig såsom man derigenom ifrågasatt ett slags köpslut mellan Regering och Representation utan att någon granskning skulle få ega rum af ändamålsenligheten af de utgifter, som äro ifrågasatta att å rikets stat uppföras. Häremot kunna dock åtskilliga erinringar göras, och hvilken säkerhet eger man väl för att icke efter öfverflyttningen en sådan granskning kommer att verkställas, och att icke dervid en del af utgifterna kunna komma att finnas mindre nödiga? — Ja, jag bekänner öppet, att, i händelse en sådan granskning ifrågakommer, jag skall anse mig nödgad att votera emot en och annan af dessa utgifter. Så t. ex. utgår nu ett årligt bidrag af ej mindre än 50,000 R:dr till handelsflottans pensionsanstalt, men jag kan verkligen ej inse att Staten har större skyldighet att pensionera kofferdi-sjömän än andra arbetare. Då Regeringen har ansett sig böra från Handels- och Sjöfartsfonden lemna bidrag för ett sådant ändamål, har detta hittills betraktats såsom Regeringens ensak, men, när fråga är om att medlen skola beviljas af de skattdragande, får saken ett annat utseende. Ett annat exempel på en dylik utgift innefattas deruti, att, då Kronan i allmänhet icke brandförsäkrar sina hus, lämpligheten af anslaget till brandförsäkring af konsulathuset i Tanger torde kunna ifrågasättas.

Då den föreslagna förändringen, så vidt jag kan se, icke medför någon fördel för det allmänna, men deremot kan leda till flerfaldiga olägenheter, och då den icke heller bringar någon större reda i förvaltningen af Statens medel i sin helhet än för närvarande eger rum, kan jag ej inse något skäl att vidtaga en sådan åtgärd, och jag anhåller derföre om afslag å Kongl. Maj:ts Proposition.

Herr Nordström: I likhet med den talare, hvilken i denna angelägenhet först hade ordet, erkänner äfven jag mig hafva delat den öfverraskning, som Regeringens ifrågavarande förslag hos mången väckt vid erinringen derom att, då under nästföregående riksdag samma sak, i följd af enskild motion, till pröfning företogs, de både formela och rent materiela skäl, på hvilka Kronans rådgifvare då yrkade Handels- och Sjöfartsfondens bibehållande alldeles oförändradt till Kongl. Maj:ts disposition, enligt nu gällande ordning, befunnos vara af den vikt och för värden om handelns och sjöfartens intressen af den stora betydelse, att Riksdagen, i betraktande af hvad det allmänna bästa kräfde, fann motionen böra afslås och Regeringens önsknningar, såsom i allo välgrundade, förtjenta af fullt bifall.

Handels-

Handels- och Sjöfartsfonden har icke tillkommit såsom *beskattning* i den mening, grundlagen fäster vid detta ords begrepp, utan grundas dess tillkomst på frivilliga afgifter, lagda på utgående varor, äfvensom ingående saltlaster, och erbjudna af handelskorpserna i riket åt Regeringen såsom ersättning för de kostnader, bevärade konvojer (i synnerhet i Medelhafvet) till handelsfartygens skydd påkallade. Det ursprungliga ändamålet var således tillgodoseende af ett för handels- och sjöfartsnäringsen särskildt viktigt behof; dertill kommo sedermera under tidernas lopp flera andra ändamål, för hvilka medel från denna fond blifvit utanordnade och använda, och som mer eller mindre omedelbart afsett befrämjande af nämnda närings intressen. Så väl Kongl. Maj:ts Proposition som Utskottets Betänkande gifva derom beaktansvärda upplysningar; än närmare erhållas sådana från fondens räkenskaper, utvisande på huru mångfaldigt sätt dess medel blifvit till handelsnäs fromma använda: konvoj-kostnader, konsulatsväsendet, kanal- och hamnanläggningar, fyr- och båkinrättningar, lotsväsendet, telegrafväsendet, sjökarteväsendet m. m. utgöra i dessa räkenskaper hufvudrubrikerna; och ehuru fondens medel utan inskränkning sålunda stått till Kongl. Maj:ts disposition, har dock dess karakter af att vara en särskildt för vissa näringsändamål bildad, special- eller, så att säga, privatkassa, uppenbarat sig äfven deruti, att det s. k. Konvoj-kommissariatet, åt hvilket fondens förvaltning under Kongl. Maj:ts ordres, tillsyn och kontroll var uppdragen, skulle i sig upptaga äfven af handelskorpserna inom riket valda ledamöter. När vid riksdagen 1856—1857 Konvoj-kommissariatets upphäfvande genomdrefs och fonden ställdes under Statskontorets förvaltning, meddelade till denna förändring, som tio år sednare skulle gå i verkställighet, Kongl. Maj:t sitt nådiga samtycke på det vilkor eller med det förbehåll, att ett årligt anslag af 750,000 R:dr städse skulle stå till Kongl. Maj:ts disposition, att efter ompröfning användas enligt fondens primitiva bestämmelse till handelsnäs och sjöfartens nytta; och är det dessa 750,000 R:dr, som Regeringen, oaktadt den fullständiga seger densamma under nästförlidna riksdag, såsom nyss blifvit erinradt, i samma, då af enskild motionär väckta, fråga tillvann sig, nu vill afstå, med förbehåll att de till ett belopp af omkring 669,000 R:dr uppgående, ständiga årsanslag, som derå blifvit anvisade, måtte under andra rubriker i stats-utgiftsboken uppföras.

Hvaraf kommer det sig då, att hvad som Regeringen i fjor fann vara omöjligt att gå in uppå, nu af densamma anses så önskligt, att den sjelf väcker förslag derom, ehuru förhållandena sedan dess på intet sätt synas hafva blifvit förändrade? Vigtiga skäl för denna omkastning i den inre förvaltningens politik måste utan tvifvel förefinnas, men då man söker efter dem i de handlingar, som åtfölja den nådiga Propositionen i ärendet, söker man alldeles förgäves. Ginge Propositionen igenom, blefve väl deraf följden, att omkring 80,000 R:dr komme att blifva lediga till disposition af Riksdagen för andra statsbehof; men på samma gång skulle de tillgångar med lika belopp minskas, dem Regeringen nu kan disponera för de mångahanda utgiftsbehof, hvilkas betäckande en väl handhafd vård om handelsnäs och

sjöfartens verkliga intressen gör oeftergifliga, utgifter dessutom som lika lätt kunna oförmodadt påkallas, som snart kräfvat att motsvaras, och hvartill således städse en tillräckligt stark kassa erfordras, för att kunna anlitas genast och utan afvaktande af en kommande Riksdags pröfning och beviljande. Dessutom, hvad som denna gång skulle begynna med 80,000 R:dr, kunde snart komma att fortsättas med dubbla summan eller mera, och Regeringen sålunda, långt ifrån att derigenom förstärkas i förmåga att tillgodose handelns och sjöfartens verkliga intressen, allt mer och mer försvagas i magt och medel att med kraft egna sig åt vården af det allmänna bästa. En stark Regering gentemot en stark Representation, det är samhällskroppens helsa; och en stark Regering tillhör det, att icke i något hänseende låta den magt minskas eller henne beröfvad, hvaraf hon en gång på laglig väg kommit i full besittning.

I min egenskap af representant får jag icke fästa mig vid, huruvida ett förslag utgått från Regeringen eller från någon ledamot af Riksdagen. Mig tillhör det endast att, efter bästa förmåga, pröfva det med hänsigt till dess större eller mindre gagn eller skada för samhällets allmänna välfärd; och som jag icke kan finna det nu föreliggande förslaget vara för landets i allmänhet eller handelns och sjöfartens bästa i synnerhet godt och nyttigt, kan jag, för min del, så litet min röst såsom representant än må betyda, ej annat än gå ett steg längre än den förste talaren, med hvilken jag för öfrigt i hufvudsaken instämmer, och hemställa, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande Proposition måtte afslås.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Då de två ledamöter af Stats-Utskottet, hvilka här på ett eftertryckligt sätt, om ock den ena med högst få ord, uppträd mot Kongl. Maj:t uti Stats-Utskottets förevarande Betänkande behandlade Proposition, icke funnit skäl att uti sina vid Betänkandet fogade reservationer anföra den åsigt, de i frågan hysa, synes jag vara berättigad antaga, att de icke haft för afsigt att genomdrifva denna åsigt, och att jag således med afseende å frågans blifvande utgång icke skulle behöft begära ordet. Men ganska svåra anmärkningar hafva blifvit gjorda, och dessa torde i främsta rummet gälla den Konungens rådgifvare, som nu har ordet och hvars namn finnes under den Kongl. Propositionen.

Jag ber då först få erinra om den väsentligt stora olikheten mellan denna frågas ställning nu och vid förra riksdagen. Det gällde då, huruvida ett förment rättsligt aftal skulle af ena parten ensidigt kunna brytas, och det måste erkännas, att för alla dem, hvilka ansågo, att ett sådant aftal egde rum, var det af stor vikt att motsätta sig den då tillämnade åtgärden. Nu åter står frågan på helt annan grund, då den ena parten i aftalet säger: jag afstår från detta aftal, jag vill göra denna aftal eftergift. Derigenom är frågan förflyttad från rättens in på nyttans område. Äfven må ihäggkommas att, ehuru de afgifter, hvarigenom den nu samlade fonden blifvit bildad, varit af mera enskild beskaffenhet än de allmänna statsinkomsterna, detsamma dock ej gäller i afseende å det nu till fonden utgående årliga anslaget, och att Kongl. Maj:ts förslag endast afser, att detta årliga anslag

skulle mot fondens befriande från vissa årliga utgifter, till belopp af omkring 670,000 R:dr, komma att upphöra. Alla de Herrar, hvilka här haft ordet, hafva dock gifvit åt frågan betydligt ökade dimensioner, i det de yttrat sig, likasom fråga vore om Regeringens afstående från hela fonden.

För ådagaläggande af det mindre lämpliga i förslaget har Grefve af Ugglas uppräknat en mängd stora företag, som blifvit utförda med anslag från Handels- och Sjöfartsfonden. Men dessa hafva blifvit utförda under en lång följd af år, och jag tror, att, om fonden får lefva i ännu 20 å 30 år, man skall kunna uppräknas en ganska vacker lista på ytterligare arbeten, som genom den blifvit åstadkomna. Den samlade fonden är nemligen icke af Kongl. Maj:t föreslagen till indragning. Vid densamma skulle visserligen fortfarande enligt förslaget häfta utgifter för pensioner m. m. till omkring 39 000 R:dr årligen; men granskar man dessa utgifter, så torde lätteligen finnas, att de flesta och största af dem äro af en ganska öfvergående beskaffenhet; och Kongl. Maj:t skulle således fortfarande i sjelfva fonden hafva icke obetydliga medel att för dermed afsedda ändamål disponera.

Nu gestalta sig vid denna riksdag förhållandena så, att besparingar måste göras för att få utgifter och inkomster att gå ihop. Den besparing, som genom bifall till Kongl. Maj:ts Proposition skulle göras, belöper sig till omkring 80,000 R:dr. Frågas då, huruvida efter denna indragning handeln och sjöfarten, i förhållande till de öfriga viktiga näringarne, icke äro på rättvist sätt tillgodosedda? Tager man i betraktande de stora fördelar, som tillskyndats handeln och sjöfarten genom de med ansenlig kostnad anlagda telegraferna, äfvensom de betydliga anslag, som nu äro i fråga att öfverflyttas på andra hufvudtitlar, samt dertill lägger de ingalunda oansenliga belopp, hvarmed handeln och sjöfarten främjande företag framgent kunna, dels i form af lån, dels medelst anslag, utan återbetalningsskyldighet ur den kvarblifvande Handels- och Sjöfartsfonden understödjas, så tror jag, att man svårligen kan säga, att under nuvarande förhållanden nämnda näringar blifvit behandlade på ett stjufnoderligt sätt.

Man har sagt, att denna fond skulle vara af helt annan natur än andra Statens fonder och att Kongl. Maj:ts rätt till såväl den samlade fonden, som det årliga anslaget skulle vara på ett särskildt betryggande sätt försäkrad. Denna Kongl. Maj:ts rätt har jag funnit respekterad af många, särdeles inom denna Kammare, hvilka ock voro i tillfälle att vid sednaste riksdag för sin åsigt genomkämpa en strid, som slutade till seger för den dittills bestående ordningen, men jag måste bekänna, att, ehuru jag vid genomläsningen af Andra Kammarens protokoll rörande denna frågas behandling derstädes förra riksdagen, funnit alla de skäl anförda, som tala för det bindande i det aftal, hvarpå Kongl. Maj:ts rätt förmenats hvila, jag dock ej kunnat upptäcka, att majoriteten i nämnda Kammare blifvit deraf öfvertygad, utan att frågans utgång vid det tillfället endast betingades af den särskilda vändning saken tog, i följd af ett på sidan om sjelfva saken gående förklarande från Regeringens ledamöter.

Det är visst möjligt, att, om man hade en domstol, der skälen kunde framläggas, man kunde vinna ett förklarande, att fonden icke

finge utan ömsesidigt medgifvande rubbas; men det finnes icke någon domare satt emellan Regeringen och Representationen, och sådana strider, der hvar och en ställer sig på den hårdaste rättens sida, utan att kunna på öfvertygelsens väg göra sin åsigt gällande, böra så vidt möjligt undvikas. Kommer fonden att för framtiden intaga den ställning, den skulle få, om Kongl. Maj:ts nådiga framställning bifalles, så äro sådana strider för framtiden förebyggda. Det beror då åtminstone icke på Riksdagens beslut ensamt att fränkänna Kongl. Maj:ts dispositionen öfver fonden.

Grefve af Ugglas har gjort antydningar om motiver, som skulle legat till grund för framläggandet af den Kongl. Propositionen. Jag har försökt att förklara de skäl, hvilka för mig varit talande, och skulle Herr Grefven med de dunkla orden velat antyda, att svaghet eller fruktan varit motivet, så ber jag få förklara, att det ligger en svaghet äfven deri, att man icke vågar handla så, som man anser vara rätt, af fruktan att omdömet om handlingen icke skulle utfalla gynnsamt, af fruktan att handlingen skulle stämpas såsom svaghet. Ställer jag mig endast på den grund, hur omdömet för dagen faller ut, så har jag en svag grund; söker jag åter det rätta, så har jag en säker grund för mitt handlingssätt och bevaras bäst för faran af det sluttande planet, och det är därför på den sist angifna grundvalen, som jag i denna fråga vill ställa mig. Jag tror, att der man har rätten på sin sida, der bör man, oberoende af opinionsvinden, stå fast, men der billigheten kräfver medgifvanden, bör man gifva efter, just därför att man anser medgifvandet vara rätt. Sådan är åtminstone den uppfattning jag för min del vill göra gällande.

Friherre Beck-Friis: Jag kan icke annat än vara tacksam för det tillmötesgående, som Regeringen här visat en stor del af Representationen. Den har derigenom ådagalagt, att den icke fruktar dessa strider, som måste uppstå i en representativ församling mellan den beviljande och disponerande magten. Jag hoppas, att dessa strider icke måtte blifva af den farliga beskaffenhet, som Grefve af Ugglas antydt, ja, jag kan icke ens tänka mig en dylik strid förd på allvar, der Regeringen skulle stå i motsats till Representationen, der den förra hade 750,000 R:dr och den sednare 20,000,000 R:dr att disponera. Huru utgången skulle blifva är icke tvifvelaktigt, och striden kunde icke räcka många dagar. Då jag således, för min del, högeligen gillar Regeringens förfarande, kan jag, å andra sidan, icke annat än beklaga, att Regeringen icke vid detta tillfälle tagit steget fullt ut. Regeringen har som ersättning för den inkomst, den förut disponerat, endast förbehållit sig en dylik, som, efter afdrag af pensioner, förvaltningskostnad m. m., ej belöper sig till mera än 21,000 R:dr. I likhet med föregående talare anser äfven jag, att Regeringen utan en handkassa svårligen kan möta de behof, som uppstå mellan riksdagarne, och jag tror därför, att det varit i Regeringens välförstådda intresse, om den öfverlemnad äfven sjelfva fonden mot att förbehålla sig ett årligt större anslag, och jag har därför i Utskottet deltagit i det beslut, som af några reservanter blifvit fattadt. Jag tror nemligen, att Regeringen med ett anslag af 150,000 R:dr varit bättre i tillfälle att

se till godo statsbehofven än med ett mindre anslag och en dålig lånerörelse med en fond af 2,000,000 R:dr, hvarmed man icke lär komma långt, när det gäller att möta de hastigt påkommande behof, som kräfva en snar hjälp.

Man har här talat om de välsignelsebringande verkningarne af denna fond. Jag vill icke motsäga detta; men man har här citerat två exempel, som i min tanke bevisa rena motsatsen. Det första var Trollhätte kanal, ett företag, som dock väl mest varit fördelaktigt för aktieegarne, som fått sina aktier fördubblade i värde och dessutom kunna påräkna 18 procents ränta, — fördelar, hvartill man icke så lätt träffar maken. En annan värd ledamot har framdragit anslaget till kofferdisjömäns pensionerande. Äfven detta exempel torde vara mindre väl valdt, ty med samma rätt, som enskilda sjömän pensioneras, kunna äfven våra smeder och andra arbetare framkomma med anspråk på dylikt understöd. Denna pensionering har uppkommit derigenom, att det var ett gammalt bruk, att sjömän, när de kommo hem, fingo tullfrihet för sin matsäck; men då detta föranledde underslef, beslöt man i stället att gifva dem motsvarande konstant ersättning, och denna summa uppgick då till 24,000 R:dr. Sedermera kom man att tänka på en pensionsinrättning för sjöfolk och då anslogos nämnda medel till denna inrättning. Man lät sedan Staten fördubbla och slutligen tredubbla summan, hvarigenom den uppgått till 72,000 R:dr; och därför anlidade man Handels- och Sjöfartsfonden.

Öfvergår jag derefter till den pensionsstat, som å fonden är anvisad, så finner jag der 3 å 4 stycken styrelseledamöter i det gamla Konvoj-kommissariatet, som åtnjuta sina arfvoden i pension. Man finner der ogifva fruntimmer, som uppbära ända till 1,000 R:dr i pension. Jag frågar, om det kan anses vara så särdeles välsignelsebringande för landet, att en fond, som på dylikt sätt användes, fortlevver?

På den punkt frågan för närvarande befinner sig, får jag emellertid yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Bennich: Då jag vid sista riksdagen i diskussionen om Handels- och Sjöfartsfonden uppträdde, efter min förmåga, varmt till försvar för Regeringens rätt att oberoende af Riksdagens vexlande meningar disponera icke allenast fonden utan äfven det årliga anslaget, skulle jag, enligt min åsigt, åsidosätta all konsekvens som representant, om jag med tystnad förbigick denna fråga, sådan den nu åter framkommit. Enligt mitt förmenande kan en tillfällig brist i Statsverkets inkomster icke fullt rättfärdiga den eftergift, som, enligt Kongl. Maj:ts förslag, vid denna riksdag blifvit gjord, emedan jag tror, att för hvarje Regering är rätten, den otvetydiga rätten att disponera öfver ett någorlunda betydligt belopp för bestridande af förekommande, på förhand oberäkneliga, men angelägna utgifter af så stor vikt, att den icke bör för någon tillfällig förlägenhet i statskassan etterskänkas. Jag är af samma åsigt, som Grefve af Ugglas uttryckt, nemligen att Kongl. Maj:ts förslag svårligen kan af Riksdagen underkännas, och jag ber därför endast att till Kammarens protokoll få uttala de betänkligheter ifrågavarande förslag hos mig framkallat. Till följd af hvad jag nu yttrat, kan jag naturligtvis ännu mindre

instämman i den åsigt, som af en ärad ledamot nu sednast blifvit framställd, eller att Regeringen borde hafva tagit steget fullt ut och äfven effergifvit dispositionsrätten öfver sjelfva fonden. Efter min tanke har man nogsamtt att befara, att det redan tagna steget snart leder till yrkanden om den konsekvens, som bemälda talare antydt.

Man har här yttrat ett och annat om de företag, som genom denna fond åstadkommits, och särskildt om Trollhätte kanalverk, men för min del tror jag icke, att skälen varit så giltiga för det klander som riktats mot denna kanals byggande; äfvensom jag antager, att hvarken detta storartade företag, som väl för aktieegarne medfört afundade fördelar, men dock för hela landet varit till oberäknelig nytta, och ej heller andra dermed jemförliga arbeten, åtminstone icke utan stora svårigheter hade kommit till stånd, om ej Regeringen disponerat sådana medel som dessa. Slutligen vill jag uttala min innerliga önskan, att den förhoppning, under hvilken Chefen för Civil-departementet tillstyrkt Kongl. Maj:t den nu föreliggande framställningen, hvilken, såsom jag, redan nämnt, svärligen kan af Riksdagen afslås, att denna förhoppning, säger jag, må kunna realiserast och hvad som nu sker således lända till sann båttnad så väl för Regeringen som för de viktiga intressen, hvilka denna fond hittills tillgodosett.

Herr Wærn: Chefen för Civil-departementet har börjat sitt anförande med den anmärkning, att de båda första reservanternas mot Stats-Utskottets förevarande Betänkande icke anført de åsigheter, på hvilka deras reservation vore grundad.

Jag ber härvid få anmärka, att jag ganska bestämt yttrade mina åsigheter vid remissen af den Kongl. Propositionen, och att jag då gjorde flera frågor, på hvilka jag icke erhållit något svar. Särskildt anmärkte jag, att motiv saknades i den Kongl. Propositionen; men fick äfven på denna anmärkning intet svar.

Med anledning af hvad jag nu anført, måste jag till en början säga, att jag kan icke annat än bekämpa den åsigt, som anser, att vid förra riksdagen *rättsfrågan* varit den, vid hvilken man fäst sig i denna sak; och att denna fråga var af aldra största vikt; hvar emot det nu vore *nyttan* af anslaget till Handels- och Sjöfartsfonden, som vore i fråga, en motsättning, hvaraf tyckes följa att frågan om nyttan vore af underordnad vikt. Hvad som är rätt försvarar sig sjelft och bör försvaras, hvarje angrepp mot konungamagtens konstitutionela rättigheter bör tillbakavisas; men mot åsigten, att nyttan af en stor institution, af en sådan institution som Handels- och Sjöfartsfonden, skulle vara af underordnad vikt, måste jag protestera. En föregående talare har i minnet återkallat allt det stora och nyttiga, som under loppet af 30 år med Handels- och Sjöfartsfonden blifvit utfördt. Härvid anmärkte Chefen för Civil-departementet, att, om fonden får lefva ännu 30 år, han hoppades, man skulle kunna uppräkna en "ganska vacker lista" på företag, som genom den blifvit utförda. Jag frågar, hur skall väl denna lista komma att se ut, sedan man afsagt sig nästan alla inkomster. Redan för den närmaste framtiden afhänder man fonden de 80,000 R:dr, som för närvarande finnas af statsanslaget disponibla, och sedan sista inbetalningarne för

affösningen af Öresunds- och Scheldetullarne blifvit gjorda 1877 och 1890 och följaktligen de dertill utgående 214,000 R:dr borde komma handeln och sjöfarten till godo, innebär det beslut, som nu ifrågasättes, ett afhäandande från Handels- och Sjöfartsfonden af ett lika stort belopp. För framtiden återstår för denna fond ej andra säkra inkomster än omkring 50,000 R:dr i ränta, 15,000 R:dr från Trollhätte kanal, och således är att frukta att icke ens hälften af det goda och nyttiga, som hittills med Handels- och Sjöfartsfonden blifvit utfördt, hädanefter kan åstadkommas.

Granskar man de motiv, som här blifvit andragna för att afstå anslaget till Handels- och Sjöfartsfonden, så måste man medgifva, att de äro af en helt tillfällig natur. Chefen för Civil-departementet anförde först, att ställningen nu är sådan, att besparingar måste göras — och jag hörde honom i fortsättningen af sitt yttrande åter nämna nuvarande förhållanden. Men Statsverkets nuvarande finansiella betryck är ju en tillfällighet, och härpå tog jag mig friheten att vid remissen af den Kongl. Propositionen fästa uppmärksamhet. Jag yttrade då, att Konungens rådgifvare icke handlat rätt, då de med anledning af en tillfällig finansiell förlägenhet afstått den summa, som till fonden återkommer, sedan Schelde- och Öresunds-tullarne blifvit afösta, medel som ju icke i närvarande stund äro disponibla för afhjelpande af den ekonomiska förlägenheten, men i allt fall öfverflyttas till Statsverket, hvarigenom möjligheten att dermed i en framtid till landets nytta befrämja handeln och sjöfarten för alltid försvinner. Härmed tillfogar man dessa viktiga intressen en stor skada, men icke hjälper man ändå upp våra närvarande finanser. Att handeln och sjöfarten i alla fall skulle, såsom man här sagt, kunna blifva tillgodosedda med åtskilliga anslag, kan väl vara sannt, men karakteren af dessa anslag kan icke längre blifva densamma, sedan deras belopp ej längre kommer att medgifva omfattandet af de principer, enligt hvilka Handels- och Sjöfartsfonden under sednare tider blifvit disponerad. Den har nemligen hufvudsakligast blifvit använd till kommunikationernas förbättrande, hvarigenom icke blott handeln eller sjöfarten, utan landets hela industri blifvit befrämjad. Att vårt land icke kunnat följa andra länder i industriell utveckling i den materiella välmågans betryggande, att ännu mycket i detta afseende återstår, har härrört och härrör fortfarande hufvudsakligen af våra svåra kommunikationer. Till afhjelpande af detta hinder för allt ekonomiskt framåtskridande har dock Handels- och Sjöfartsfonden på ett kraftigt sätt medverkat och den skulle, lemnad orubbad, i det afseendet ännu kunna gagna otroligt. Jag behöfver icke erinra om Trollhätte kanal och Göta elfs försättande i segelbart stånd, eller om Seffle kanal. Jag vill blott påpeka de många små bergslagsbanor i Wermland, hvilka göra det möjligt att tillgodogöra sig våra grufvefält och under nuvarande svåra konjunkturen fortfara med en jern-tillverkning, som med de dryga frakter, hvilka fordom måste förtransporten till Wenern af malm och tackjern betalas, nu skulle vara omöjlig. Dessa små, men ofantligt nyttiga jernvägar äro Handels- och Sjöfartsfondens verk; och, i sanning, om den af dem beroende

stora jernindustrien icke skulle kunnat fortsättas, så hade det för hela landet varit på det högsta beklagligt.

Gerna erkänner jag, att äfven Representationen gjort ofantligt mycket och sannolikt fortfarande kommer att göra mycket för kommunikationernas förbättrande, såsom för jernvägarne, större kanalläggningar, anslag till landsvägarnes förbättrande o. s. v., men utom det att ingen visshet förefinnes för att anslagen till dessa ändamål skola ökas med de belopp, som nu fränhändas Handels- och Sjöfartsfonden, så äro ock Riksdagens beslut ständigt mera beroende af de olika intressenas förmåga att inom Representationen göra sig gällande, och det är för Riksdagen, som icke kan sätta sig i beröring med enskilde utom Representationen varande personer, icke kontrollera deras uppgifter, vida svårare att ändamålsenligt och rättvist bestämman vilkoren för statsbidrags åtnjutande, än det är för Regeringen, som genom embetsmyndigheterna kan undersöka och kontrollera uppgifter om förhållandena, höra de enskilde och afpassa hjälpen efter behöfven.

Jag skulle högre uppskattat den värde talarens yttrande i sina slutord, att han icke ville göra sig skyldig till den svaghet, som icke har mod att utsätta sig för omdömet att kallas svag, om han icke nyss förut yttrat, att han ville undvika strid. Strider böra ej sökas, men få icke undvikas, när de gälla en stor och viktig sak. Om den enskilde kämpen härvid står eller faller, är temporärt; men utgången af den sak, för hvilken han strider, gäller framtiden.

Här har yttrats, att Handels- och Sjöfartsfonden icke alltid blifvit väl använd, och man har som exempel härför anført byggandet af Trollhätte kanal. Jag ber att häremot få anmärka, att ehvad vinst aktieegarne i detta bolag än må hafva haft, äro dock de fördelar, som hela landet skördat af detta företag, vida större, och vi lära hädanefter icke med den fond, som återstår, få se sådana storverk utförda. Man säger vidare, att det hädanefter icke skulle vara beroende af Riksdagens beslut att indraga fonden. Jag ber om ursäkt; men detta yttrande är, för så vidt dermed afses helgden af 1835 års riksdags beslut, icke riktigt, ty de första raderna i detta beslut gällde icke fonden, utan inkomsterna, och det var inkomsterna som tillförsäkrades Kongl. Maj:t. All kraft af nämnda beslut blir nu upphäfd, och Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver fonden är nu blott beroende deraf, att den en gång blifvit ställd till Kongl. Maj:ts disposition. Men hur går det, om Riksdagen hos Kongl. Maj:t gör framställningar om att för något visst ändamål bidrag måtte af Handels- och Sjöfartsfonden lemnas? Jag bestrider alls icke Kongl. Maj:ts rätt att afslå sådana framställningar, och att således fritt bibehålla dispositionen öfver fonden, men sannolikt kommer detta då att ske på bekostnad af något mer eller mindre viktigt ändamål, och för att något sådant icke skall förfelas, kan det blifva nödvändigt att Kongl. Maj:t medgifver den disposition Riksdagen på sådant sätt gör.

Således fruktar jag, att strider sådana som vid denna och föregående riksdag skola återkomma, och för min del skulle jag anse, att de varit mera aflägsnade, om man sträckt sina begrepp om hvad, som är af vigt, icke blott till det juridiskt rätta utan äfven till det nyt-

tiga, och om man icke blott vid förra riksdagen utan äfven för framtiden försvarat denna institution, hvars kraft nu blifvit bruten mer än till hälften.

Grefve Hamilton, Henning: Sedan Herr Wærn yttrat sig, har jag föga att tillägga, men anhåller dock att med anledning af Chefens för Civil-departementet anförande få yttra några ord.

Jag har under riksdagen mer än en gång sökt att för mig göra klart, hvad som möjligen kunnat föranleda Kongl. Maj:t att afgifva förevarande nådiga Proposition, utan att jag häri lyckats. Vi hafva nu hört Herr Chefen för Civil-departementet anförda tvänne anledningar till Propositionen, hvilka jag likväl icke kan finna tillfredsställande. Den första var, att Regeringen i denna tid af små tillgångar. då alla sådana måste uppsökas, velat ställa en sådan till Riksdagens förfogande. Allt hvad Riksdagen, om den Kongl. Propositionen bifölls, skulle få att disponera, utgör likväl endast 80,000 R:dr, en summa som visserligen icke är obetydlig, men för hvars anskaffande likväl icke en så utomordentlig åtgärd är nödig. Enligt Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående Statsverkets tillstånd och behof, motsvara Statens inkomster fullständigt dess utgifter, och alldeles detsamma skulle blifvit förhållandet, om Kongl. Maj:t bibehållit anslaget till Handels- och Sjöfarts-fonden oförändradt, men med öferskottet derå bestridt något af de extra anslag, som blifvit af Riksdagen åskade.

Det andra, af Chefen för Civil-departementet uppgifna skälet till den nådiga Propositionen var, att Regeringen för att undvika framtida strider och för att bevara sjelfva fonden, ville gifva efter det, som hon minst kunde försvara, eller anslaget till fonden. Var detta verkligen ett af Regeringens motiv, befarar jag, att det icke vittnar om synnerligt förutseende. Denna min farhåga tycker mig hafva en giltig grund i Stats-Utskottets förevarande Betänkande, då i reservationen, som åtföljer detsamma, redan det anlopp mot Handels- och Sjöfartsfonden företages, som genom Kongl. Maj:ts Proposition skulle förebyggas.

Jag vill icke längre upptaga Kammarrens tid, utan inskränker mig till instämmande i åtskilligt af hvad föregående talare i samma syftning yttrat, afvikande dock från Grefve af Ugglas, då han ansett Regeringens förfarande vittna om inkonsequens. Möjligen kan man säga detta, så vidt man endast afser år 1868, hvaremot jag finner Regeringens handlingssätt nu stå i full konsekvens med år 1865.

Herr Nordström: Chefens för Civil-departementet afgifna yttrande har gifvit mig anledning att än en gång begära ordet. Han har betraktat Regeringens nuvarande fria dispositionsrätt öfver Handels- och Sjöfartsfonden ur juridisk synpunkt och huruvida, med hänsigt till fondens tillkomst och dess öfriga historia, denna fria dispositionsrätt kunde Kongl. Maj:ts Regering fränkännas. I fjor hade det emellertid varit Riksdagen, som tagit initiativet, för att fränkänna Regeringen nämnda rätt; i år vore det Regeringen, som frivilligt och med vissa förbehåll erbjöde sig att afstå från denna rätt och ställa

den till Riksdagens förfogande. Ehuru dessa två förhållanden i visst afseende äro något olika, följer dock deraf ej, att denna olikhet skulle för representanten utgöra någon anledning att i det ena eller andra fallet betrakta frågan ur en annan synpunkt än i det andra. I hvartdera fallet måste han till rättesnöre för sina beslut eller omdömen taga endast hvad rätt och nyttigt efter hans åsigt är, och borde rätt-hafveriet i och för sig lika mycket vara från den ena sidan aflägsnadt som från den andra. Är det nyttigt, att Regeringen bibehåller dispositionen af Handels- och Sjöfartsfonden på samma sätt som hittills, bör det väl ske; är det skadligt, bör det väl förekommas på det sätt och i den ordning, som grundlagen anvisar; men om Regering och Representation om saken hysa olika tankar, borde det ej kunna förundra någon, om dessa tankar uttala sig lika väl och lika bestämdt. då förslaget utgått från Regeringen, som då det utgått från Representationens leder. Också är det häruti, som den naturliga förklaringen ligger till det motstånd mot Regeringens föreliggande förslag, som uttalas af dem, hvilka ansett förslaget icke vara för det allmänna bästa nyttigt. I mer än ett sekel har ifrågavarande fond stått under Regeringens disposition i en annan ordning, än som för de egentliga skatternas användande bör iakttagas, och den under sagda långa tid förvärfvade erfarenhet har klarligen visat, att fondens tillgångar städse blifvit disponerade på ett sätt, som alltid och uppenbart ländt handels- och sjöfartsnäringsarne samt dymedelst äfven det allmänna till gagn och fördel. Hvarför skulle man då, vid sådant förhållande, vilja afvika från hvad uti ifrågavarande hänseende erfarenheten ådagalagt vara godt och nyttigt och kasta sig in på en väg, om hvilken erfarenheten intet har att meddela, och der inga garantier finnas för, att det okända nya skulle blifva bättre än det välkända gamla. Det är i sanning en i det konstitutionela samhällslifvets historia ganska egen företeelse, ifrågavarande sak utgör: på ena sidan en regering, som med en viss energi uppträder, för att försvara och bereda bifall åt sitt märkvärdiga förslag att blifva beröfvad dispositionen öfver medel af den stora betydighet, som Handels- och Sjöfartsfonden i sjelfva verket eger, och på den andra en representation, eller åtminstone medlemmar af en sådan, hvilka i detta fall uppträda i opposition mot Regeringen, för att ådagalägga, att hon oförändradt bör bibehålla dispositionen af dessa medel, emedan de anses på sådant sätt bäst komma de ändamål till godo, för hvilkas befordrande desamma ursprungligast och förnämligast tillkommit. De utgifter, som från ifrågavarande fond skola bestridas, äro ock sådana, som ej alltid på förhand och i god tid kunna beräknas och därför förutsätta besparade tillgångar, hvilka när som helst kunna anlitas, då giltigt anledning dertill förekommer. Enligt hvad känt är, har en handelstraktat mellan Sverige och Japan nyss blifvit afslutad. Svenska handelsfartyg komma således att visa sig äfven i de Japanska hamnarne; men för att åt Svenska handelsflaggan förskaffa full respekt, blir det utan tvifvel nödigt, att också Svenska örlogsflaggan visar sig derstädes. Icke mindre torde det blifva nödigt, att i Japan anställa aflönade konsularagenter med erforderligt biträde; och allt detta tager i anspråk utgifter, för hvilkas betäckande några medel under denna riks-

dag, så vidt jag känner, icke blifvit äskade, men som naturligen komma att tynga på Handels- och Sjöfartsfondens konto, som tillförene icke varit beräkneliga, och som när som helst kunna varda af behöfvat påkallade. Med den disponibilitet öfver fonden, som hittills och ännu tillkommer Regeringen, kunna dessa utgifter ock när som helst fullgöras; men om fonden stode under Riksdagens disposition, skulle de högst sannolikt icke med samma lätthet kunna verkställas.

Af synnerligt stor vigt vid pröfningen af ifrågavarande angelägenhet synes mig dessutom den omständighet vara, att ett så stort antal af Stats-Utskottets ledamöter förenat sig om en reservation, deri de förorda hela fondens indragande och ställande under Riksdagens omedelbara disposition. Också är det lätt fattligt, att, sedan det första steget blifvit taget, man ej skall underlåta att försöka taga de återstående. Första steget togs, då med konvojkommissariatets upphäfvande fonden ställdes under Statskontorets vård. Det andra är nu ifrågasatt, och det tredje, eller hela fondens eröfning, förespeglas redan nu uti berörda reservation. Att sådant skulle innebära minskning af magt och förmåga hos Regeringen att hädanefter, likaväl som hittills, befordra det allmännas välfärd i alla riktningar, har jag under mitt första anförande erinrat om, och tillägger jag nu, att en regering, i betraktande af sina pligter, icke borde någonsin kunna afstå från någon af sina rättigheter, så vida ej tvingande och fullt talande skäl dertill förekomma, hvilket dock i detta fall icke kan, efter mitt omdöme, sägas vara händelsen. De, som här uppträda mot bifall till ifrågavarande Proposition, handla alltså under ledningen af rent fosterländska, för Regering och folk lika vänligt stämda motiv, och hysa den öfvertygelse, att Regeringen sjelf skall erkänna det, sedan hon närmare öfvervägt frågan.

Grefve af Ugglas: Sedan Herr Wærn och Grefve Hamilton yttrat sig, är jag förekommen i allt, som rör sjelfva saken. Jag inskränker mig dertfore till att svara på det, som under diskussionen förekommit och rör mig personligen.

Chefen för Civil-departementet har yttrat, att jag gjort dunkla antydningar om egentliga motivet för Regeringens nu föreliggande förslag. Jag tror, att alla, som känna mig, kunna intyga, att jag, när jag bör yttra min tanke, gör det ärligt och öppet, och det enda, som i mitt nyss afgifna yttrande kan anses som en antydning, är hvad jag nämnde derom, att Regeringens förfarande att bortskänka 80,000 R:dr, ehuru bestämda utgifter till belopp af 39,000 R:dr bibehöllas att utgå från fonden, förefaller mig som en gåta. Jag medgifver, att hos mig fanns en tanke, att möjligen en inverkan orsak till hvad Regeringen gjort skulle vara att söka i behöfvat att med några tiotusental fylla budgeten. Men jag vågade aldrig fasthålla denna tanke och jag har aldrig vågat uttala den förrän nu, då Chefen för Civil-departementet tillkännagifvit, att så verkligen varit förhållandet; ty att Regeringen skulle vidtaga en så i framtiden ingripande åtgärd för en så försvinnande sak som dessa tiotusental, det var något som jag

icke tilltrorde Regeringen och för hvilket jag icke skulle velat beskylla den.

För öfrigt får jag, med den personliga kännedom jag eger om Chefen för Civil-departementet, säga, att jag är öfvertygad om riktigheten af hvad han yttrade, då han sade sig hafva följt den grundsatsen att man bör hålla sig vid det rätta, oberoende af världens dom; men att hafva rätt som statsman är, efter min uppfattning, beroende icke endast af sak utan äfven af tidsmoment, och hvad som i detta fall är rätt tror jag Regeringen hafva missförstått.

Friherre von Essen: Ehuru jag ej varit närvarande i Stats-Utskottet, när detta beslut fattades, ber jag dock att få yttra några ord.

Till en början får jag förklara, att jag anser den förevarande frågan i många fall varit olik den, som rörande Handels- och Sjöfartsfonden förekom vid förra Riksdagen. Den är isynnerhet i två afseenden olik den sistnämnda. Först deri att det vid förra riksdagen gällde den rättsfrågan, huruvida man skulle kunna utan Kongl. Maj:ts hörande indraga det årliga anslaget till nyssnämnda fond, och för det andra deri, att man då satte i fråga att indraga en half million af anslaget, utan att hafva uppgjort förslag om huru de utgifter skulle betäckas, hvilka med tillgångar från Handels- och Sjöfartsfonden varit för året afsedda att bestridas, hvarigenom Kongl. Maj:t skulle hafva blifvit försatt i en ganska svår ställning. Då flera talare hafva ordat om nyttan af de anslag, som utgå från Handels- och Sjöfartsfonden, kan jag för min del ej fatta, hvarför ej dessa anslag skulle vara lika nyttiga, om de pröfvades af Riksdagen. En talare, som äfven framhållit nyttan af dessa anslag, har dock på samma gång yttrat, att, om de komme under Riksdagens pröfning, möjligen icke alla skulle blifva tillstyrkta. Jag vill ingalunda framkasta något tvifvel om anslagens nytta; men icke kan jag instämma i den åsigt, att, om de verkligen äro nyttiga, de icke lika väl skulle utgått, om de varit beroende af Riksdagens pröfning. Som bevis härför skulle jag vilja anföra, huru Riksdagen beviljat att anslag på 120,000 R:dr till utdikningar i Norrland, ehuru man i det fallet möjligen kunnat hysa olika åsikter om nyttan af ett dylikt anslag; men när dertill kommer, att det företrädesvis skulle vara kommunikationerna, som borde tillgodoses med Handels- och Sjöfartsfonden, så torde vi tillräckligt känna, huru starkt intresset är inom Representationen för dylika anstalter, för att ej behöfva frukta, att några anslag för sådant ändamål skulle möta synnerliga hinder.

Här är nu icke fråga om sjelfva fondens utan endast om det årliga anslagets indragning, och att en besparing af 80,000 R:dr ej är så obetydlig, måste man väl medgifva. Det är nog sannt, att budgeten går ihop så, att skulden endast ökats med 1,400,000 R:dr, oaktadt en upplåning af 3,400,000 R:dr, men detta resultat har Regeringen i sin Proposition kunnat vinna endast derigenom att den bland inkomsterna upptagit två års bankovinst, vidare postassuransfonden och slutligen dessa 80,000 R:dr från Handels- och Sjöfartsfonden, hvarjemte för ett stationshus i Stockholm beräknats ett ytterligare bidrag från denna

fond, nemligen utaf dess besparingar för det nu löpande året, hvilket bidrag skulle utgöra icke mindre än 300,000 R:dr. Endast på det sättet är det som budgeten går ihop.

Af den redogörelse öfver fondens uppkomst, som en talare lemnat, finna vi, att den till större delen blifvit bildad genom tullbevillningen, d. v. s. genom bidrag af hela nationen, ty icke är det de handlande, utan konsumenterna, som få vidkännas tullbeskattningen, och hvad beträffar det årliga anslag, som Riksdagen sedermera beviljat, så kan jag icke finna, att detta tryckt mera handeln än hela nationen, då det utgått som bevillning, hvarföre jag ingalunda kan inse, att handelsintresset kan genom den nu ifrågavarande åtgärden lida någon kränkning af sin rätt.

Jag får på dessa skäl yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve von Platen: Då jag nu ber att äfven få deltaga i diskussionen rörande denna fråga, lofvar jag att icke upptaga Kammarrens tid med vidrörandet af det sätt, på hvilket ifrågavarande anslag blifvit använt; ett sätt som jag tror i allmänhet hafva varit tillfredsställande, om än en och annan anmärkning deremot skulle kunna göras. Om det sålunda också icke kan förnekas, att våra kommunikationer derigenom blifvit befordrade, torde vi dock böra ihågkomma, att Sveriges järnvägar och större kanalanläggningar likväl utförts, icke genom bidrag utur Handels- och Sjöfartsfonden, utan uteslutande genom af Representationen beviljade dylika. Jag tror i sanning icke, att vi vunnit så obegränsade fördelar genom det sätt, hvarpå fonden hittills förvaltats, och ännu mindre att dessa fördelar kunnat finnas *endast* på detta sätt; men om äfven så vore, vill jag dock akta mig för att låta ändamålet helga medlen.

Man har klandrat Regeringen för det steg, som den i detta fall tagit, och sökt utleta grunderna för detsamma. Jag anser det icke nödvändigt att vidlyftigt ingå i pröfningen af denna fråga, sedan Chefen för Civil-departementet, på ett sätt, som förtjenar tacksamhet och erkännande, redogjort därför, och då jag biträder de åsichter, som han uttalat, ber jag endast att få förklara, det jag hoppas, att det skäl, hvaraf Regeringen här låter leda sig, skall leda hvarje Regering, det skälet nemligen att vilja gå Representationens önsknningar till mötes. Jag vet väl, att det är ganska vanligt för hvarje Regering att ej blifva blidt bedömd af alla och, oaktadt jag ej kan deltaga i det klander, som i detta afseende kommit Regeringen till del, så får jag säga att, om jag skulle klandra Regeringen för något, vore det därför att den härutinnan ej gått långt nog, likväl ej egentligen på det sätt, som af en annan talare omnämmts, utan derföre att jag för min del anser den satsen, att en Regering skulle ega andra fonder till sin disposition än sådana, i hvilkas användning Representationen må taga del, fullkomligt strida mot vårt och allt konstitutionellt statsskick. Jag vet väl att uti andra länder, der ett annat statsskick är rådande, kunna vidtagas ändamålsenliga åtgärder äfven på detta sätt och att sådana verkligt blifvit vidtagna; och så länge Representationen önskar att fonder, sådana som ifrågavarande, må stå till Regeringens disposition, kan något deremot icke heller vara att anmärka. Jag kan dock icke för min del annat än gilla, att Regeringen, då Representationen uttalat sig emot

ett sådant förhållande, äfven anser sig skyldig hörsamma denna Representationens önskan.

Man har anmärkt såsom skäl emot den Kongl. Propositionens antagande att Regeringen ej kan vara utan penningar, men jag tror att, då det icke är mer än nio månaders uppehåll mellan hvarje riksdag, någon stor fara härutaf ej bör vara att frukta, helst kreditiver förefinnas till Regeringens disposition. Under sådana förhållanden kan Regeringen icke sägas sakna tillgångar för de oförutsedda behof, som under nämnda mellantid möjligen kunna uppstå och kräfva skyndsamt hjälp.

Jag har velat uttala dessa åsikter såsom skäl för det yrkande, jag nu ber att få framställa. om bifall till Stats-Utskottets ifrågavarande Betänkande.

Herr Wallenberg: Äfven i afton har jag hört en talare beklaga det sätt, hvarpå Trollhätte kanals byggande blifvit understödt af Staten, och han antydde vidare, att de bidrag från Handels- och Sjöfartsfonden, som lemnats till detta företag, icke varit särdeles väl använda. Jag får säga, att jag icke anser en sådan klagan för något annat än ett uttryck utaf den känsla, som ogillar hvad som lyckas, och som just fäster sig mera vid att ett företag varit för den enskilde inkomstbringande, än för hela landet till en välsignelserik nytta, såsom man väl måste erkänna, att Trollhätte kanal verkligen varit. Jag vill för öfrigt fästa uppmärksamheten derpå, att, såsom jag vid ett föregående tillfälle redan erinrat, de fördelar, som erbjudos det bolag, som för ofvannämnda företag bildades — hvilket var långt före min tid — under en ganska lång tid stodo till buds för affärsmän i Göteborg och Stockholm, innan bolaget kom till stånd genom dem, som sedermera läto utföra arbetet.

Jag tror visst icke, att man behöfver säga mycket till Handels- och Sjöfartsfondens försvar eller för att visa, det anslaget dertill i allmänhet blifvit användt till särdeles nytta för landet, ehuru man visst sett undantag, och jag vet derföre icke något skäl, hvarför man nu skulle önska, att anslaget blefve på annat sätt disponerad än hittills, då så många och goda företag kunnat derigenom främjas. I Stats-Utskottet, der man, enligt hvad jag för min del anser, bör af hvarje belägenhet söka göra den bästa möjliga, och der en ledamot i detta fall icke hade något annat val än att antingen tillstyrka Kongl. Maj:ts Proposition eller biträda den vid Betänkandet fogade reservationen, kunde naturligtvis hos mig ingen tvekan uppstå om hvad som var att göras.

Jag vill omnämna detta, på det att icke någon må tillvita mig inkonsequens, då jag förklarar att jag visserligen anser Utskottets förslag utaf *de två* sakerna vara det bästa, men derföre ingalunda det bästa möjliga.

För min del skulle jag, ehuru Regeringen enligt min tanke ej visat något särdeles sinne för handels- och sjöfartens intressen, dock gerna se, att denna fond fortfarande stode till Regeringens disposition. Det är visst sannt, att anslag för samma ändamål kunna ändå, fastän under en annan form, anvisas, men hvarföre skall man göra sig

af med det man har, utan att vara säker om att erhålla något bättre. Regeringen har med synnerlig omsorg städat statskassans alla både större och mindre lådor, för att få budgeten att gå ihop. Men den torde i detta fall hafva gått för långt, då den uppoffrar en förfluten tids besparingar såväl som framtida inkomster för att afhjelpa stundens behof.

Ur dessa synpunkter och isynnerhet derföre att, då frågan var på tal vid 1868 års riksdag, Regeringen motsatte sig hvad den föreslagit, tror jag Första Kammaren vara i sin goda rätt, om den för tillfället icke biträder den Kongl. Propositionen.

Herr Statsrådet Adlercreutz: Af hvad åtskillige talare anført finner jag, att mitt yttrande blifvit icke så litet missförstådt; och då denna diskussion otvivelaktigt kommer att förvaras i protokollet såsom ett viktigt moment i Riksdagens historia, anser jag nödigt att särskildt fritaga mig från ett yttrande, som Herr Wærn och på visst sätt äfven en annan talare tillvitat mig, det nemligen att jag skulle anse handeln och sjöfarten samt dessa näringars understödjande vara af underordnad vigt. Något sådant yttrande har jag icke fällt, utan tvärtom förklarar, hvad äfven är min fulla öfvertygelse, att, genom bifall till den Kongl. Propositionen Kongl. Maj:t fortfarande skall blifva i tillfälle att kraftigt och på ett mera betryggadt sätt än för närvarande understödja de näringar, som ur Handels- och Sjöfartsfonden förut åtnjutit understöd.

Vidare har här talats om den energi, som Regeringen skulle hafva ådagalagt vid att få förslaget fram; men skulle väl denna ovanliga energi hafva ådagalagts genom den korta Propositionen, det föga längre yttrande, som jag i Stats-Rådet före Propositionens aflåtande haft, och det härstädes nyss afgifna yttrandet — allt hvad i denna sak hittills förekommit — så synes energien åtminstone ej hafva bort vara för någon stötande. Det vissa är, att jag skulle önskat ådagalägga en sådan åtminstone i bemödandet att rentvå mig från de insinuationer, som under diskussionen mot mig blifvit gjorda.

Jag vill ytterligare, då här blifvit sagdt, att med öfverlemmandet eller afståendet af detta anslag äfven konsekvent skulle följa att Regeringen afstode från hela den samlade fonden, anmärka att det årliga anslaget utgår af tullmedlen och har gjort så ifrån 1857. Förut utgjordes fondens inkomster af särskilda afgifter, som vid sidan af tullen utaf de handlande erlades, och dermed samlades fonden, som, enligt hvad jag bestämdt erinrar mig, redan år 1851 utgjorde 1,275,000 R:dr Banko, eller ungefär samma belopp, hvartill fondens nuvarande utlånta kapitaltillgångar belöpa sig. I försvaret af den samlade fonden har man således en bättre grund att stå på än vid försvaret af årliga anslaget; och deri torde äfven ett stöd kunna sökas för den Kongl. Propositionen.

Slutligen får jag emot Grefve Hamilton, hvilken, såsom bevis för att anlopp mot Regeringens dispositionsrätt öfver sjelfva fonden icke lära uteblifva, återopat den vid Stats-Utskottets Betänkande fogade reservationen, endast anmärka, att dessa anlopp numera förlorat sin egentliga udd, såsom man äfven finner just af de ord, som reservanterna

begagnat, nemligen att Riksdagen skulle *för sin del* besluta förändringen, hvarigenom naturligtvis samma förändring göres beroende af Kongl. Maj:ts slutliga sanktion.

Herr von Gegerfelt: Då jag för en lång stund sedan begärde ordet, skedde det efter en lång och fruktlös väntan, att en inflytelserikare stämman än min skulle höjas till försvar för Regeringen, icke emot Regeringen utan mot de, efter mitt omdöme, obefogade anmärkningar, som blifvit framställda af åtskilliga föregående talare. Denna fråga befinner sig i ett väsentligen olika skick nu, mot vid förra riksdagen. Då väcktes förslag, att Representationen skulle egenmyndigt indraga en del af det till Handels- och Sjöfartsfonden utgående anslag, utan att deremot sätta Regeringen i tillfälle att fullgöra sina med beräkning af samma anslag ingångna förbindelser, således att göra ett ingrepp i Regeringens rätt. Nu har Regeringen efter frågans pröfning föreslagit de eftergifter för de inom Representationen uttalade åsikter, som ansetts kunna och böra ske. Man är svag om man undandrager sig att strida om ett halmstrå, då det rör en viktig rättsprincip, men man är ej svag, för det man godvilligt gifver efter för anspråk, som finnas hafva skäl för sig, och en Regerings styrka kan icke befordras genom att mot sådana anspråk gå bröstganges till väga.

Den här uttalade meningen att Regeringen bör hafva medel till sitt förfogande, för att dermed kunna vidtaga åtgärder emot Representationens önskan, eller verkställa företag, som Representationen icke gillar, kan omöjligen vara konstitutionellt riktig. Må vara att goda frukter genom Handels- och Sjöfartsfondens användande hittilldags skördats; men med afseende å den vida större mängd allmänt nyttiga företag, som utförts genom anslag, dem Representationen beviljat, kan jag ej antaga att dessa frukter skulle uteblifvit, om därför erforderliga medel skolat af Representationen omedelbarligen lemnas. Skulle man för öfrigt anse nödigt, att en sådan fond som den ifrågavarande tillhandahålles Regeringen för dessa särskilda ändamål, så gällde ju samma skäl i alla andra möjliga afseenden.

För min del yrkar jag bifall till den Kongl. Propositionen.

Herr Montgomery-Cederhjelm: Enär jag uti Stats-Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts förslag, oansedt jag vid förra riksdagen röstade för afslag å den då ifrågasatta indragningen af anslaget till ifrågavarande fond, anhåller jag att med några ord få angifva skälen för det votum, jag i Utskottet afgifvit.

Frågan befinner sig nu i ett helt olika skick mot förra riksdagen, och jag tror icke att under nuvarande konstitutionela förhållanden det låter försvara sig, att Regeringen eger dispositionsrätt, utan Riksdagens hörande, öfver en så stor anslagssumma, som den ifrågavarande. Den punkt, på hvilken frågan hittills befunnit sig, är ej vidare hållbar; och ett försök att förhindra frågans lösning skulle endast gifva anledning till förnyade anlopp; ett ständigt krig rörande denna anslagssumma skulle med häftighet komma att föras; och det fordras

häftighet komma att föras; och det fordras ej särdeles stor eftertanke, för att inse, att under sådana förhållanden det ej kan vara skäl att fortfarande hålla på detta anslag. Då nu Regeringen sjelf framställt förslag i ämnet, finner åtminstone jag, för min del, de största skäl vara för handen att gå in derpå; åtminstone hafva ej de argumenter, som i motsatt riktning här blifvit anförda, förmått att rubba den öfvertygelse jag fattat.

Låt vara att Första Kammaren afslår Utskottets hemställan; principen står dock qvar, och skälen för dess tillämpning äro ovederlagda. Frågan skall dyka upp igen vid nästa riksdag och omfattas med lika varmt intresse samt agiteras, till dess den en gång blir löst på det rätta sättet. Att förekomma en sådan strid, dertill är nu det lämpligaste tillfälle för handen; och för min del kan jag ej annat än tillstyrka, att tillfället begagnas, och förordar således bifall till Utskottets hemställan.

Herr Wallenberg: Jag har ej begärt ordet för att ånyo yttra mig om sjelfva saken, utan med anledning af de förebräelser, jag fått uppbara af en Regeringens ledamot, derföre att jag nyss tog mig friheten yttra, att Regeringen, efter min uppfattning, saknade sinne för handel och sjöfart.

Jag ber att såsom stöd för detta ord få hänvisa till de yttranden, som under förmiddagens öfverläggningar blifvit fallda rörande en annan fråga, och hvarigenom jag tyvärr fann, att Regeringen motsatte sig ett förslag om en obetydlig lindring i de sjöfarten betungande afgälderna, och vidare till det kända förhållande att 180,000 R:dr af fyr- och båkmedlen äro ämnade att användas till för sjöfarten helt och hållet främmande ändamål.

Jag finner ej detta vittna om någon synnerlig välvilja för sjöfarten. Jag kan åberopa ändå flera bevis för min åsigt. Här finnes en fråga, som, för fem riksdagar sedan uppkastad, under loppet af en längre tid stått på dagordningen; den har stått der så länge, att den nu måhända, ehuru oförtjent, fallit i glömska; och det är frågan om Baggens-Stäkets uppremsning. Man har motsatt sig detta företag af det skäl, att det skulle försvaga vårt försvar. Så har man sagt, ehuru det ej torde kunna nekas, att de stora inloppens försvarande är mera skenbart än verkligt. Huru ser det väl ut i andra länder, och huru betraktar man väl der frågor af förevarande beskaffenhet? Det kunde man märka under den tid för ej länge sedan, då man hvarje ögonblick eller åtminstone hvarje vecka väntade att få se Frankrike och Preussen drabba tillsammans i ett brinnande krig. De respektive ländernas jernvägslinier gingo genom begge staternas gränsfästningar; och frågade man, huru härmed skulle arrangeras i händelse af ett fredsbrott, så svarades det: "ej går det an att rubba kommunikationsanstalterna, de måste naturligtvis bibehållas, äfven om det blir krig, och man får då tänka på de åtgärder som böra vidtagas". Så tänker man der, under det vi frukta för uppremsningen af Baggens-Stäket, som dock skulle med fem mil minska inloppet till hufvudstaden. Vi våga ej detta af fruktan för ett kommande krig, en fruktan

som för närvarande väl ej borde finnas och kanske äfven för framtiden är öfverflödig. Af denna anledning är det emellertid, som Regeringen ansett frågan ej vara förtjent af någon uppmärksamhet; och må det ursäktas mig, jag anser detta lika litet vittna om sinne för handel och sjöfart, som förslaget om användande utaf trehundra-tusen R:dr utaf Handels- och Sjöfartsfondens medel för uppförande af ett stationshus vid sammanbindningsbanan, efter min uppfattning, bör kunna åberopas såsom ett bevis på motsatsen. När jag talat om bristande sinne för handel och sjöfart, så har jag naturligtvis menat ett sådant sinne, som gifver sig tillkänna genom någon nyttig verksamhet, ådagalägger aktivitet och åstadkommer något resultat. Jag vill deremot icke bestrida, att våra nuvarande regeringsmedlemmar i den mening hysa mycket intresse för vår handel och sjöfart, att de med de varmaste välönskningar följa dessa viktiga näringar.

Herr Wærn: Om jag sagt, att Chefen för Civil-departementet yttrat, att handel och sjöfart vore af underordnad vikt, så har jag uttryckt mig illa. Hvad denne talare yttrade, var, efter min anteckning, att den fråga, som vid sista riksdag förekom, var en rättsfråga — en fråga af aldrastörsta vikt — vid denna riksdag deremot var det fråga om nyttan, och det var denna motsättning, som gaf mig anledning till de betraktelser, jag gjorde, att frågan om nyttan, det vill säga om föreslagna åtgärders inflytande på landets framtid visserligen icke var af underordnad vikt i jämförelse med en rättstvist för dagen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag å samma hemställan, då svaren utföllo med många och starka ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets i mom. a. af Utlåtandet N:o 28 gjorda hemställan om uteslutande från Riks-staten af det å Sjette Hufvudtiteln uppförda förslagsanslag af 750,000 R:dr till Handels- och Sjöfartsfonden, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren denna hemställan.

Omröstningen verkställdes härefter och vid dess slut befunnos österna hafva utfallit sålunda:

Ja — 30.
Nej — 58.

som för närvarande väl ej borde finnas och kanske äfven för framtiden är öfverflödig. Af denna anledning är det emellertid, som Regeringen ansett frågan ej vara förtjent af någon uppmärksamhet; och må det ursäktas mig, jag anser detta lika litet vittna om sinne för handel och sjöfart, som förslaget om användande utaf trehundra-tusen R:dr utaf Handels- och Sjöfartsfondens medel för uppförande af ett stationshus vid sammanbindningsbanan, efter min uppfattning, bör kunna åberopas såsom ett bevis på motsatsen. När jag talat om bristande sinne för handel och sjöfart, så har jag naturligtvis menat ett sådant sinne, som gifver sig tillkänna genom någon nyttig verksamhet, ådagalägger aktivitet och åstadkommer något resultat. Jag vill deremot icke bestrida, att våra nuvarande regeringsmedlemmar i den mening hysa mycket intresse för vår handel och sjöfart, att de med de varmaste välönskningar följa dessa viktiga näringar.

Herr Wærn: Om jag sagt, att Chefen för Civil-departementet yttrat, att handel och sjöfart vore af underordnad vikt, så har jag uttryckt mig illa. Hvad denne talare yttrade, var, efter min anteckning, att den fråga, som vid sista riksdag förekom, var en rättsfråga — en fråga af aldrastörsta vikt — vid denna riksdag deremot var det fråga om nyttan, och det var denna motsättning, som gaf mig anledning till de betraktelser, jag gjorde, att frågan om nyttan, det vill säga om föreslagna åtgärders inflytande på landets framtid visserligen icke var af underordnad vikt i jämförelse med en rättstvist för dagen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad samt Herr Grefven och Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Stats-Utskottets förevarande hemställan och dels afslag derå; framställde Herr Grefven och Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag å samma hemställan, då svaren utföllo med många och starka ja, blandade med nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Stats-Utskottets i mom. a. af Utlåtandet N:o 28 gjorda hemställan om uteslutande från Riks-staten af det å Sjette Hufvudtiteln uppförda förslagsanslag af 750,000 R:dr till Handels- och Sjöfartsfonden, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår Kammarerna denna hemställan.

Omröstningen verkställdes härefter och vid dess slut befunnos österna hafva utfallit sålunda:

Ja — 30.

Nej — 58.

Mom. b.

Herr Wærn: Efter den utgång hufvudfrågan under Litt. a erhållit vid den nyss verkställda voteringen, torde det blifva nödvändigt för Kammaren att äfven afslå Utskottets hemställan under Litt. b.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet afslogs.

Föredrogos ånyo och biföllos Banko-Utskottets den 24 och 25 dennes bordlagda Memorial:

N:o 2, angående verkställd undersökning och granskning af Riksbankens tillstånd, styrelse och förvaltning;

N:o 3, angående afskrifning af åtskilliga lån och öfverräntor utur Diskont-kontorets räkenskaper; samt

N:o 4, i fråga om afskrifning af åtskilliga vid Lånekontoret i Göteborg upptagna diskontlån, äfvensom af derstädes balanserade räntor å dylika lån.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.

In fidem
O. Brakel.
